



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

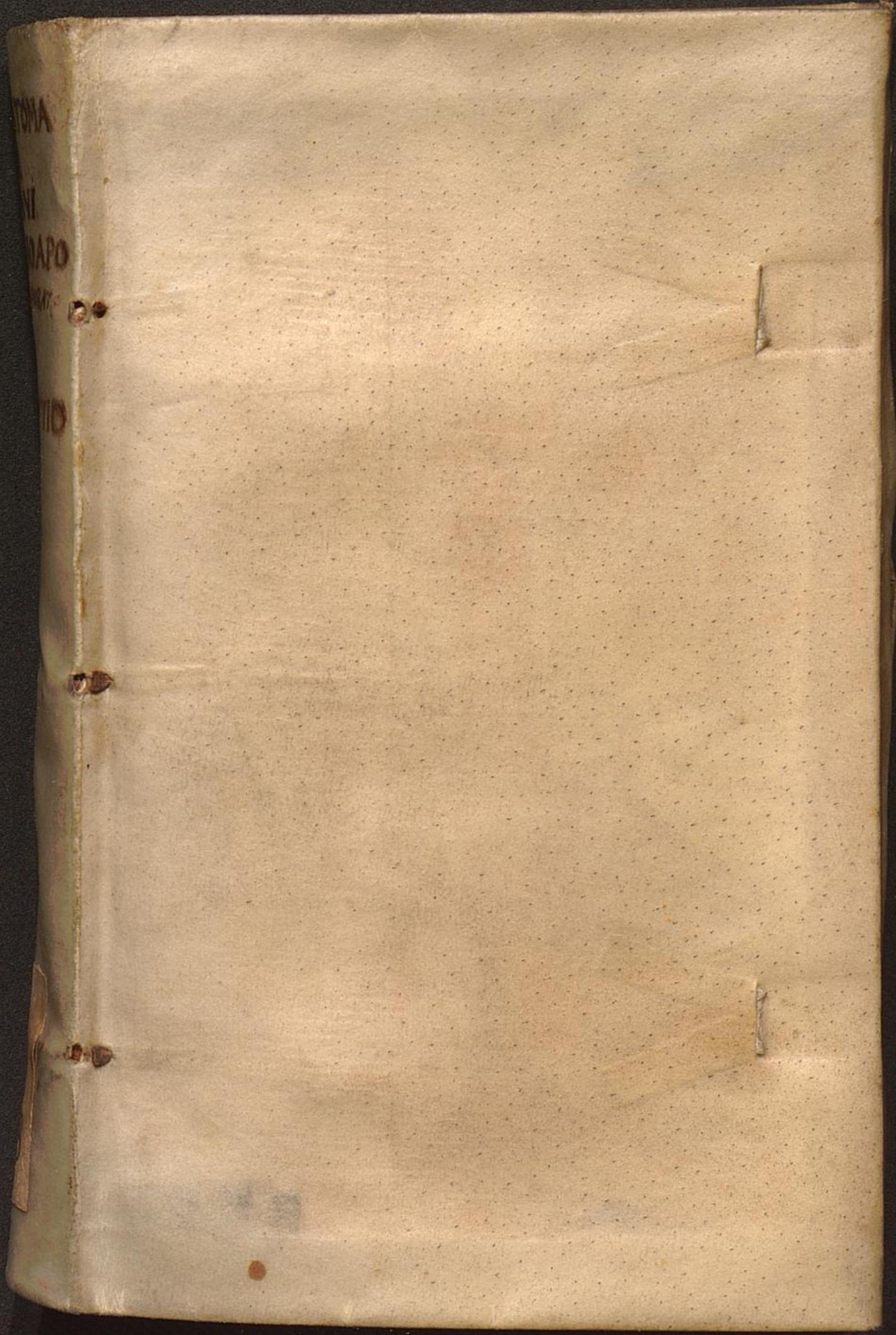
**M. Ioannis Mensingi Theologi de Ecclesiæ Christi
sacerdotio, Libri duo**

Mensing, Johannes

[Coloniae], 1532

VD16 M 4656

urn:nbn:de:hbz:466:1-30281



TOMA

II

DAPD

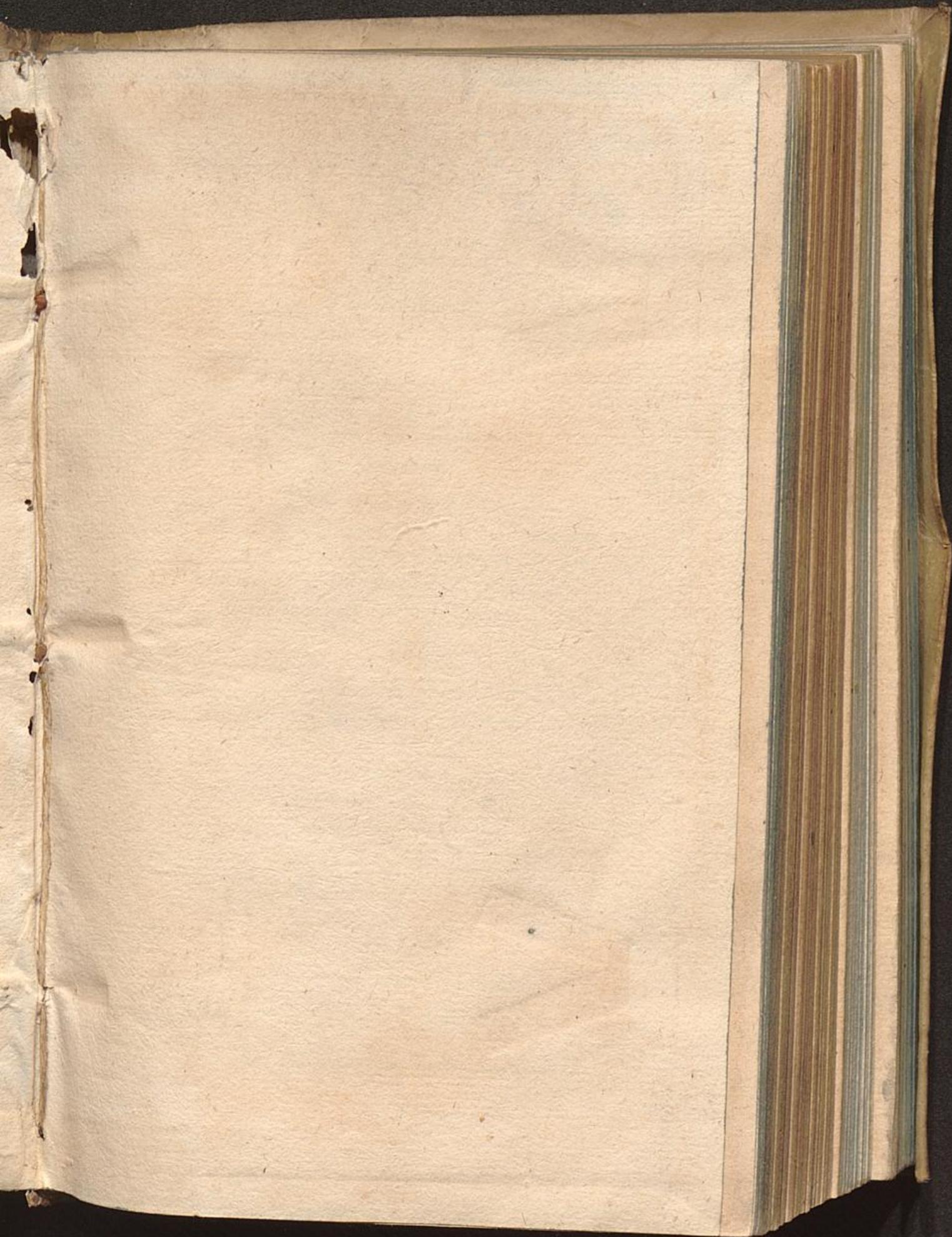
TID

TID

Jh. 1903.

L. IV

18



M·IOAN-

NIS MENSINGI THEOLOGO

de Ecclesiæ Christi sacerdotio,

Libri duo.

Ab autore nuper recogniti, & multis in
locis aucti.

Adiunctus est iisdem panegyricus de dignita
te & officio sacerdotij euangelici, Autore
Io. Romberch Kyrspen.

IOHANNES ROMBERCH A KYRSPE,
instituti Dominicani apud Coloniam Agrippinā
Theologus & concionator, pijs lectoribus

S. P. D.

Quoniam candidi lectores, nunq̄ satis dici, le-
gi, uel intelligi possunt, quæ semel recte (ut
est priscoꝝ parcœmia) dicta fuerint: Hinc
ut diuo Paulo Philippenſibus, ita eadem uobis scri-
bere mihi quidem non pigrū, uobis aut̄ necessariū
censui, potissimū de his rebus, quæ hoc infelicissi-
mo nro æuo à plerisq̄ fugillant: cuiusmodi est in-
ter plura alia sacrosanctū sacerdotiū, Christo au-
tore ac oīm summo sacerdote scđm ordinē Melchī
sedec institutū, cōfirmatū, multisq̄ autoritatibus,
dignitatib. & prærogatiuis dotatū, qđ Lutherano-
rū caterua mirū in modum infectat, ac prorsus ex-
plodere uelit, & penitus extra hoīm genus relega-
re: uel saltē cler̄ uniuersum plebibus & ignauo po-
pulo (cui alioqui male audit) adeo inuisum redde-
re, ut totus abiectus, spretus, & contemptus habe-
atur, quatenus ipsi interim lubrici Priapistæ & hel-
luones, Veneri & Baccho absq̄ ullo discrimine, &
seu uerecūdia, sub libertatis uelamine excusantes
peccata, deseruiāt. Porro quod tū magis licere cō-
fidunt, si Christi sacerdotib. cōtra eorundē infruni-
tā lasciuia reclamantibus apud uulgum, autoritas
adempta fuerit hmōi technis & imposturis. Quod
cū molitur eorundē dux & antesignanus bis apo-
stata Lutherus exititius monachus, singularis to-
tius cleri osor & hostis, mirū in modū (ut nusquā
sibi constat) hallucinat: & adeo quidē, ut uel in hac
re chameleone mutabilior appareat: nēpe q̄ nunc
sacerdotes subditis honorandos exhibet, nunc cō-
trā, nullū

trā, nullū prorsus esse sacerdotiū, nisi à satana crea-
tum, mentiat: nūc oēs æquet sacerdotes, rursus & o-
plurimū discriminet, ut haud minus q̄ septies secū
pugnet, sese proprio iugulans mucrone: id q̄d cum
alibi sæpius, tū maxime in antilogiarū M. Lutheri
Babylonia (ut uocat) R. pater & dñs D. Iohānes Fa-
ber episcopus Viennensis, capitulo 12. ostendit, ut
uos ipsi luce clarius cernetis, q̄n opusculū illud (q̄d
nuper ab ipso ex Augusta Vindelica pro munere
recepimus, e' prælo, cui submissimus prototypum)
rursus in mille prodierit multiplicatū exemplaria.
Interim tñ non pœnitebit legisse defensionē sacer-
dotij ecclesiæ Christi celeberrimi Theologi ac di-
sertissimi cōcionatoris M. Iohannis Mensingi ex fa-
milia nostra prædicatoria nuper apud Saxones &
natā & editā bipartito opusculo, in q̄rū primo of-
fendes orationē non uulgarē, quā olim apud clerū
Parthenopolitanū aduersus M. Lutheri pernicio-
sissima dogmata in libello de abrogāda missa, ha-
buit: In altero aut examinātur scripturæ, q̄bus Lu-
therus perperam abutitur: quas ita Mensingus ad-
amissim expendit, ut oīm clarissimum sit, illi ipsi
Luthere penitus nihil effecisse. Hisce & ego pro co-
lophone Encomiū nostrū de laudib⁹ & præconijs
ueri euangelici sacerdotij ad amiculū adijciendum
putaui: non quasi noua docturus, uel quæ alijs non
melius cōmentati sint: Sed ut hoc ipso præclarissi-
mæ & sanctissimæ sententiæ patris mihi oīm co-
lédissimi subscribere uoluisse ultroneus uidear. Ne-
q̄ uelim cause mini hos nostros labores fore sup-
uacaneos, quandoquidem sacrū sacerdotiū ab hu-
iusmodi hostiū impetitione satis superq̄ iam olim
defensum sit. Ingenuè fateor plurimos in hāc sen-

centiam scripsisse, ut in primis R. pater D. Io. Faber
eꝑs, in Malleo suo (ut nuper nomen imposuimus,
dū ex recognitiōe nostra rursus euulgareꝛ.) Et eꝑs
Roffensis in libello quē excudi fecimꝰ in defensio-
nē sacerdotij, ut est titulus. Plerosqꝫ alios nouimus
qꝫdem, in harenā cū sacerdotij hostibus descēdisse,
multūqꝫ in hac desudasse palæstra, cuiusmodi est
Iudocus Clichthoueus, Caspar Sasgerus, & aliꝫ. At-
qui interim noueritis, si nihil scribi deberet, nisi an-
tea scriptū non sit, tū in sacris biblijs plurima obli-
teranda forent: & priscoꝝ qꝫqꝫ patrū exhibilandę cō-
mentationes, etiā si libuerit hosce sacerdotij defen-
sores silentio celebrari: qñquidem B. Paulus simul
& Petrus dignitatē sacerdotij satis explicuissent.
Verꝫ aliqua legimꝰ, autore Hieronymo, ut addisca-
mus: alia uero, ut nō negligamus. Et iuuabit forsan
nō parū diuersa diuersoꝝ in simul cōferre dogma-
ta, cū idē argumentū à diuersis diuersimode ut in
plurimū tractetur, ut is plus instruat, ille uero ma-
gis afficiat, iste autē præstet utrūqꝫ, quatenus & nos
ex multa lectione simul oia adipiscamur, si instar
apis argumentose ex multis floribus meliorem se-
legerimus succum. Quod si nihil uobis præstitisse
uideamur, saltem boni cōsulatis nostrū pium affe-
ctū. Porro ubi uobis gratificatos hoc paruo munu-
sculo senserimus, lōge maiora indies præstolari po-
teritis. Valet.

Exhorta

EXHORTATORIUM AD

lectorem, rei summam paucis perstringens.

EN uarios, Lector, celebrandi numinis usus,
Quos modo per terras factio sæua dedit:
Factio tartareis dudum opperienda tenebris,
Qua uix perfidior hæresis ulla fuit.
Quæ fecit, ut patrum concors Ecclesia, mille
Diuersis pateat dilacerata uis.
Hic prece germane elicitur de culmine coelè
Iuppiter, & sordet quod fuit ante pium.
Est illic risus, sacris impendere unam,
Aut unium, sanctos tollere posse uiros,
Aut scelus antiquum, deleri fonte sacrato,
Aut unctum quicquam psallere posse caput.
Hic Vestæ prostant Nymphæ, dicuntur & illic,
Fæq; palam turpis quod suadet esca mali.
Abijcit hic multos, gestamina culta, per annos,
Et monachi sanctam taxat odiq; uocem:
Ille quadragesimæ lacerat ieiunia sacræ,
Tempore & hoc nuptam gaudet habere nouam.
Taxat hic ex æquo Papæ quos dūto saluat,
Quosq; dei nobis credimus esse loco:
Ille potestates proscindens, pellit ad arma
Quos agri dulcis cura beata premit:
Proq; suo nutu (tanta est licentia uulgi)
Quisq; facit quod uult, excutiturq; iugum:
Quod ne perpetuo duret doctusq; periculo
Protritum mundus ingrediatur ñer:
Excute præsentem studio diligente libellum,
Qui præter Christi continet ora nihil.

¶

A 3

ORATIO

ORATIO IOANNIS MENSINGI
de Sacerdotio Euangelico incipit.



Vanq̄ non ignorem, difficilē dicē
di prouinciam, humeris meq̄ exi-
guitatis impositā satis imparem:
Viri patres clarissimi: facilē tamē
existimabo, si pro solita humani-
tate uestra attenti, probare, & ut
estis semper modestissimi, bono aīo quæ dicta fue-
rint accipere dignabimini. Quod si noui qui ppiā,
aut q̄d politū & oratoriū sit, audire cōuenistis: lon-
ge deceptos etiā ipse doleo. Oportuerat em̄, aut cir-
culatoribus aut circūforensibus illis præstigiatori-
bus, aures magis arrexisse, uoluptate mulcendas:
dū ueritatē ego in mediū proponere decreuerim.
Quæ cū nuda depingi cōsueuerit: nullis eget uer-
borum fucis, nullis cincinnis oratorijs.

Augustin⁹
de Cate-
cizādis ru-
dibus.

Gregorius
ad Alexan-
drinum
Episcopū.

Cumq̄ de re grauissima sermo decurrerit, sentē-
tias obseruari precor, ȳba nō admodū: memores
illius q̄d Augustinus lib. de Catecizandis rudibus
docet. Sedulo admonendos scholasticos ut humili-
tatē induiti Christiana discant nō contēnere, quos
cognouerint morū uitia, magis q̄ uerborū deuita-
re. Sed & casto cordi, exercitatā linguā nec cōferre
audeant: quā etiā præferre cōsueuerūt. Vtiliter em̄
ita preponendas docet uerbis sententias, ut prepo-
nit animus corpori. Quo fit, ut ita malle debeāt ue-
riores q̄ disertiores audire sermones: sicut malle de-
bent prudentiores q̄ formosiores habere amicos.
Indignū em̄ satis arbitrabať Gregorius, dū Alexan-
drino scriberet episcopo: ut uerba cœlestis oraculi
restringeret sub regulis Donati.

Sordet hodie quibusdā, quicquid Ciceronianā
non

non præ se fert eloquentiam, quantavis ueritatis
constet firmitate. Vsq̄ adeo ut quodcunq; illud sit,
modo tersum sit atq; ex politum, licet nulla uerita-
te nitatur, ne dicam etiã hæretica prauitate sit fœ-
datũ, absq; discrimine recipiant, ut nihil mirari pos-
sis si naufragemur in fide, qui sanam humilis ma-
gistri doctrinam nõ sustinemus, sed coaceruamus
nobis magistros prurientes auribus, cõuersi ad fa-
bulas, auersi autem à ueritate. Dabit is itaq; ueniã
incompto, & prope neglecto sermone nostro, qui
forte cum minus auribus, animo tamen plus erit
salutaris.

Mat. 11

2. Tim. 4

Erat animus mihi de sacerdotalis ordinis subli-
mitate, non nihil ad præsens sacerdotibus in medi-
um proferre, quatenus status ipsius celsitudinem
considerantes, eam conseruarent uitæ sanctimoni-
am, quæ tantæ sublimitati congruat, quo minus à
domino, tanto aliquando culmine iudicentur indi-
gni. Quod ubi penes me decreuissem, ecce ex in-
sperato, euersum funditus, eradicatumq; ferme sa-
cerdotium inuenio: ut q̄ maxime necessarium iu-
dicem (adiutrice Christi gratia) rursum statuere il-
lud, atq; altissimis plantare radicibus, ut non tam
circa ramos, quã ad radices considerationis nostræ
oculum apponere ad præsens operæpretium fue-
rit. Cum uero omnia tempus habeãt, plantandiq;
tempus modo sit sacerdotij nostri, aliud expe tẽdũ
tempus, quo rigare possimus & mittere stercora.
Igitur pro impetranda gratia, gloriosam illam in-
uentricem gratiæ deiparam uirginem ad eam, &
supplicesq; illi angelicam salutationem offeramus
dicentes: Aue Maria gratia plena &c.

Lucæ. 1.

A 4 Ve

Venit in manus meas, uiri patres, codex sacrilegus de Abroganda missa, Martini Lutheri præ se ferens titulū. Quē legens, non potui non esse aīo percitus: dū urgente charitate Christi, opprobria exprobrantiū sacerdotio Christiano, super me cecidisse reputabam: existimans libellum hunc, aut in ipso inferni centro, aut forte in lateribus Aquilonis, à Lucifero magis q̄ à Luthero æditum esse. Quandoquidē non mihi persuadeo, humanam malevolentiam (quantumuis acerbata fuerit) tam ad maledicendum uirulentam, tam impudentem ad mendacia, tam deniq; ad blasphemias infrunitam uel suspicari posse, ut diabolicū iure dixerim libellum hunc ipsum, non humano ingenio æditum.

Duxi necessarium, quædam ipsius libelli uerba ad præsens in medium afferre: quatenus quorsum nostra dirigat̄ intētio, quoue oratio decurrat agnoscentes, ea quæ dicunt̄ accipiatis gratius, quo huc negotio, imò necessitati magis opportūa uideritis.

Luther. Martini Lutheri (plane hostis ecclesiæ) uerba sunt, folio 4. facie 2. in fine, quæ sequunt̄. Agite uos egregij sacerdotes: producite nobis unū iota, aut unū apicem, ex uniuersis Euangelij, aut epistolis apostolorū, uos esse aut dici debere sacerdotes præ ceteris, aut ordinē uestrū esse sacerdotiū diuersum, à cōmuni sacerdotio Christianorū. Quin producitis? Auditis ne surdę imagines? Ite ad Parrisienses quæso, qui pro scripturæ testimonio, ponant suū magistrale sentimentū. Hæc propositio est hæretica, & ordini sacerdotali cōtumeliosa. Tum hoc sentimentum, esto uobis principium fidei. Vnde ergo habemus uos idolorum sacerdotes? Cur nomē cōmune

mue aufertis nobis, & uobis arrogatis? Nōne sacrilegi estis, & blasphemi, in uniuersam ecclesiā dei: qui nomine sancto & cōmuni uiolenter alijs ablatō, abutimini ad tyrannidem, & pompam auaritię & libidinis uestrę? Iterum dico, Idola mundi, unde uos habemus sacerdotes? Proferte testimoniū pro uobis, uos onera intolerabilia orbis terrarū. Sacerdotes non estis, & sacerdotes uos ipsos appellatis. Videte quid mereamini insignes uos raptōres & hypocrite.

Hactenus ille (olim & à maximo in orbe Pontifice, & à Carolo Imperatore, cōcordibus principū Christianorum per Germaniam uotis, in Vuormaciensibus comitijs) damnatus Martinus.

Quis quæso uiri patres, ad tantas impij rapsacis huius blasphemias cū Ezechia uestimenta sua nō sciderit? Aut quæ mens (licet pientissima patientissimaq;) hæc sacrosanctę ecclesię pbra, has dei iniurias, æquanimiter ferat? Quis non in cœlū usq; clamet: linguā illā doctā loqui mendaciū, blasphemā, hæreticā? Quis pestiferus uirus, quouis aconito lurido execrabilius nō exhorrescat? Quis hominem proteruum & peruicacem non excreset?

Dudum Luther leuasti arque euertisti omnem ecclesię decentissimum ordinem, & in Anaxagoricū omnis cōfusionis chaos, quod in te erat, reduxisti. Ceremonias ac dei exteriorē (ut uocāt) cultū abegisti. Omnē sanctorū dei uenerabilē memoriā pepulisti. Sacramēta quibus ecclesiā suā Christus ac spōsam oppignerauit, cōmaculasti. Dies festos patrios temerator abiecisti. Quo tandē nos ducis?

Quid quæso deinceps supererit residuum, quo à Turca distinguas Christianū, si (ut cœpisti) iuge

A 5 tuleris

Esaiæ . 87

tuleris sacrificium, sacerdotium abegeris? Proflus
uelut in originem in gentilitatis idololatriã, te cæ-
co duce preuio, ptæcipites ibimus. Aut forte in Ma-
chumeticam sectam, aut in nouam aliquã prodigi-
osam, inferis ac superis incognitã irreligiosam reli-
gionem. Nouit humanæ salutis inimicus, quod pri-
mo ecclesiasticę hierarchię sacer docet Dionysius,
qm̄ in sacerdotio uelut in summa, oĩa bona consti-
tuta sint: quod ubi per Lutherę exhibatũ aut con-
temptui factũ fuerit quęq; deinceps honesta, quæ
q; sancta, quæq; deniq; bono ac optimo constant
ordine, ab uniuersa ecclesia iam sint eliminata. Fru-
stra igit̄ dũ optime saxũ petre congruat, nos saxos
à Christo petra eiusq; sacerdotio sancto diuellas;

Psal. III.

In Christi nomine, spiritualia aduersum te arma
suscipimus, sacerdotium nostrũ ipso adiuuãte uin-
dicaturi: pariter q; missæ sacrificium illibatum à ca-
ninis morsibus tuis tuituri, ut uideas peccator &
irascaris, dentibus tuis fremas & tabescas, quia desi-
derium peccatoris peribit. Non nos deinceps ab-
sterrebit conuictorum tuorum, scommatum, ca-
lumniarũ & iniuriarum tuarũ multitudo: quibus
uelut squamis undiq; sese prementibus, coetus ille
(diabolum loquor) te armauit. Nos non conuictis,
aut iniurijs, uerum scripturis magis nostra tuebi-
mur: scientes non esse Christiani instituti, calũnijs
& conuictijs cõtendere. Neq; tamen Christianæ mē-
tis erit, Christi & ecclesiæ iniurias dissimulãdo, pe-
nitus conticescere aut tacendo probare. Ita q; cum
mentis meæ non sit cuiq; mordacius iniuriando re-
spondere: Zelus tamen domus dei comedens me
non me patitur penitus obmutescere.

Parcite uiri patres pro uestra modestia, sicubi
modum

modum excessero. Charitas enim plerumque nescit modum. Urget nos (ut audistis) inimicus Christi, hostis ecclesie, contemptor patrum, degener filius proferre, si quid habemus pro sacerdotio Christiano, uolens nullum esse externum & uisibile (ut uocat) sacerdotium. Exinde plebeque multitudini, ut constituat externum sacerdotium, conferat potestatem. Ex aduerso nos, & externum sacerdotium, ex scripturis & quidem eis, quas nec aduersarius refellere poterit statuimus: simul & plebeque electionis figmenta prosternentes. Deinde quae aduersum nos ex scripturis adducere uisus fuerit, quae friuole, quae nequiter adduxerit, ostendemus.

Scopus totius negotii.

Igitur quod tibi uis Luther, quod unum duntaxat iota, aut apicem unum ex euangelis atque apostolicis scriptis, tam anxie quaeris, quo constitui possit ecclesie sacerdotium? Num usque adeo cum Pharisaeis (quos caecos saluator redarguit) tuos etiam oculos diabolus clausit: ut integros scripturae textus non uideas? Tu unum quaeris iota, ego ne inops in hac parte uidear, integrum tibi oppono contextum. Tu foramen petis: & ecce totam tibi aperio ianuam. Apostolum audi priore ad Corinthios 12. ita scribenrem. Diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus. Et diuisiones ministracionum sunt, idem autem dominus. Et diuisiones operationum sunt, idem autem deus, qui operatur omnia in omnibus. Quo in loco de diuersis spiritualibus muneribus, & tamen ad unitatem consonis rem plane magnam & diuinam, additaque Paulus nos edocuit. De ipsa carne similitudinem nobis dedit: cuius artificem deum cum haec loqueretur, non tacuit. Nunc autem posuit deus membra singula, unumquodque eorum prout uoluit. Si autem fuissent omnia unum membrum, ubi corpus? Nunc autem multa membra

Matth. 15.

bra

bra unū corpus. Si ulla, non dico Christiana fides, ut credatis Apostolo: sed si ullus sensus humanus in uobis est, ut manifesta cernatis, unusquisque hæc apud se uideat atque consideret, quæ uera, quæ certa sint hæc, quæ in paruo magna: ut per hæc infima quæ uidentur, possint facilius sublimia illa, quæ non uidentur, intelligi. Hæc ergo membrorum et nostri corporis, quæ sic commendat, sic laudat Apostolus, quisquis artificem deum negat, uideatis cui contradicat, annuntians nobis, præter id quod accepimus.

Quid ergo opus est ut à me redarguat, potius quam ab omnibus Christianis anathematizetur? Deus inquit, operatur omnia in omnibus. Ipse diuisiones gratiarum in ecclesia constituit et ministracionum. Ordo quidem satis conueniens sibi. Neque enim ministraciones diuersæ esse poterant, nisi gratiæ præintelligantur diuersæ: quæ ad modum neque operationes distinctæ, nisi pro ministeriorum uarietate. Deus inquam diuisit hominibus gratias: quæ soli Christo non ad mensuram dedit spiritum. Est enim ille fluuius, ad irrigendam uniuersam paradysum, à loco summæ uoluptatis egressus. Ipse euangelicus ille rex, qui peregre profectus accipere regnum et reuerti, seruis suis diuersarum gratiarum munus distribuit, unicuique secundum suam uirtutem. Ascendens enim in altum, et captiuam secum ducens captiuitatem, dedit dona hominibus. Gratiarum uidelicet et ministracionum atque operationum dona, de quibus hoc loco loquitur Apostolus. Sed quæ inquis hæc diuisa ministeria? Reuera quæ profectus Apollus, subintulit: Quia quædam posuit deus in ecclesia, primum apostolos, deinde prophetas, exinde et doctores. Audis Luther, quia deus posuit in ecclesia, primum apostolos, utique ministros in hoc participium gratiæ consecutos, sicut quidam ex ipsis dicebat

Iohan. 3
Gene. 1

Luc. 19

Ephe. 4
Psal. 167

1. Cor. 4

dicebat. Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores ministeriorum dei. Postulabas ex Apostolicis scriptis unū iota pro sacerdotio externo Ecclesie, en apostolatū habes à deo institutū. An negabis forsan ap̄los fuisse sacerdotes? at dispēfatores ministeriorū dei negare nō poteris.

Sed quid quæso aliud sacerdotis uocabulū ualet in ecclesia, nisi ut intelligam dispensatorē ministeriorū dei? Habes ergo apostolos, habes dispensatores. Hos dicimus sacerdotes primum positos, sed à deo. Quo uerbo ordinē ecclesie ita cōmendari uideo, ut nō tam tēporis successione primū positos intelligas q̄ dignitate præcellētiore. Veluti si in corpore oculū, aut certe caput ipsum primū positū dixeris, q̄d cæteris præstet mēbris. Deus dedit illos apostolos & apostolicos sacerdotes, tu uero id negas? Negas plane folio 3. facie 2. ita scribēs: Certus inquis esto, & nulla persuasione falli te sinas, q̄sq̄ esse uoles pure Christianus, nullū eē in nouo testamento uisibile & externū sacerdotiū. Hæc ille.

At te quæso Luther, esto propitius apostolis, ut hos sacerdotes & dispensatores ministeriorū dei eē concedas. Vel Paulū, quē unicū doctrinæ tuæ columenē putas, sacerdotē eē permitte. Parce deo q̄ q̄sdā dedit (non oēs) apostolos. Reliquis interim dispensatorib⁹ ministeriorū dei, q̄s usitato uocabulo presbyteros, aut sacerdotes appellitam⁹, laicorū odiū ita ut cœpisti, conciliare labora, ut tandē laues manus tuas in sanguine illorū. Velis nolis Luther, à deo hic ordo in ecclesia fuit, est, & erit, Apostolo teste: qui primū apostolos posuit, non electos à plebe.

Sed nunqd corporaliter nobiscū sp̄ esse poterāt apostoli? Scio quia quidam ex ipsis dicebat: Cupio

dissol

Lu er

Mensing.

Philipp. 1.

dissolui & esse cum Christo: sed manere in carne, necessarium est propter uos. Dixit hoc quidē sed quā diu potuit manere in carne? Nunquid ad hoc tempus nostrum aut in posterū? Sed nunquid ipsius aut aliorū discessū, deserta est ecclesia? Nequaquā. Sed pro patribus tuis, o ecclesia que regina à Chrī dextris in uestitu deaurato astas, nati sunt tibi filij. Quid est, pro patribus tuis nati sunt tibi filij?

Psal. 44.

**Gala. 4
i. Cor. 4**

Psal. 44

Iob. 41

Psal. 44.

Patres Christianorum missi sunt apostoli. Ipsi per euangeliū nos genuerunt, sicut unus illorū ait: Filioli mei, quōs iterū parturio, donec formeī Christū in uobis. Et iterū: Per euangeliū ego uos genui. Pro his patribus nati sunt filij, quia pro apostolis constituti sunt epī. Non ergo te putes desertā, quā nō uides Petrū, quā Paulū non habes, quā nō cæteros per quōs nata es, cernis, Prole tua ipsa tibi creuit paternitas. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, Constitues eos principes super omnem terram.

Agnoscat hæc quæ præscisi sunt, schismatici & hæretici: redeant ad unitatem, adduci se patiant in templum regis. Templū suū ubiq; deus collocauit, fundamēta apostolorū & prophetarū, ubiq; firmauit. Filios genuit, constituit eos principes pro patribus suis super oī m terrā. Verū nō ingredit in templū regis Lutherus, nō ecclesiasticā amat unitatē, supra pinnaculū templi à diabolo uectus obambulat, super oī m ecclesiæ principatū: nimis cuius oculi cū Bohemoth oī m sublime uidēt, nullū patit superiorē, forte mox similis futurus altissimo.

Conferāt huc sua Lutherani, & ueluti ad lumen apostolicæ doctrinæ sese considerent: inde quō errorem suum recognoscāt. Dicit Aplūs: Nunquid oēs apłi?

Dicit psalmista: Pro patrib, apostolis, nati sunt filij.
- episco

episcopi. Constitues eos principes super oem terrā.
Sub omni terra Luther sacerdotiū & apostolatum
oem cōstituisse uidet, q̄ plebi & terrestrib. hoīb⁹ p
libitu instituendi destituendiq; pōtificis potestatē
contulit. Dicā, potestatē cōtulit plebi, an potius sa-
cerdotiū & apostolatū oem ademit? Ademit pla-
ne qui sacerdotium negauit.

Sed nos cū apostolo & ab apostolo edocti dici-
mus: Nūquid oēs apostoli? nūquid oēs Christiani,
episcopi? Siquidē diuisiones ministracionū sunt Lu-
ther⁹ dicit: imo oēs Christiani episcopi, oēs Papę,
oēs in unū sacerdotes, Christiani oēs. Nulla em̄ in-
ter presbyterū (quē gr̄ate potius q̄ moribus senio-
rē appellat) & episcopū apud Lutherū distātia est.
Paulus negat oēs apostolos, ac proinde negat oēs
æque presbyteros & ep̄os: Lutherus contra affir-
mat, oēs Chriānos ep̄os, qui prius nobis insultaue-
rat, quia nemo Chriānus eēt ep̄s aut sacerdos. Sed
hāc ei⁹ manifestā, & inexcusabilē cōtradictionē in-
frālati⁹ explicabim⁹. Cui q̄so in tāto axiōmate dā-
da fides? Nū p̄termisso apostolo credemus Luth-
ero? Absit. Profecto si sup̄intendēs ep̄s ē, si oēs eque
ep̄i, ubi erūt sup̄ qbus intendēt, hi conficti episcopi
Lutherani? si nō fuerit sup̄ qb⁹ intēdāt, quō ep̄i di-
ci poterūt? Si oēs Chriāni eque sacerdotes, ubi erūt
p̄ qbus in his, q̄ ad deū sunt cōstituent⁹? Docet aut̄
Aplūs, q̄a oīs pōtifex ex hoīb⁹ assumpt⁹, p̄ hoīb⁹
in his quę ad deū sunt cōstituit. Si presbyter senior
est, quō presbyteri oēs Chriāni erūt q̄s cōstat non
oēs esse seniores, sed neophytos quosdā. Sed licet
inquit Lutherus, omnes episcopi sint, exequi ta-
mē ministerium, non incumbit omnibus. Eligan-
tur enim necesse est à plebe, ut uitetur confusio.

Quæ

Heb. 5

Que em̄ à deo sunt, ordinata sunt. Folio 11. facie 2. & folio 12. facie 1. Sed q̄d dicere uoluit, istiusmodi est:

Mensing. Licet ministri sint oēs, quia gratiā eandē consecuti sint oēs: executionē tñ ministerij, quā operationē Paulus nuncupat, non habent oēs, nempe solis electis à populo, traditam assignās. Fatetur ergo Lutherus operationū quidē diuersitatē, nō tam à deo q̄ à plebe sacerdotibus cōcessam: quā Paulus à deo esse asseuerat. Gratiarū uero & ministratiōnū Lutheri unitatem docet: nil ueritus, q̄ Paulus diuisiones asserit, & gratiarū & ministratiōnū. Quis hoc loco non apertissime uideat, Paulum potius q̄ Lutherū audiendum? Non ergo eandem sunt assecuti oēs Christiani gratiā, q̄ tumuis baptizati & sacerdotij Chri participes effecti. Nō eandē administratiōnē hñt oēs, ut neq; eadē opatio oībus cōgruat.

Luther. Sed parūper & Lutherū, q̄ sit ab hac apostolica snia alienus, audiam⁹, folio 12. facie 1. ita loquentē: Hoc inquit dixisse contenti, Christianum populū esse simplicem, in quo prorsus nulla secta, nulla differentia personarū, nullus laicus, nullus clericus, nullus rarus, nullus unctus, nullus monachus esse debeat: sed sine ullo discrimine oēs uel cōiugati uel celibes arbitrio q̄q; suo: sicut modo in ciuilibus communitatib. uidemus naturaliter fieri. Episcopi uero seu presbyteri, seu seniores, seu diaconi prorsus nulla re differre debent à cæteris Christianis: nisi solo officio uerbi & sacramenti. Sicut senator, nulla re differt à ciuibus suis, nisi officio regendę ciuitatis. Hucusq; Luther.

Mensing. Miror reuera, q̄ iste tantus Christianæ unitatis & simplicitatis fictus amator, dum oēm personarū differentiam in populo Christiano dissuadere nititur

titur, sexus differentiam non taxauerit cum dicat
Apostolus: In Christo Iesu non est masculus neque foemina. Et dum sectas facit, laicos & clericos, rastos & non rastos: mirum, cur sectas non enumerauerit, etiam coniugatos & uiduatos, senes & pueros, Aethiopes & Germanos, ebrios & sobrios, probos & improbos, albis uestitos & rubeis: æque enim sectas facient, ut oleati & non oleati, rasi non rasi: ut eundem hominem secet, existet in foro, à seipso existet in templo. Sed quid addat Luther audiamus.

Qui autem sectis introductis, hanc simplicitatem sciderint, in laicos & clericos, in rastos & non rastos. Et post pauca. Hi sunt qui auctore Sathana Ecclesiam & scripturam uolauerunt, & astutia serpentina, sensus Christianorum corruerunt: à simplicitate fidei quæ est in Christo. Haftenus ille.

Quod sectas Luther rastos appellas & non rastos, sacerdotes & monachos: ea sane ratione feceris, quæ nos quoque, Cerdones, ac Cementarios, Fabros & Pelliparios sectas appellauerimus: qui in una ciuitatis concordia pace, uni obsecundantes Procõsuli, tametsi non de uno uiuant artificio: ciuitatis tamen utilis quædam decor, ex eorum resplendet necessaria uarietate. Frustra igitur, diuersitatem opponis Statutum & Officiorum Ecclesiam, ut quidam rasi, cæteri non rasi sint, quidam presbyteri, nonnulli Episcopi, cæteri monachi: quæ admodum neque sectas faciunt ciues & procõsules, Rex & populus. Qui si uni illi, omnium pastor, cui oues suas Christus pastor credidit, non subessent, forte quos diuersos armis scidisse unitatem, calumniari poteras. At dum in unitate fidei, spei & charitatis, manet dictorum Statutum & Officiorum (quæ obtendis) diuersitas, Ecclesiam decetissima pulchritudo

do in ipsa uarietate plurimū cōmendatur.

Vide autē q̄ aperte in uerbis supra citatis, Apo-
stolus quoq; priore ad Cor. 12. id ipsum doceat, ubi
1 Cori. 12. ait: Si oīa unū mēbrū, ubi corpus? Nunc autē multa
membra, nō eundē actū habentia, unū corpus effi-
ciunt. Quod si sectæ cuiq; uidentur, quia hic ocul^o
est in mystico Christi corpore, ille pes aut manus:
ubi manebit corporis integritas? Sumus autē in u-
nū corpus baptizati, multi multa membra, situ, fi-
Eodem, gura & officio diuersa. Posuit deus membra in cor-
pore, unū quodq; prout uoluit. Nūquid non habet
potestatē tanq̄ figulus de eodē luto facere uas, ut
placitū fuerit illi? Nūquid pes aduersus oculos cau-
Sabile, se infimo loco positū? Nonne diuersis orna-
Simile. tū floribus pratū, & gratius est oculis, & redolet tu-
cūdius, arenoso q̄cūq; licet unicolore agro? Si nō
obest unitati agri grata & amoena florū uarietas,
quomodo unitatē ecclesiæ non potius cōmēdabit
statuū & officiorum diuersitas?

Quomodo nō sectæ erant 12. tribus Israel, inter
quas præcipue separari tribus Leui præcepta est à
Num. 8. dño? Si absq; scissura sacerdotes ueteris legis separa-
ti sunt à plebe, quomō scissurā dicis, dū q̄sq; fungit̄
in ecclesia statu & officio suo? Quod uero sectas (au-
thore Sathana) dicis introductas, p̄ quas ecclesia-
stica unitas scissa est, libēter tibi concesseri. Verē te
primū & ante oēs in hac scissura, & Sathanḡ minī-
strū, & sectarū principē agnouimus & antesignanū.
Ecce enim necdū decē anni lapsi sunt, & secūdum
Apostoli præceptū id ipsum diximus oēs, & nō erāt
Eph. 4. in nobis schismata: Sed q̄ alibi idē mādāt Apostol^o:
1 Corin. 1. Vna fides, unū baptisma nobis erat: ut ex mēbroꝝ
unanimi cōcordia, spiritu sancti (unde Christi uiui-
ficatur

ñcat corpus) presentia facile dīnosci potuerat: do
nec tu Sathang minister, sectarū & diuisionis incētor
surgēs, eos q̄ tot seculis Christiani appellari gloria
ti sunt, nūc cōtēpto gloriosissimo noīe, Euāgelicos
appellasti. Quis aut̄ nō uideat, dū hi Christiani dicti
sunt & manēt, reliq̄ uero hoc noīe minime cōtēti,
Euangelici dici malint, nō id ipsum nobiscū dicere,
schismata per te exorta.

Sed addit adhuc Luther ubi supra. Et ideo Episcopo Luther.
pi & presbyteri nullū sectarū nomē habēt, sed rātū of-
ficij: ut presbyter em̄ seniorē, Episcop⁹ uisitorē si-
gnificat. Hęc ibi. Hic mihi uel psytacū audire ui- Mensing.
deor uel picā humana uoce loquentē. Aut forte Ca Iohan. 3.
yphā, aut a sinā Balaā, ueritatis q̄dem uerba (licet ni Num. 22.
hil itelligentes) proferentē. Ita Luther ueritatē pro
nobis ipse fateēt. Quid em̄ aliud Roman⁹ agit Epi-
scop⁹, dū sese seruū seruorū dei scribit, nisi q̄a mini-
sterij sui, officij sui, dispensatiōis deniq̄ suarū cōditio-
nē, humiliter recognoscit. Sic ceteri Episcopi, dum
aut sup̄intendētes, aut magis ut uisitatores se itelli-
gūt, in sollicitudie p̄gessē (ut mādat Apostolus) di- Roma. 12.
scūt. Luther. Ex q̄bus nūc dignitates & status fe- Luther.
cerūt ip̄ij & schismatici homines. Paulus alias dispē-
satores, ministros Christi, seruos dei p̄positos uo-
cat. Hic te oro Luther (si q̄d humanarū ratiōis in te Mensing.
sup̄est) dicas: q̄mō cōsequens est, nullā esse digni-
tatem, ut si q̄s dispēsator ministeriorū dei, minister
Christi, seru⁹ dei & p̄posit⁹ eccl̄ie dei. Oī Paulus
gloriarī coact⁹, sic gloriatus est: Ministri Chr̄i sunt, 1. Timo. 5.
& ego. & c. Dignitas ne tibi uideēt unde gloriat̄ Apo 2. Cori. 12.
lus. Qui bene p̄sunt presbyteri (alibi ait) duplici
honore digni sunt. Hos subiecti honorant populi, Hebre. 13.
moniti ab Apostolo ubi ait: Obedite p̄positis ue- Petri. 2.
stris Rom. 12.

stris, & subiacete eis: ipsi enim peruigilant quasi rationem reddituri pro animabus uestris.

Si oēs homines honorare iubemur, atq; honore in uicē p̄uenire, quare nō multo amplius p̄positos nostros: ipsi enim Christi sunt in terris uicarij, sunt angelorū in officio socij, sunt Apostolorū Ch̄ri successores p̄cipui, sunt huius mūdi principib⁹ merito p̄glati, sunt deniq; totius Christiani populi, duces & pastores solliciti. Arbitror ego nulli p̄are uideri posse, Christi gerere uices in terris, & potestate in regno coelorū uersari. Negari non potest, qn̄ quæcūq; soluerint super terrā, erunt soluta & in coelo. An forte hanc ligandi soluēdiq; potentiā, populus dabit sacerdotib⁹, & nō poti⁹ à deo eā accipiet?

Math. 18.

Est præterea illa p̄sidentibus ecclesiarū, cū angelicis spiritibus uenerāda societas, ut homines cū sint, & ex hominibus assumpti, scriptura tamen teste, nonnūq; angeli uocitētur. Siq; dē in Apocalypsi

Apoc. 1.

Iohānes uoce admodū terriifica sedentis in medio cādelabrorū instructus, septē pontifices, q; in minori Asia, septē ecclesiis p̄erāt, angelos manifeste appellat. Quos etiā ut magis eluceat magisq; pontificia dignitas, per septē stellas, in dextera sedentis in throno signatos cōmemorat. Septē inquit stellæ,

Esa. 72.

septē angeli sunt, septē ecclesiarū. Hi sunt muri Hierusalē, super quos custodes cōstitutos, olī Propheeta p̄dixerat, Super muros (inquit) tuos Hierusalē cōstitui custodes. Super muros inq; illius Hierusalē,

Io' ian. 14.

quæ est ciuitas sancta, uisio pacis, cui Christus pacem (ait) relinquo uobis, pacē meā do uobis. Quæ & mirifice adornata, e' celo descēdisse Iohāni uisa est apostolo. Hi plane sunt muri, quorū officiū sit aduersus hostiū à foris irruentiū incursus, sese pro do-
mo

mo Israel opponere. Muri uiui & rationales, qui fi-
deliū ecclesiā (pretioso Christi redēptā sanguine)
aduersus, tyrānorū incurfus, peruigili circūcingunt
custodia non minus cauētes, ne quis insidia tor-
ceat domesticus, sanę doctrinę corruptor, hæreti-
cus, qui huius Hierusalē ciues ingenuos (minus au-
tem cautos) mille dolis & artibus, hostiles inma-
nus tradere satagit. Nūquid putamus eā curā non
solicitare sacerdotes & episcopos nostros? His mu-
ris, angelicos spirit⁹, custodes suppositos Esaias de-
scribit: quia sacerdotū & ecclesię (in his quę ad
deū attinent) sunt ministri assidui,

Iam uero quantę sit glorię Apostolico senatui
succedere (quod de nostris Episcopis negare, nisi in-
sanus, nemo potest) quis facile dixerit? Quis nō ui-
deat maximos extimādos, q̄ in regno Christi, post
maximos acceperē sortē? Dicente Propheta, id q̄
supra citauimus: Pro patribus tuis nati sunt tibi fi-
lij. Et rursus David. Mihi autē nimis honorati sunt
amici tui de⁹. Qui iquā hi amici tui deus? Nōne quī
b⁹ ais: Iā nō dicā uos seruos sed amicos? Horū prin-
cipatus nimis cōfortatus est, ut incassum illū pelle-
re Luther labores. Vsq̄ adeo inq̄ cōfortatus est pri-
cipatus eorū, ut nō modo plebs indocta, nō prete-
rea clerus solus (de Episcopis nunc mihi sermo est)
uerū & principū & Regū excellētia, Apostolorū suc-
cessores reuerēdos, at q̄ in Ch̄ro patres, appellare
nihil dubitet, pro eo quod in suā ditionē, uniuerso-
rū animas siue ad ligandū siue ad soluendū, tū Prin-
cipū, tū Regū (Christo iubente) acceperunt.

An nō fuit admodū reuerēdus, magno Theodo-
sio, Romani imperij moderatori Christianissimo
diuus p̄sul Ambrosius, cuius correptionē nedū

b 3 æquani-

Apoc. 21

æquanimitèr tulisse, uerè & corripienti ultro habuisse gratiã, certissima tradit memoria. Valètinianus imperator dũ accedenti ad se Martino illo Thuronen. sanctissimo p̄suli: q̄ppiaq̄ postulãdo dare minie q̄ postulatũ erat animo firmasset, ac ob id forib⁹ obseratis ingressum Martino negasset, subito ecce diuina uirtute patuere fores, & se iam Episcopus Impatori p̄sentabat: q̄ dũ assurgere uenienti sup̄bus renneret, ignis regiã subito inuasit sellã, atq̄ a posteriore corporis parte impatoris uestẽ exurere cœpit: propter q̄ mox diuinã exptus uirtutẽ, honore debito assurgens, priusq̄ postulare, cõcedi iubebat quẽ postulaturus erat, plurimisq̄ deinceps muneribus honorauit. Extitit etiã idẽ ipse maxio Impatori adeo reuerẽdus, ut in cõuiuio in sella Impatori proxima locatus, dũ poculũ Regis iussu prior bibiturus accepisset, Rex t̄ de eius manibus poculũ speraret accipere, ille nequaq̄ Regi, uerè presbytero dedit: neminẽ conuiuariẽ dignũ ratus ut illũ, cui post se honoris locũ daret, ne ipsum qdẽ maximũ Imperatorẽ. Quod ut cõuiuẽ uiderũt mirati sunt: & q̄dãmodo de hoc ipso q̄ cõrepti uidebãt gaudebãt. Et tu spurcissime Luther, absq̄ dignitate, absq̄ honore putas habendos, q̄s sup̄ oẽm terrã Christ⁹ principes esse uoluit. Alexãder ille Macedo, gloriæ cupidissimus, humilitatis ignarus, lõge te humilior inuentus est, dũ Hebræorũ Põtificẽ, iãdũ cunctis admodũ mirãtib⁹, supplex adorauit.

Heb. 13. At nos dñico addacti p̄cepto, obedite p̄positis nostris, & subiaccere eis: Cur nõ catholicos Põtifices, ueros Iesu Christi uicarios, apostolorũ successores, summis (ut par) est honoribus prosequamur dicente Christo apostolis eorũq̄ successoribus: Qui uos

uos spernit me spernit? Nos interi Prophetã q̄ te au **Lucæ. 10.**
dire maluimus. Præuenerūt (ait) Príncipes cõiuncti
psallentibus in medio iuencularũ tympanistría-
rũ. In ecclesiis benedicite deo dño, de fõtib⁹ Israel.
Ibi Benjamin adolescentulus in mentis excessu,
Príncipes Iuda duces eorũ, Príncipes Zabulõ, Princi-
pes Neptali, &c. Præuenerūt inqt principes (nimirũ **Psal. 17.**
apostoli nouũ Testamētũ annũtiãres) ut seq̄rentur
populi cõiuncti psallētibus: de q̄rũ bonis opib⁹ etiã
uisibilibus, tãq̄ organis laudis glorificaret deus.
Remitto ad B. Augustinũ exponentẽ quẽ sequũtur.
Nos hæc dixisse breuitatis gratia cõtenti: q̄a etiã ho-
die principes Iuda sunt duces populorũ, principes
Zabulõ, & principes Neptali. Hi inq̄ principes Iuda,
qui in fidei cõfessione: Príncipes Zabulon, q̄ in spei
fortitudine: Príncipes uero Neptali, qui charitatis
dilatatione reliq̄s antecedunt. Notũ oĩbus puto, q̄a
Iudas cõfitēs dicit: Zabulõ habitaculũ fortitudinis:
Neptali uero dilatatio. Quis uero tã cæcus ut nõ
uideat ad sacerdotes & Episcopos hæc pertinere: ut
sub prophético sermone cõprehensi, minime pos-
sint à q̄q̄ dubitari? Velis nolis Luther, duces sunt,
principes sunt, principibus mũdi prepositi sunt: q̄s
sine dignitate tu esse uoluisti. Nõ ergo authore Sa-
thana q̄ & tu ipse blasphemias, sed istituẽte Christo
Opt. afflãte spiritu sancto, prædicãte Propheta, præ-
dicãte Apostolo, principatus eorũ cõfortatus pma-
net inæternũ. Quãq̄ pro eorũ modestia, q̄ maiores **Eccle. 3.**
sunt, in oĩbus se humiliãtes, aut pastores, aut mini-
stri, aut serui dici malit. Brutales homines, gêtes &
idololatræ, humanius de hac re ac tu sapuere. A qui-
bus (si quid humanũ in te erat) discere potuisses, si-
cut scriptũ est: Interroga iumenta, & docebunt te. **Iob. 12.**

b 4 Equidem

Equidē suos flamines summis semp honoribus dignati sunt. Quapropter unū (omissis cæteris Ethnicorū scriptis) referre liceat, ad cōfutationē schismaticorū, exhortationēq; fidelium. Olim Romani, inter ipsa imperij primordia, nō parū pro tanto honoris fastigio, inter se dissiderunt: quādoq; cū de cōsecrādo capitolini Iouis tēplo ageretur, clarissimi viri ambiebāt, pōtificialis nominis honore frui. Caius Iulius siquidē Cæsar, is qui postea monarchiam occupavit, huic rei tam pertinaci proposito incubuit, ut sese aut perēni exilio affligere decreuisset, aut pontificatu potiri. Nec eū sefellit pertinax desiderium, nēpe qui obsecūdāte sibi plebis favore, summa cū gratulatione, hunc dignitatis titulū, à foro regressus, in domū suā primus inuexit, Pontifex à populo creatus. Ecce sacerdotiū nihil sanctitatis habens, nihil honoris, de decoris autē plurimū, quāto honore habitū est hominibus.

Malach. 2.

Quanti putamus pendendū est sacerdotiū uerū, qd Christo facit proximū, pares angelis, succedit apostolis? An nō sacerdos angelus est? dicēte Propheta: Labia sacerdotis custodiunt scientiā, & legē requirent ex ore eius: angelus enim domini exercituum est. Et tu bis miser nullius dignitatis putas esse sacerdotiū, nec ulla re à populo differre, ut Senator nihil differt à ciuibus suis. Sed esto, nihil differt sacerdos à populo plus q̄ Senator à ciuib⁹ suis: recte ne cōcludes, nulla dignitate distare sacerdotē à populo? Quæso te: Senator nulla ne dignitate differt à ciuibus? Quis tā amēs, ut hæc tibi crediderit? Dices, quia differt officio regēde ciuitatis. Tū ego. Dignitas ne tibi uidet, officiū regēdæ urbis? Dignitas pfecto, nemine reclamāte, nisi qui tecū penitus à sensu

su cōmuni exciderit . Si angelus dñi exercitu ū sacerdos est, tu sine honore habebis angelū dñi? Paulus q̄ diu (inquit) apostolus sum gentiū, ministerium meū honorificabo. Roma. 11.

Lutherus nos culpatur, q̄ Pauli apostolatū dignitatē esse dicimus: schismaticos inde uocās, ipse dudū p̄cisus. Sed manifestius ipsum adhuc Apostolum audiamus, dicentē 2. ad Corin. 10. Si quis confidit Christi esse, hoc cogitet iterū apud se: q̄a sicut & ipse Christi est, ita & nos. Nam & si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra, quā dedit nobis dominus in ædificationē, nō in destructionē: non erubescam. 2. Cor. 10.

Expende uerba Apostoli Christiane lector: Si quis (inquit) Christi se esse cōfidit, cōsideret, quia & nos Christi sumus. Sumus igitur pares in hac parte, q̄a Christiani omnes Christi sumus. Verū q̄ adiecit se nō erubescitur, si amplius aliquid fuerit gloriatus de potestate sua, Lutheranā cōfundit rusticā simplicitatē. Quid enī apertius dicere potuit, q̄ ut potestatem à Christo se accepisse fateretur p̄ ceteris qui sunt Christi? Quomodo stabit ergo populū Christi anū esse simplicē, in quo nulla sit differētia personarū?

Si personarū nulla est differētia in populo Christiano, quomodo potestatem habet Paulus p̄ ceteris qui sunt Christi? Sed potestas hæc ò Paule unde tibi? Nūquid à populo? Nequaquā. Sed à dño. Si inquit, amplius gloriatus fuero de potestate quā dedit mihi dominus. Non ait: Populus me elegit, populus mihi hanc in se potestatem contulit. Quod utiq̄ dicere necessariū erat, si à populo apostolatū suū, episcopatū & sacerdotiū suū accepisset. Sed & in Euangelio dominus seruū quærit, quē cōstituat super familiam Lucæ. 12.
Math. 4.

b

s

miliam

miliam suā. Audis, quia dominus sup familiā suam ipse seruū suū cōstituet? Si super familiā illū cōstituit, qmō tu tā simplicē populū Christianū effingis, ubi nulla sit differētia psonarū, nulladignitas, nullus status? Saltē Christo hoc loco cede, & seruo huic à dño, nō à populo, super familiā cōstituto, obtē perare memento. At sectas in populo Christi nō uult esse Lutherus. Esto, inter carnis opera deputā dæ sunt sectæ: procul à Christi ouili propellendæ. Verū te hic oro Luther, qmō cōsequēs erit, dū apostolatū dixerimus dignitatē, mox sectā apostolatū dici? Si uero secta apostolatus nō est, sacerdotiū inde succedens, secta qmō poterit dici? Causaberis forsitā, nō tales esse nostri tēporis Episcopos, quales descripsimus, aut quales olim erāt apostoli: atq; hāc ob rē, omni honore indignos iudicaueris: q̄s & laruas & lupos, pestes & simias, stipites & trūcos, ac mille (nescio qbus) cōuitijs appellas. Verū dum absq; discrimine hūc in modū debaccharis, q̄s nō ad amentīā id tibi ascripserit, dū probos ab improbis non discernis: sed simul in unū perdis, iustū cū impio. Sint forte nōnulli q̄s laruas aut lupos, aut id genus iuste nūcupaueris: meū non sit iudiciū. Cur quos sine crimine nosti, nō exemisti? Saluator olī

Iohan. 6.

Mat. 24.

Luca. 12.

1. Cori. 4.

Philip. 2.

Eze. 43.

12. elegit, & unus diabolus erat. Sed & Petrū sciscitatus est dicēs: Quis putas est fidelis seruus & prudens, quē constituet dñs super familiā suā? Paulus quoq; dudū inter dispensatores querebat, quis fidelis inueniretur. Nimirū sciens, quia plurimi quę sua sunt quęrerent, non quę Iesu Christi. Sciebat saluator quia lac gregis manducāt pastores multi & lanis operiuntur, quibus de ouium pastu, nec nouissima cogitatio est. Indies id nos quoq; & gemim⁹

¶

¶ deplāgimus, uidentes uerificatū illud: Et erit si- Oze. 4.
cut populus, sic sacerdos: nimirū secundū carnem
ambulātes, uani, mūdani, uix prima fidei rudimē-
ta attingentes: ut secundū aliū Prophetā: iuxta ini- Eze. 14.
quitatē interrogātis, sit & iniquitas Prophetæ.
Nū ergo mox licebit abiicere, quos per irā suā no-
bis preposuit deus, malos pastores: ut nō iam obe-
diamus prepositis nostris, non solū bonis & mode-
stis, sed etiā discolis: memores illius: Quæ dicūt uo- 1. Petri. 2.
bis, seruate & facite, secundū opa eorū nolite facere. Math. 23.
At te quæso Luther, dū Iudā Scarioth, inter reli-
quos apostolos Saluator mitteret (quē lupū Chri-
stus agnoscens, ouibus pastorē designabat) Nōne Math. 10.
qui Iudā spreuit, Christū spreuit? Et Iudā audiens, Lucæ. 10.
nonne Christū audiebat? Sunt fortasse ut obtendis
multi Episcoporum hodie Iudæ Scarioth, imo
& diaboli: nonnulli Episcopi, pauci uero Petri. Si-
quidem propter peccata populi facit deus regna-
re hypocritā: nunquid huic dei ordinationi resiste-
re licebit? Qui resistunt inquit Apostolus: ipsi sibi
damnationem acquirunt. Putas forte ad secularē
potestatem uerba Apostoli restringenda: ut aduer-
sum te hoc loco allegata esse dissimules. Quod si
est: frustra Philippenses laudat Apostolus, q̄ semp
obedierint. Et Thessalonicensibus scribens, notari
precipit eum ac non commiseri ei: si quis Apосто-
li uerbo per epistolam non obedisset, ut confun-
deretur. Frustra (inquā) illos obedientiæ lau-
dat: frustra hos inobedientes notari precipit, si
absq; peccato apostolicorum sacerdotum præ- Deu. 17.
cepta, floccifacere licebit. Resistis plane dei or-
dinationi, quoties sacerdotis imperio parere non
uis. Si prauos & discolos sacerdotes spernen-
dos

dos iudicas, quare nō multo magis quos bonos & sine crimine nostri cōsideras? Quales p̄fecto (ut de alijs nationib⁹ taceā) nostra Germania nō paucos olī habuit, tū pro doctrinæ integritate, tū p̄ sancti mōia uitę, ęterna memoria dignos, ut hos saltē aut episcopos extitisse aut sacerdotes admittas. Sed & hoc nostrū p̄sens seculū nōnullos habere certissimū est, episcopatu dignissimos, quibus uniuersa se cta tua, nec minimū crimen affingere possit.

Titum. 7.

Extorseris à nobis forsitan ut confiteamur, nō eo fidei zelo p̄gesse, non ea charitate feruere nostri tēporis quosdā episcopos, quē admodū olī aposto li p̄gerant fidelibus. At dū Apostolus satis esse putet, ut sine crimine sint (licet peccatores fateamur) eorū obedientiā spernere minime phas est. Oportet (inquit Paulus) Episcopū sine crimine esse, ut aut mortuos suscitare, aut cætera miracula perpetrare opus non fuerit. Sed nos his (adbreue) intermissis, cœptū peragētes iter, ex sacrosanctis Ch̄ri euāgelij, catholicū sacerdotiū nostrū, altissimis firmis q̄ plantatū radicibus ostēdamus. Ad Christi tremē dū tribunal inprimis nos Luther prouocat, dū ex uniuersis euangelij pro eodē sacerdotio, uel unum iota ex postulat. Igitur ad Christi iudiciū trahēdus Lutherus est, quod in euangelio Lucę sexto in hūc modū scriptū est: Erat Iesus pernoctans in oratione dei. Et dū dies factus esset, uocauit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos & apostolos nominauit: & cetera. quę sequuntur.

Lucę. 6.

Hic te quisquis es catholice & Christiane lector, iudicē cōstituo, cum plurimos Christus (ut Euāgelij uerba tradūt) habuerit discipulos, ē quorū medio hos duodecim ipse elegit, quare sic discreuit ut hos
duodecim

duodecim, & quidē solos nūcupauerit apostolos?
Si apostoli, missi latine dicūtur, aut forte nūcī (ne
sit uis in uerbo,) qua nā de re hos duntaxat dixit a-
postolos, quos certū est nō solos esse missos? Missi
sunt enim & septuaginta duo discipuli, de quibus
Lucę 10. scriptū habes: quia designauit dñs & alios Lucę. 10.
septuaginta duos, & misit illos binos, ante faciē su-
am. Si septuaginta duo preter hos 12. missi sunt, &
missi ex officio apostoli sunt, quare nō etiā 72. apo-
stoli erant? Cur inter hos & illos, discernere uoluit, Actu. 10.
Rom. 2.
qui personarū nō est acceptor, ut hos 12. duntaxat
apostolos, reliquos uero discipulos nūcupauerit?
Ingenue fateor, fuisse Chro prater hos 12. itēq; &
preter illos 72. discipulos, credētes q̄ plurimos, qua
de causa illos neq; apostolos effecerit, neq; cū 72
ante faciem suam misit?

Habes ergo q̄ Christo credētes erāt, q̄s neq; apo-
stolos esse uoluit, neq; inter 72. designatos, ut cōfi-
denter liceat dicere, hodie quoq; Chrianos esse, q̄s
neq; episcopos esse, neq; presbyteros, manifestū sit.
Sicut & in ueteri lege non eadē oībus cōpetere uo-
luit officia: uerū hos sacerdotes, hos leuitas, illos cā-
tores, alios ianitores, ita suis deputatos ministerijs:
ut quisquis externus, quātū uis uel Iudęus aut Isra- Num. 1. & 18.
elita accessisset, morti fuisset obnoxius. Quid ti-
bi peccasse uideatur Sapientia dei, non oēs aposto-
los aut sacerdotes esse uolēs? An Moyse legē Chri-
sti euāgelio preferes? dū ordinatū & distinctū suis q̄
busq; officijs, habuit ille populū, Christiano popu- Num. 16.
lo confuso permanente? nosti quē habuerint exitū
Chore, bathā, & Abyron, quod aduersus dei ordina-
tionē proterue Moyse restitissent. Igitur à dei iudi-
cījs interim & tu timeto, qui tarditatē supplicī gra-
uitate

uitate cōpensat: quoniā pari cū illis proteruia infā-
nis. Ex his cōlestibus fulminibus, nos constāter cō-
cludimus cū Apostolo: apud Christianos diuisio-
nes esse gratiarū, & ministratiōnū, & operatiōnū,
ut nō oēs Episcopos aut presbyteros, pari sorte es-
se oporteat. Verū Episcopos distare à populis, seu
pastores à gregib⁹, duces à militibus: ac ueluti prin-
cipes à subiectis esse distinctos.

Simul etiā urgentes te infelicē Lutherū: Si eligē-
di sacerdotis potestātē, Christus plebi cōmittere
uoluit: quare 12 apostolos ipse elegit? Cur septua-
gintaduos discipulos ipse designauit? Quid queso
hoc loco plebi cōcessum? Deniq; cur nō egit salua-
tor, ut cōuenientes in unū quotquot illi crediderāt,
12 apostolos elegissent atq; Christo assignatos, ob-
tulissent dicentes: Hos elegimus, tibiq; presentam⁹
uolentes esse apostolos. Cōuincimus ergo cū apo-
stolorū tū septuagintaduorū discipulorū successo-
res, non à populo eligendos, uerū ab his qui Chri-
sti uices gerūt in terris, esse ordinādos.

Et uide si non hęc apostolica sit sanctio, diuinū
decretū: ubi Apostolus Tito scribens ait: Huius rei
grā reliq; te Crete, ut q̄ defunt corrigas: & cōstituas
p̄ ciuitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi.
Si quis sine crimine est &c. Quibus uerbis duo nos
admonet Apostolus: Prius est, q̄ Episcopus Titus
relictus sit ab Apostolo in Cādia. Si quo minus, que-
ramus, Quomodo cū Episcopus nō esset Titus, aut
superintendens, potuit corrigere quæ deessent: nō
ueritus quod Moyfi obiectū legerat: sibi quoq; id
opponi potuisse: Quis inquit te constituit iudicem
super nos? At Apostolus, reliqui (inquit) te, ut quæ
defunt corrigas. Igitur superintēdens, id est Episco-
pus

1. Cor. 12.

Titū. 1.

Exo. 2.

pus Titus erat. Quod si Titus Episcop⁹, erit pculdu
bio & sacerdos idē Titus. Si sacerdos Titus, habes
& post apostolos in ecclesia sacerdotes & Episco-
pos. Vbi nūc impudēs uerbū hoc? Certus inqt Lu-
ther esto, nec ulla p̄suasione falli te sinas, nullū esse
in ecclesia externū sacerdotiū. si externū nullū sa-
cerdotiū, unde habes Episcopū Titū? Externū autē
sacerdotē Titū confitearis necesse est: quē quæ de-
sunt corrigere p̄cipit Paulus.

Alterū est, quod Episcopi apostolorū sunt succes-
sores: quippe q̄ Presbyteros iā & ipsi ordināt p̄ ciui-
tates: quēadmodū Titus à Paulo, ac à reliqs aposto-
lis reliq̄ didicerūt. Auditis hęc uiri Luthrenses, q̄a
Titus Episcop⁹ Pauli uice est: atq̄ ex apostolica tra-
ditione Episcopus p̄ ciuitates presbyteros ordinat:
nō tā ætate seniores, q̄ optimis moribus p̄pollē-
tes. Quēadmodū & Paulus Timotheū adolescenti- *1. Timo. 4.*
orē, Episcopū ordinauit, cui scribit: Nemo ingens a-
dolescentiā tuā contēnat. Vbi uel hoc loco plebis e-
lectio: Titus Episcopus ordinat presbyteros: nō si-
bi eos eligere iubetur populus. Alioqui scripsisset
in hūc modū Apostolus: Reliq̄ te Crete, ut provide-
as aut disponas, quatenus sibi presbyteros eligat
populus. Hic itaq̄ uicissim uos urgemus Luthe-
rani, proferte scripturā, qua populus sibi siue in ue-
teri lege siue in noua, Pōtifices elegerit aut presby-
teros. Aarō diuina p̄ Moysen dispēsatiōe sacerdotio
potit⁹ est. At Christ⁹ nobis Pōtifex fact⁹ à deo pa-
tre, unctus p̄ participib⁹ suis, & Rex & sacerdos
nobis cōsecratus ē. Petrus nō à populo, uerū à Ch̄o *Math. 16*
clauēs regni cœlorū accepit. Ceteri apostoli nō ple-
bis delectu, sed Christo similiter largiēte, populorū
animas ut uere sacerdotes in potestātē acceperē, di-
cente

cēte Ch̄o: Quorū remiseritis peccata, remittūt eis.
Horū successores ab apostolis instituti, Episcopi nū
cupati sunt, non à populis electi.

Vides Christiane lector, geminā Luthero laruam
detractā, atq; uno apostolicæ scripturæ gladio, sed
incipiti errorē utrūq; cōfossū penitus, dū Episco
pos Apostolis tanq̄ sacerdotibus sacerdotes succe
dere cogitur fateri, atq; laicis proinde in eligendo
sacerdote, nihil esse cōcessum. Deniq; si ceremoniæ
in pontificū cōsecratione ac sacerdotum solitæ, ab
apostolis obseruatæ sint nec ne, ad præsens nostra
non intererit, hoc dixisse contenti, neminē nisi per
apostolicæ manuū impositionē oli aut Episcopū
esse ordinatū, aut presbyterum. Quod quidē & ex
apostolicis gestis ac scriptis pariter probatē diffici
le non erit. Et qdē si Paulus ipse gentiū Episcopus, p
spiritū sanctū designatus, non prius creditū imple
bat ministeriū, donec primores ecclesiæ, cū ieiuna
tionibus orantes imposuissent ipsi Paulo & Barna
bæ manus (qui quidē ordinandorū sacerdotū typ⁹
hodie obseruatur in ecclesia) definitū iā sit, non ni
si per episcopalis manus impositionē, ordinatos es
se sacerdotes, quantūuis à plebe electos. Sic habet
textus Actu. 3. Ministrantibus autē illis & ieiunan
tibus, dixit spiritus sanctus: Segregate mihi Saulū
& Barnabā, in opus ad quod assumpsi eos. Tunc te
iunātes, imponētesq; illis manus, dimiserunt illos.
An Paulū & Barnabā nō patietur Lutherus dici Epi
scopos, qui simplicē uult esse populū Christianum?
At quid quæso sibi uoluit hæc manuū impositio?
Num ut spiritū sanctū acciperent? Iam dū spiritū
sanctū Paulus acceperat, dū ingresso ad se Anania
audiuit: Saule frater, Dominus Iesus misit me, qui
appa.

Actu. 13.

Actu. 9.

apparuit tibi in uia qua ueniebas, ut uideas & im-
plearis spiritu sancto . Vt quid ergo hic, illi rursus
impositæ manus: nisi ut is qui discipulus, imo pro-
pheta & doctor ecclesiæ, annis iã ferme 13. per spi-
ritũ sanctũ fuerat: amodo gentiũ apostolus, genti-
bus superintendens & Episcopus deinceps esset?
Quis nisi totus insanat, eum, qui spiritu sancto ple-
nus iam erat, eundẽ spiritũ sanctũ rursus accipere:
sed ad sublimius aliquod ministeriũ nõ uideat? Aut
quis adhuc uidens per impositionẽ manuũ aposto-
lorum spiritũ sanctũ dari fidelibus: dubitabit Chri-
stianos non eius esse simplicitatis (ut suggerit Lu-
therus) in quibus nullus laicus, nullus clericus, nul-
lus Episcopus, nullus sacerdos esse debeat? Simõ il-
le magus Christianus erat, à Philippo baptizatus **Actu. 8.**
erat, magnã pecuniæ summã offerebat: si hanc illi
Petrus cõtulisset uirtutẽ, ut si cui imponeret et ipse
manus, acciperet spiritum sanctũ. Igitur Simon eã
gratiã, eam potestatẽ quã apostoli, non erat affecu-
tus. Adhuc audet Lutherus dicere, Christianũ po-
pulũ esse simplicẽ. Philippus cum Samariã Christo
iucratus fuisset, plurimis Samaritanorũ per eũ ba-
ptizatis, cũ discipulus esset, manus imponere ba-
ptizatis non præsumpsit: ut audientes apostoli qui **Eodem.**
erant Hierosolymis, quia recepit Samaria uerbum
dei: mittere habuerint necessario Petrũ & Iohannẽ.
Si ea est Christiana (quam prætendis) simplicitas,
& non potius indigestũ chaos & confusum: ut sint
Christiani oēs Episcopi & sacerdotes: quid oportu-
it mittere apostolorũ primores, Petrũ & Iohannẽ in
Samarĩã? Erant baptizati in nomine dñi Iesu. Et cũ
dicat saluator: Qui crediderit & baptizatus fuerit, **Marc. 16.**
saluus erit. Quid ijs inq̃ deerat ad salutẽ necessariũ

c ut

Marc. 16.

Tit. 3.

ut principes mitterentur apostolorum? Quod scilicet spiritum sanctum nondum accepissent. Igitur credentes erant, & baptizati erant, sed nondum spiritum sanctum acceperant. Eia quid audio? Si non datur in baptismo spiritus sanctus, quomodo uerum erit quod ueritas ait: Qui crediderit & baptizatus &c. An sine spiritu sancto saluari nos docet Christus? Quomodo uero lauacrum regenerationis & renouationis spiritus sancti docet esse baptismum? Apostolus: si non in ipso adoptionis datur spiritus, in quo clamemus Abba pater? Cum fiducia ergo dicimus, accepisse Samaritanos iam spiritum sanctum in baptismo, at non adhuc confirmatos in fide. Verum quare spiritum sanctum confirmantem non dabat Philippus, ut non oportuisset superuenire Petrum & Iohannem? Nisi quod Euangelista duntaxat Philippus fuit: non etiam Episcopus aut apostolus? Quid aduersum tam apertam scripturam obstrepere poterit, uniuersa illa pestilens Lutheri secta? Vbi hic Christiana illa simplicitas: dum uidetis Philippum Samaritanorum Euangelistam, apostolis in hoc inferiore, quod in impositione manus non dabat spiritum sanctum.

Sed nostra adhuc prosequamur. Apostolus priore ac Timot. 4. Noli (inquit) Timothee negligere gratiam, quae est in te per prophetiam, cum impositione manuum presbyteri. Sed & secundae eiusdem primo: Resuscites inquit, gratiam quae est in te per impositionem manuum mearum. Hic in conspectum adeste Lutherani. Num per impositionem manuum Pauli Timotheus est ordinatus Episcopus: per quam nimirum eam sit nactus gratiam, quam resuscitandam Apostolus adhortabatur? Quod si prior textus legatur, ut quidam codices habent: Gratiam dei quae est in te, & cetera. cum impositione manuum presbyteri. Vbi usitatus non presbyter.

presbyteri legim⁹: planior sensus erit. Quod uide-
licet per impositionem manuū presbyterij, id est,
presbyterialis officij, datus sit spiritus sanctus Thi-
motheo. Nolo hic mihi eam obendas gratiā quæ
gratificat: quam in baptismo Timotheus dudum
acceperat. Hæc enim illa est gratia, sine qua nemi-
nem liceat inueniri Christianū: quippe uestis illa
nuptialis est: qua qui caruerit, foras in exteriores
mittetur tenebras. Aliam esse de qua hoc loco lo-
quitur Apostolus necesse est, quæ uidelicet non oī-
bus congruat: Non inquam neophytis, non nouel-
lis Christianis: dum & eundem Timotheum Apo-
stolus priore eiusdem epistola Cap. 6. ita docuerit:
Nemini inquit cito manus imposueris. Prior ergo
gratia, nemini negatur fidei Christiano: hæc autē
non omnibus datur. Alia ergo est illa gratia: alia de
qua hoc loco loquitur Apostolus. Resuscites inquit
gratiam, quam per impositionem manuum acce-
pisti. Pastoralem sollicitudinem, Episcopus creat⁹,
per impositionē manuum mearum: noli negligere,
sed neq; cito alijs imposueris manus. Rursum
hoc loco Christianam Lutheri simplicitatem ex-
cludi, manifestum est.

Matt. 23.

1. Tim. 5.

2. Tim. 1.

Deniq; hic respondete mihi Luthrenses. Hæc ma-
nuum impositio (de qua hoc loco Paulus loqui-
tur) superuacanea erat: an utilis & necessaria? Si
superuacua, quomodo id congruat apostolis? Si
utilis & necessaria: ad quid utilis? Nunquid ut ad-
huc gratificantem accipiant gratiam? At illā iam in
baptismo nacti sunt: quæ etiā sine hac manus im-
positione cōmuniter omnibus prouenit. Aliā ergo
uult intelligi Apostolus, qua nimirū digne præesse
discat: quibus hæc manuū impositio obuenerit.

¶ NUN-

Nunquid non tibi uideatur Christiane lector, Episcoporum & presbyterorum ordinationē docuisse uel le Paulū, dum ait: Nemini cito manus imposueris?

1. Tim. 5.

Rursum (& pro intellectu faciliore) hæc impositio manuum, de qua hoc loco Apostolus loquitur, omnibus cōmuniter exhiberi debet, an non omnibus. Si cōmuniter omnibus exhibenda, quare Paulus, nemini (inquit) cito manus imposueris? & non potius, mox inter baptismi primordia, exhibenda est omnibus Christianis? Est autē Christianus, est iustus, deo gratus, cui non sunt imponendæ manus. De baptismo (eo quod necessarius ad salutem sit omnibus Christianis) nusquam tale quid scriptū inuenies, ut dicatur: neminē cito baptizaueris. Si nō cōmunē dixeritis hæc manuū impositionē: quare tã simplicē Christianū cōfingitis populū, ut tollatis uniuersaliter sacerdotiū?

1. Corin. 3.

Quid ergo sibi uult aliud Apostolus dicēs: Nemini cito manus imposueris: quā ut neminē mox baptizatum, presbyterū aut diaconū ordinaueris? Et quod dē 3. capite, idē clarissime scriptū inuenies: Non (inquit) Neophytū. De diaconibus autē: Et hi p̄bentur primū, & sic ministrent: nullū crimen habentes. Audis quia hi Christiani sunt, quos Timotheus neque ad presbyteratū, neque ad diaconatū admittere iubetur. Vbi hic manet plebis electio, ut sacros sustollas ordines? Non nos hic suggilles, quod crebro nobis spiritū sanctū donari dixerimus: sciētes quia nō eadem congruūt sanis & infirmis, adultis & paruulis: ut noueris in ipsa regeneratione nos spiritū sanctū assequi, in filios adoptionis regeneratos: denuo itē spiritu sancto confirmari, iam in fide uegetatos: ac eadē ad totius ecclesiæ utilitatē in ordinis sacramēto

eo dari nonnullis, non tamē oībus, manifestationē
eiusdem spiritus.

Quia tēro per impositionē manuū dari spiritū
sanctū diximus, geminā quandā licet inuenire ma-
nuū impositionē: ut spiritus sancti receptionē nō u-
niformem intelligamus. Equidē, inter ipsa Christi-
anæ inchoationis fundamenta, de quibus Aposto-
lus ad Hebre. 6. mētionē facit, etiā manuū impositi-
onismeminit: quā aliā esse necesse sit ab illa de qua
dictū est: Nemini cito manus imposueris: dū illam
omnibus Christianis cōmunē fateamur, non istā.
De illa nanq; manus impositione ait: Non rursū
iacientes fundamētū pœnitētiæ, ab operibus mor-
tuis. Et post pauca, impositionis quoq; manuū. De
ista autē, resuscites (inquit) gratiā quæ est in te, per
impositionē manuū mearū. Et quod sæpe iā dictū
est: Nemini cito imposueris manus, uidelicet, non
nouitio Christiano. Pro priore manus impositione
ibant in Samariā Petrus & Iohānes: Pro altera, sua-
det Apostolus ut probentur primū, & sic ministrēt.

Igitur habemus ex tot tāq; ualidissimis diuinæ
scripturæ testimonijs, sacerdotij ecclesiastici, sacrū
plane ac uenerabilē ordinē. Vultis & Diaconiū cō-
monstremus à uulgo, dignitatis honore separatū.
Factū est (inquit Lucas) murmur Græcorū, aduer- **Actu. 6.**
sus eos qui erant ex circūcisione, quod uiduæ eo-
rū in quotidiano ministerio aspernarētur: quibus
dixerunt apostoli: Non est æquum nos relinquere
uerbū dei & ministrare mēsis: cōsiderate ex uobis
uiros boni testimoniij, quos cōstituamus sup hoc
opus. Omnium cōsensu hinc ortū credimus diaconi-
um: ut liceat etiā hoc gladio dissecare Lutherū st-
mul & Lutheranos. Si oēs Christiani Episcopi ea-

c s dem

dem sorte sunt & presbyteri: cur nō multo fortius
etiā omnes diacones erunt? Non esse autē omnes
Christianos diacones, textus iste conuincit: Quan
doquidē uerba quæ præmisimus, non iudeis, non
ethnicis dicta sunt, uerū Christianis. Quid inq̄ op̄
erat adhuc diacones instituere, qui per uos iā dia
cones sunt? Sunt autē uobis omnes diacones, quia
omnes uobis sunt & sacerdotes.

Verū uidebitur hoc uerbo plebi non nihil conces
sum quo dicitur: Considerate ex uobis uiros & c.
tanq̄ plebis electio inde robur habeat. Ego magis
considerandū suadeo uerbū quo dicitur: Quos cō
stituamus super hoc opus. Auditis quia apostoli e
os constituunt? Quod & modo fit, dum Episcopi il
los ordinant & consecrant. Itaq; usq; adeo textus
iste pro uobis non nihil facit, ut etiam immodice
uos cōfundat, dū Ecclesiasticos ordines penitus ab
ñciebatis. Nunc uero Episcopi, uelitis nolitis, pres
byteros ordinant: diacones apostoli constituunt.
Nec tamen ex hoc loco scripturæ, electionē sacer
dotū aut diaconorū concedendā plebi puto, sciens
aliud esse, quod recto ordini, aliud uero quod op
portunitati aut necessitati debeat. Nā & necessi
tas aut euidens utilitas, quandoq; legē non habet:
Si enim factū murmur Græcorū perpendimus: in
firmos fuisse Græcos aduertimus. Fiebant aposto
li ob nimīā charitatē infirmis infirmi, ut infirmos
lucrifacerent: ut permisisse magis appareant con
siderationē hanc plebi, q̄ constituisse. Plurima em̄
Apostoli dispensatiue ad tempus faciebant, quæ
post modū nō imitanda, spiritus sanctus ecclesiam
docuit. Quod quidē de baptismo (ut de cæteris ta
scā, pbare possumus, dū illi in nomine dñi Iesu ba
ptiza

ptizarēt: Christus uero in noīe patris, & filiī, & spiri
tū sancti baptizādos credētes iusserat. Nūc in hoc
facto imitabimur Apostolos, aut male egisse calū-
niabimur? Absit. Habemus euāgelicā, sed & aposto-
lica nō caremus autoritate: quibus sacerdotiū ad-
uersus aduersatoris īpudētiā, incōcūsum tueamur
Vultis & propheticū testimoniū nō desit, ut in ore
triū stet omne uerbū. Ecce (īquit Propheta) q̄ bo-
nū & q̄ iucūdū, habitare fratres in unū. Obseruem⁹
uerba, sed mysteria multo magis regramus. Bonū ē
īquit habitare fratres in unū. An habitare unani-
mes in domo, ut alibi idem Propheta ait, est habi-
tare in unū? Alibi quoq̄, Hierusalē (īquit) quæ ædi-
ficatur ut ciuitas, cuius participatio in idipsum. A-
postolus itē: In unū ait corpus baptizati sumus.
Hoc unū puto, de q̄ dñs ait: Fiat unū ouile & unus
pastor. Bonū īquit est & q̄ iucūdū, fratres habita-
re in unū. Nimirū in uno ouili, in domo una, dū id-
ipsum dicunt oēs, & nō sunt inter eos schismata: ue-
rū unus deus, unū baptisma, una fides.

Matth. 28

Psal. 132.

Psal. 67

Iohan. 10.

1 Cor. 1.

Ephe. 4

Exod. 12.

Ioh. 18.

Gene. 7.

Isa. 11.

Hæc est illa domus dei, extra quā carnes agni pa-
schalis, ueri Iudæi nō efferūt. Hæc tunica inconsuti-
lis dñi saluatoris, q̄ nō est scissa in passione. Hæc ar-
ca Noe, in qua mitia erāt & immitia animalia. Nē-
pe ecclesia sancta catholica & apostolica, in qua ac-
cubāt simul pardus & hœdus, leo & uitululus, lupus
& agnus: nō nocētes in uniuerso mōte sancto dei.
Bonū inq̄ & iucūdū, sic habitare fratres in unū. Sed
q̄ bonū David sancte, q̄ bonū est habitare fratres in
unū? Sicut unguentum (īquit) in capite, quod des-
cendit in barbam. Sed quod illud unguentū, quod
ue caput, aut quæ barba? Profecto si caput hoc
Christum intelligere liceat, de quo Apostolus:

C 4 Ipsum

Eph. 1.
psal. 44.
Iohan. 3.

ipsum dedit caput super oem ecclesiā: quod unguētū accepit præ oibus participibus suis: cui & spiritus non ad mensuram datus legitur. Caput crucifixum, mortuum & sepultum, ut a pertis undiq; rimis, unguentū efflueret gratia. Caput quod radē resurgēs, in coelū leuari potuit: exinde mittens unguentū, ipsum uidelicet spiritū sanctū: dum daret dona hominibus. Primū in apostolos unguētum istud uenisse, scriptura credere compellit. Habetis quod caput Propheta dixerit, aut quod unguētū, nempe spiritus sancti unctiōē. Vultis dicam quæ sit barba? In barbā inquit Aaron.

Rom. 9.

Sacerdotē Aaron fuisse, nemo puto ignorat. Descendit ergo unguentū, primū in barbā Aarō, dum prius spiritus sancti unctiōē habent sacerdotes: ceteris eandē ministraturi, prout quidā ait: Nos ipsi primitias spiritus habentes, & cetera. Descendit igitur unguētū in barbā primū, ut puta capiti Christo, proximā: ut tandē eorū ministerio, in orā usq; defluat uestimenti. Descendit inquam à Christo in apostolos, in sacerdotes Christiani populi: quos recte barbā Propheta nuncupat huius capitis (quod est Christus) tanq̄ fortes, strennuos, alacres, impigros, quales barbatos homines dicere solemus. At uero proximos Christo fuisse apostolos, quis dubitet?

Vestis ipsa est ecclesia, quæ mediante barba, unguētū à capite, etiā ipsa spiritū sanctū accipiat. Orā uestimenti, uel nouissimū dixerit Christianū, in quē unctio spiritus sancti, à barba tandē ac uestimento porrigitur. Et hæc quidē illo in tēpore, dū unguentū ipso die Pentecostes in barbā (apostolos dico) uenisset. Nonne in uestimentū defluxisse tibi uidebitur, dū uno die baptizarētur tria milia: altera quinquaginta milia

gymilia. Sed nūquid hodie, dū bonū est & iucundū,
habitare fratres in unū, non eodē ordine fluat un-
guētū: primū in barbā Aaron, ut deinceps defluat Iohan. 14.
in oram uestimenti! Vbi fidelis illa Christi promif-
sio, dicentis de spiritu sancto: Quia in uobis erit, &
uobiscū permanebit? Si unctio spiritus sancti in no-
bis permanet, cur non fluat eodē ordine in barbā
primū, donec ora uestis pinguescat? Inde reuera,
ministri alibi dicti sunt populorū, q̄ hoc loco bar-
ba dicuntur: q̄ spiritualē gratiā plebi, prout ipsi ac-
ceperunt largiuntur. Largiuntur inquā, non ipsi ui-
cissim à populis accipiunt: ut populus eorū mini-
ster dici possit. Erit autē populus eorū minister: si
populi administratione aut electione hanc accipi-
ant potestātē, ut gratiā populo impartiri possint.

Sunt aio plebis ministri sacerdotes, dū p̄ sacramē-
ta, id ē, sacræ rei signa, res sacras, sed signatas & q̄-
si uelatas populo tradunt. Neq̄ ulla scriptura id p̄
bari puto, ut hanc potestātē sacerdotibus plebs cō-
ferre possit, tanq̄ (reclamāte Propheta) à uestimēto
in barbā unctio fluat. Peruersus ordo est, & ideo ne-
q̄ ordo dici poterit, ut ausim dicere: non esse bonū
nec iucundū, fratres sic habitare simul. Quādoq̄dē
quæ à deo sunt, sic ordinata esse constat, ut infima
quæq̄ p̄ superiora regantur: ut puta per barbatos, Rom. 19.
pueri & infantes. An non loquitur barbatus Petrus
infantibus, quē tanq̄ barbā, Christus capite proxi-
mū posuit: quasi modo geniti inquit infantes? 1. Pet. 2.

Vides quomodo oīa inuerteris Luther, & scriptu-
ræ & ecclesię ordinē: quin & Prophetā facis men-
dacē, dū nullū barbæ pmittis unguētū, nisi quod
à uestimento, imo ab ora uestimenti acceperit.

Duo nobis Lutherus obtendebat: Prius, quia nul-

Autor se-
cūda pro
mittit ora-
tionem.

Num. 16

lūm in ecclesia externū putabat esse sacerdotium.
Alterū, quod is uere sacerdos sit, quisquis à popu-
lo fuerit electus. Quæ duo, ubi ualidissimis scriptu-
ris improbata sunt, puto iacere simul in unum Lu-
theri uires. Quod utiq; magis magisq; manifestū
erit, dū quæ pro se, idē ex scripturis attulisse uisus ē
diluere, datū fuerit. Et quidē altera collatione id fu-
turū, Christi gratia adiutrice speramus. Verū cum
mille conuicjs homo petulans nobis insultauerit:
tanq̄ sacerdotiū nostrū nulla scriptura constiterit,
honestū fuerit sua in eū retorquere potuisse spicu-
la, suis eū confodere posse iaculis.

Et qdē q̄ ordinē sacrū nullū eē putatis: agite uos
egregj dñi cerdones, ueteramētarij, fabri & cemē-
tarij, ne dicam subulci & stercorearij, sacerdotes ele-
cti: uos unū iota producite aut apicē, ex uniuersis
euāgeljs & epistolis apostolorū, uos esse aut dici
debere sacerdotes. auditisne aspides surde, q̄ nō ex-
auditis uocē incantantis, sapiēter? Proferte pro uo-
bis testimoniū, qui cū charissimi quidē confratres
esse debueratis, per eam q̄ nō extollitur charitatē,
per tumorē & superbiā uestrā, fœces & scandala
mundi facti estis. An forte quia regale sacerdotiū,
Petrus populum Christianū appellauerit? Sed Moy-
si quoq; Chore seditiosus, idē opposuit dicens: Suf-
ficiat uobis Moyses & Aaron: q̄ omnis multitudo
sanctorū sit. Cur eleuamini super populū domini?
Agite & uos, cū (male intellecto) Apostoli uerbo,
quod illi: ut sit finis uester illoꝝ similis. Vnde ergo
habemus uos sacerdotes? Frēs, uos olim nouimus
ciues sanctorum & domesticos dei: unde uero ue-
strū habeamus sacerdotiū, non uidemus. Nostrum
sacerdotium unde sit agnouistis: nō onus Christia-
norum

norū, sed onerum leuamen & solatium: tamen si eo
quoque honore, indignos nos arbitremur.

Hic si tibi Christiane lector, insipiens factus ui-
deor, Lutherus me coegit. Tu uero cū sapiens fue-
ris, libenter insipientes sufferto. Putabam enim uel
aliquando, non nihil stulto secundum suam stultiti-
am respondendum: ne sibi sapiens uideretur. Nolo
autem malos mihi quorundam sacerdotum hoc
loco obijcias mores: non hic de moribus nobis ser-
mo extitit, sed conditionem quærimus quæ sit: nō
quales homines in conditione positi, | cōuersando
fuerint. Non de his mihi sermo est: si qui oneri sese
exhibent, fidelibus Christianis. Non hos landam⁹,
non horum probamus lasciuiam, qui prauis mori-
bus, ceu morbis, Christi ouile, scabiosæ pecudes
corrumpūt: uerum de sanctis, pudicis, sobrijs, qua- 1. Timo. 3.
les describit Apostolus. Quorum bonā adhuc par- Tit. 1.
tem, esse in ecclesia nihil moror: qui ceu angeli
suum conseruant domicilium, suum custo-
diunt principatum. Nam & malos ad
correctiores uitæ mores, ita adhorta-
mur: quatenus talem exhibeant
laicorum oculis per omnia san-
ctam conuersationem, ut in
eo quod detractant de eis
tanq̄ de malefactoribus
cōfundātur: & uidētes
deinceps eorū bo-
na opa, glorificēt
patrē q̄ in cœlis
est. Cui est honor & gloria
in secula. A M E N.

1. Petr. 5.

Matth. 5

Praefatio

PRÆFATIO.

Hactenus amice lector, pro sacro noui testamenti sacerdotio, aduersus Lutheranā illā tabē, id penitus labefactatē, tā inuictis, tāq̄ a pertis scripturis, & quæ nec diuersum patiantur sensum, adeo usq̄ dimicatū, præcedēte tractatu puro, ut altissimis sulcis firmisq̄ basibus iam firmato neq̄ ipsas inferi portas sperē præualituras. Ut autē nihil deinceps, quod aduersarius cauillari possit relinquamus: restat, ut quæq̄ aduersus catholicā hanc ueritatē non tā adducta sunt, q̄ uentosa quadā uerbofite ac licenti loquacitate adduci uisa sunt: (solidis nixi scripturis) dissoluamus. Res tædiosa satis & gratia admodum exigua. Verum sustinet uersa charitas.

Ab aduersarijs hoc impetratum uelim, ut postq̄ mille me probris affecerint: aut a sinū, aut fatuum, aut hæreticū clamitantes, suis ipsi conscientijs consulant: Neq̄ de cætero dū legerint, tam a parte reluctentur ueritati. Non meæ quidem fragilitati, non deniq̄ probis omnibus, uerum ipsi spiritui sancto resistentes. Scimus ab Isaia prædictum: cōmoraturos in Babylone onocrotalum & hericium: quorū prior rostro proprio partum necat suum: alter spinosus undiq̄, se capere uolētis (nisi ferro armetur) manus uulnerat. Vere onocrotalus, qui quotquot suæ genuerit sectæ, per fallacem doctrinā, æterna perimit morte. Vere hericius, habitans in Babylone, in confusione eorū qui terrena sapiunt: quæ animantibus his possessio data est. Confusionē profecto meditatur hypocrita: qui peruersæ intentionis caput & caudā finalis exequutionis, cum pedibus pessimæ uoluntatis, dum corripitur abscōdere nouit

Isaiæ. 34.

Isaiæ. 14.

uit, præter spinas nihil obijciēs. Vt si quis correcti-
onis gratia hūc tangere uoluerit, sua magis uulne-
ra sentiat. Qd̄ & sapiēs sentiēs, dicebat: Peruersi dif-
ficile corriguntur. Et iterū: Considera opera dei, quæ
nemo corrigere poterit, quē ille despexerit. Ipse eti-
am Apostolus, hæreticū hominē uitādū, eo q̄ per-
uersus sit, docebat, nec pœnitētiæ ullum admittat
remedium.

Ecc̄i. 1. 7

Tit. 3.

Qd̄ si inutilis uisus fuerit is labor noster, pias ta-
men conscientias, ab errore tam execrabili, saluas
esse cupimus, quas nephandus Lutheri libellus de
Abroganda Missa, non nihil nutare fecit: ut etiam
sacerdotum suorum nonnulli gratiam spernāt,
aliq̄ nec admittant ministeriū, Quo fit, ut dū
absq̄ pastore grex à lupis ducitur, in prædā
diaboli simul uniuersus abeat. Det pœnitē-
tiam dominus pro bonitate sua, populo
suo: Nam perditę sectę huius magistris
qui ueluti Iannes & Mambres Moyfi
resisterunt: itā hi agnitæ resistunt
ueritati: pœnitentiæ locum nul-
lum superesse uereor.

Prusq̄

IOHANNIS MENSINGI TRACTA
TVS SECVNDVS DE SACERDO
TIO EVANGELICO.

Priusq̄ autē rem ipsam aggrediar, ipsa
Lutheri uerba in mediū proferā, quibus
euacuare se penitus ecclesiæ sacerdoti-
um posse sperat posthac quid ualeāt dis-
cussurus. Habet enim pagella 4. libelli,
cuius de Abrogāda Missa priuata extat titulus, in
hæc uerba.

LVTH. Neq̄ nobis ullo profus alio sacerdote & media-
tore opus est, præter Christū: cū omnis sacerdos
ad hoc assumatur, (teste Apostolo ad Heb. 5.) ut p̄
populo oret, & populū doceat. At Christianus q̄q̄
per seipsum orat in Ch̄o, habēs p̄ ipsū (ut ad Ro. 5.
dicit) accessū ad deū, sicut p̄misit Esai. 65. Erit q̄an-
teq̄ clamēt ego exaudiā: adhuc illis loquentib⁹ ego
audiā. Sicut & p̄ seipsos, à deo docēt, promittēte Isa
i. 54. Et dabo uniuersos filios tuos doctos à dño. Et
Hier. 31. Non docebit unquisq̄ proximū suū, dicēs:
Cognosce dominū. Omnes enim sciēt me, à minori
usq̄ ad maximū. Et Esai. 11. Repleta est terra sciētia
domini: sicut aquæ maris opiētis. Hinc Christ⁹ Ioh.
6. ait. Est scriptū ī prophetis. Erūt oēs docibiles Dei
Hec testimōia euacuāt sacerdotiū uisibile: dū & ora-
tionē & accessum ad Deū & doctrinā, oibus faciūt
cōmunē, quę certe sacerdotū est p̄pria. Quid enim
opus ē sacerdote, dū nō est opus mediatore aut do-
ctore? An sacerdotiū sine ope cōstituemus? At me-
diator & doctor Christianorum, nullus est, præter
Christum.

MENS. Haftenus Luther, uir certe dignus spectaculo: q̄
exprobrauit agminibus dei uiuētis. Cui si gladius
spiritus

spiritus (quod est uerbum Dei) nobis defuerit (quod ab Eph. 6
fit) electis de torrente scripturarum, limpidiſſimis la-
pidibus: obuiam pergamus incircumciso: si forte Dei uir-
tute, conuertatur gladius eius in cor ipsius, & arcus Psal. 36.
eius confringatur.

Primum itaque respondemus falsum esse: magis quam cura-
tionem, tum scripturis omnibus aduersum: id quod Luther ait,
nullo nos uisibili sacerdote habere opus, quam ut redar-
gui mereatur. Nepe quod toti Ecclesie Christi, per tot secu-
lorum decursum aduersatur: quod nulla constat scriptura: quod
neque ulla uel apparatus suasio tenuiter quidem fulcit.

Quod uero dogma in se falsum, stabilire gestiens,
geminum sacerdotij officium affert, orare uidelicet &
docere populum: licet in se fateamur uerum, haud ta-
men sacerdotes uicissim dicemus, quod aut per popu-
lo orauerint, aut quoquo modo fuerint populi docto-
res. Quandoquidem non sola haec nouimus officia sa-
cerdotum: quin magis in cunctis quae sunt ad Deum tanquam
ministros Christi, & uniuersaliter dispensatores mi-
nisteriorum & sacramentorum Dei constitutos Heb. 5
oportet. Quod in ueteri sacerdotio, satis erat diluci-
dum, si sanctam illam Iudith foeminam, & doctri-
nam noueris disciplinae Dei, quae ipsos etiam sacerdo-
tes corripuit super errore: sed & pro populo obnixe
deprecata est. Neminem tamen tam mente alie-
num putauerim, qui hanc aut presbyterum, aut
sacerdotem appellatam dixerit. Quod utique con-
secrarium erit, si is uniuersaliter sacerdos dicen-
dus sit, qui pro populo orauerit, aut populum do-
cuerit, id quod Luther facit, dicens: Ad hoc sa-
cerdote opus est, ut oret pro populo, & doceat
populum. Licet enim sacerdotalis munus hoc
fateamur: esse tamen & alia nouimus sacerdotum
officia,

Iudith. 8. 9

Leui. 13.
Deute. 16.

officia: nēpe offerre sacrificia pro peccato, pro grā
tiarū actione & similibus: Iudicare etiā inter leprā
& non leprā, discernere inter caulam & causam: ut
morti esset obnoxius, quisquis superbe sacerdotis
imperio, obtēperare recusasset.

1. Cor. 6.
Iohan. 20.

Interesse autē plurimū, inter orationē, iustūq; iu-
diciū, inter doctrinā & lepræ à nō lepra discretio-
nem, quis nō uideat? Pari modo & in noua lege, o-
rare & docere, licet sacerdotū fateamur officia: no-
uimus tamen plurima, præter hæc illis à domino
cōmissa: quos benedicere iubet Eucharistiā, eāq; po-
pulo porrigere, digne petenti: iudicare & angelos:
multo magis secularia. Remittere in super peccata,
dū ait: Accipite spiritū sanctū, quorū remiseritis pec-
cata, remittūtur eis. Misit nāq; saluator apostolos,
sacerdotes, in mundū dicēs: Sicut me misit pater,
& ego mitto uos. Missum autē dei filiū tanq; sacer-
dotē, ut peccata cōdonaret quis dubitat? Ut sciatis

Matt. 9.

(inquit) quia filius hominis potestatem habet in ter-
ra, dimittendi peccata & c. Igitur & apostolos, sa-
cerdotes, & eorū successores, ad hoc missos cōstat,
ut peccata relaxarent. Sic rursus cū ad prædicādū

Matt. ult.

discipulos mittebat, ait: Euntes docete omnes gen-
tes, baptizantes eos & c. Nūquid autē idē est bapti-
zare, quē admodū orare aut docere? Non ad bapti-
zandū, uerū ad prædicandū se missum Paulus dice-
bat: ut plurimū inter baptismū & doctrinā interes-
se noueris. Apertissimū igitur erit, non satis hic

1. Cor. 1.

Lutherū describere, sacerdotalia officia, dū ait: Ad
hoc opus est sacerdote, ut oret & doceat: mox con-
clusurus, dū neq; doctrina, neq; intercessione egēt
Christiani, omnino sacerdotē iam non requirant.
Quid enī facturus est Lutherus si dicamus, ad hoc
opus

opus est sacerdote, ut iudicet etiam secularia, ut
absoluat aut liget, ut offerat pro peccato & lami-
na. Et quidem ipsius Lutheri testimonio, hæc pro-
bare difficile non erit: si quod ait folio, vij. facie
prima, in his uerbis, intueamur.

Lutherus, Pergamus testimonia adducere, de **LVTH.**
sacerdotio noui testamenti, & eius officio. Pau-
lus ad Roma. xij. Obsecro (inquit) per misericor-
diam dei, ut exhibeatis corpora uestra hostiã ui-
uentem, sanctam deo placentem & c. Hic (inquit
Luther) negare nemo potest, quin sacerdotale of-
ficium describat, quemadmodum est offerre seu
exhibere hostiam, & rationabilem cultum: hoc
est ut non pecora irrationabilia, sed seiplos offe-
rant: quare hic locus sacerdotes facit. Hæc ille.

Tum ego, Si sacerdotes hic locus facit: cur supe **MENS.**
rius dicebas, ad hoc opus est sacerdote, ut oret & **Contradi-**
doceat? Sin uero, sacerdos is fuerit, qui orauerit **cit sibi Lu**
pro populo, aut populum doceat, quomodo facit **therus.**
hic locus sacerdotes ex solo sacrificio? Igitur si ue-
re fuerit sacerdos is qui orat & docet, non facit
hic locus sacerdotes. Si facit hic locus sacerdotes
(ut hic dicis): non sunt hæc sacerdotum officia, ut
orent aut doceant duntaxat. An forte duplex hic
distinguis sacerdotium: quorum unius sit offerre
hostiam: alterius uero orare & docere? Quod si fe-
ceris: cur Hieronymum Emser, Baal sacerdotem
blasphemus, quod spirituale sacerdotium ab ex-
terno distinxit? folio .vij. facie prima. Neque ue-
ro hoc duntaxat loco eadem in causa secum pu- **Alia Lu-**
gnat Lutherus, quin & sermone quem de confes- **theri aduer-**
sione & uenerabili sacramento libello suo percussum se epu-
larum germana lingua inseruit: sacerdotium do gna.

cet officium esse ut sacramentum conficiant: pa-
rati dietim id populo porrigere. Nam subscripta
eius uerba sunt. Luther.

LVTH. Auff's erst hab ich off't gesagt wie die Chri-
sten nicht verbundē synt eben auff die fest das
sacrament zū nemē/sonder recht vñ macht habē
wen sie wollen hyn zū gehn/dar zū dan gott dz
priester ampt verordent hat / das die selbigen
des volcks alletag warten vnd pflegen sollen/
mit gottes wort vnd sacrament/darumb ist's vn-
christlich gehandelt/das man die leuth izwingē
wil/das sacrament auff diese tzeit zū holenn.
Hæc Lutherus.

MENS. Iterum te iterumq; oro lector obseruato quia
in tribus hic apertissime reuincit se Lutherus. Pri-
mum dum dicit sacerdotium a deo institutum qd
& docere & sacramenta ministrare debeat: qui
hactenus a sathana esse externum dicebat sacer-
dotium, cum nemo negare possit docere & sacra-
menta ministrare ad externum pertinere sacerdo-
tium. Scdm dein cū dicit sacerdotem doctorem eē
qui libello de abroranda missa pterius negat do-
ctorem nos præter Christum agnoscere. Tertium
deniq; cum ait sacerdotem in ministrandis sacra-
mentis populis subseruire, qui hoc loco duo hæc tã-
tum uult esse sacerdotum officia ut scilicet popu-
lum doceant atq; etiam ut orent pro populo quo
ubi christianis putat non necessaria omne dein-
ceps neget sacerdotium externum. Transeo au-
tem rusticam illam consequutionem qua ita Lu-
therus arguatur, quoniam quidem dietim debet ef-
se

se paratus presbyter populo ministrare sacramen-
ta: agunt male qui in paschate hūc cōmunicare iu-
bent. Rudis profecto disputatio qua neq; puero
quis illuserit. Poterit em̄ consimili disputandi for-
ma retēta cōcludi, vt quoniam festum agere diem
paschatis iuberi non debeat eo q̄ crebrius per an-
num dies agimus festos, neq; uerbum dei audire iu-
beri debet in die hoc, eo q̄ sepius uerbum dei au-
diendum est. Oportebat enim oppositum inferri
magis ut scilicet quia die in populus cōmunican-
dus, illo maxime die, quo in nouitatem uitæ per
Christi resurrectionem sumus translati, id esse faci-
endum. Sed missa facientes hęc pergamus magis
magisque hominis ostendere insaniam, rursusque,
priusquam ad reliqua procedamus, suis alligare
uerbis Lutherum: & quasi quam nexuit trahere
catena, in hunc modum: Dum nullum hoc loco
uolueris externum (quod uocas, quodq; tanto la-
bore studes refellere) sacerdotium, dicens, nullo a-
lio præter Christum nobis eē opus sacerdote: qua-
re paulo post, electitium nescio quod confingis,
iam non permittens, verum etiam constituens, at-
q; id quidem externum sacerdotium, ac tandē dei
autoritate. Ita habes folio. xij. facie secunda.

Statuimus itaq; dei autoritate, Episcopos Chri **LVTH.**
stianos, esse uiros graues, & prouectæ ætatis, con-
iuges, laicos, doctos in uerbo ueritatis, in quali-
bet ciuitate plures: uel per uicinos coepiscopos, uel
a sua plebe electos. Et paucis interpositis, hæc est
(inquis) Apostolica sanctio, diuinum decretum,
spiritus sancti ritus, ordinandorum Episcoporum,
quales fuere, sanctus Spiridion, Cyprianus, Augu-
stinus, Ambrosius.

d ij Quis

MENS. Quis non meridiana luce insanire uideat Lutherum, in tam aperta contradictione, nulla ex parte coherere sibi, sibiq; aduersari tam apertissime, neq; diutius dictorum suorum tenacem, q̄ pisum incubat ouo? Confer in unum uerba hæc, quisquis uel hominem sapis. Nullo præter Christum opus est nobis sacerdote. Et si quis a plebe fuerit electus, hic sacerdos erit dei autoritate. Certus sum, quia hyems & æstas, dies & nox, non tam ab inuicem distant: q̄ uerba, quæ Lutherus hic loquitur. Vt quid enim eligere oportuit, qui (ipsius quidem sententia) præter Chr̄m, nullo opus habemus sacerdote? Nūquid sacerdotē electū, sine opere cōstituemus? Neq; em̄ ut p̄p̄o oret, sed neq; ut populū doceat, externum requirimus (ipsius iudicio) sacerdotem. Et quare eligendus erit Episcopus? Cur parochianus? Sed forte externū sacerdotē, p̄ter Christū, neminem eē uoluit. At hic electus Ep̄us, externus sacerdos nō erit, si internus esse debuerat, aut sp̄ialis & inuisibilis Ep̄us, qd eū eligere necessarium erat? Omnes apud eum Episcopi sunt, omnes sacerdotes (ut uocat) interni. Vt quid ergo eligere adhuc opus erat: qui absq; electiōe sacerdos mox baptizatus extitit? Palam ergo omnibus est, eum externum eligere uoluisse Episcopum: quales fuisse describit, Spiridionem, Cyprianum, Augustinum, Ambrosium. Externos autem hos fuisse, non internos tantum sacerdotes nemo nescit.

Si uero quos nominasti, externos neges fuisse Episcopos: quomodo spiriū sancti ritu, præ ceteris Christianis, Episcopos doces ordinatos? Sunt apud te omnes Christiani, sacerdotes: sunt ergo etiam isti sacerdotes interni. Ad quid igitur ordina

tos

to s dicis spiritus sancti ritu: si non etiam in exter-
nos, promoti sunt Episcopus & sacerdotes. Quod
si externi sacerdotes hi erant, ubi est quod dice-
bas, preter Christum, nullo opus esse sacerdote.

Et rursus quod folio tertio facie secunda in hunc
modum crocitas. Cerrus esto inquis, nec ulla per-
suasiōe falli te sinas: quisquis esse uoles pure Chri-
stianus, nullum esse in Nouo Testamento sacerdo-
tium externum, nisi quod humanis mendacijs, est
per Sathanam erectum, Ecce concedis necessario
Spiridionem, Cyprianum, Augustinum, & cæte-
ros externos exiisse sacerdotes. Igitur sunt hi
sancti uiri penes te: in sacerdotes (authore Satha-
na) electi & erecti. Rursus ais Apostolica sanctio-
ne, diuino decreto, spiritus sancti ritu, in Episcopa-
tus apicem summos: In unum autem omnes, &
authore Sathana, electos & erectos. Igitur & a spi-
ritus sancto simul & a Sathana, hi sacerdotes exti-
terunt, Sed non est conuentio, lucis ad tenebras
Christi ad Belial. At uero si spiritus sancti ritu, hi
sunt Episcopi constituti: quemodo non eos, spiri-
tus sanctus edocuit, nullum esse in Nouo Testa-
mento sacerdotiū; quatenus a tā detestanda blas-
phemia, alienos faceret; quos Episcopus ipse con-
stituit, atque suo quidē ritu spiritus sanctus. Vbi
fidelis Christi promissio: spiritus sanctus docebit
uos omnem ueritatem. Aut igitur, non eos suo
ritu, Episcopus constituit spiritus sanctus qui sese
sacerdotes & crediderant, & ingenti quidē blas-
phemia credi uoluerunt; aut sacerdotes esse neces-
se erit, qui tanto spiritus sancti ritu Episcopi ordi-
nati, sacerdotes se iam nō sine spiritus sancto appel-
larunt, & appellari se passi sunt. Quod utique nul-
d in latenus

Contradi-
ctio inex-
cusabilis.
LVTH.
MENS.

ij. Cor. vi.
Contradi-
ctio intol-
erabilis.

Iohā. xvi

Iatenus tulissent, si tam maledictum, semperque maledicendum esset sacerdotium; ut insanus blasphemaret Lutherus.

Quantum possem cum diui Augustini, tum Cypriani, Ambrosij, & aliorum, et ut uetustiores his recenseam: quanta Dionysij, Ignacij & similium (ab Apostolis institutorum) adducere in eam re testimonia, nisi lectori tegdium parere uererer: ubi aduersarius nec scripturæ ullum iota habet, nisi negatum, id est nusquam scriptum, non ueterum non recentium patrum sensa: non denique ullam rationis umbrā, qua illius uesania statuatur. Qui enim Episcopatum fatetur, nec inficiari potest: quomodo sacerdotium negare poterit? Quid enim aliud est Episcopum esse quam sacerdotem?

Est episcopus, superintendens, uisitor populi dux, doctor et rector, et iudex: id quod passim apostolicæ ltræ docet. Quid uero sacerdotis nomine minus, aut quid designatur aliud? Vere igitur sacerdos Apostolus erat Paulus: sacer siue sacerdotum dux iudex etiam secularium, doctor & rector Ecclesiarum. Vere sacerdos, episcopus ille erat, quem arguere docuit cum omni imperio, et quem coram omnibus arguere precepit peccatores. Hoc satis ad presens fuerit admonuisse lectorem, quoniam circa uerborum pugnas languet sophista Lutherus: ut nouerit seruum dei non esse, quem pertinaciter litigare perspexerit. Quid nisi uideas litigantem, quem sacerdotium negare cernis: dum episcopatum negare non poterit?

Officium et rem non potest negare sacerdotum, et sacerdotium negat, tanquam de uoce non de re esset nostra disputatio. Quod autem rem, non
eum

eum negare dicimus: nō de facto Lutheri loqui-
mur. Nam satis aperte etiam rem uocis negat: q
intercessionem pro populo, et doctrinam hominū
num negat necessariam: qui solum deum doctore
facit: solum Christum intercessorem: ut iam omni
no neque episcopum quempiam fateat, nisi Chri-
stum. Vult enim simplicem populum esse Christi
antū, in quo nullus sit sacerdos, nullus unctus, nul-
lus rāsus, ac proinde nullus episcopus.

Sed ad propositū redeamus. Si opus extitit, hos
sanctos (quos dixisti) uiros, in nouo testamēto fu-
isse sacerdotes: cur nullo sacerdote preter Chri-
stum, in nouo testamēto opus esse tam impie bla-
teras? Si opus non erat hos habuisse testamentum
nouū: quomodo Apostolica sanctione diuino de-
creto, spiritus sancti ritu, hos ordinatos blasphe-
mas? An non blasphemia est execranda, dicere:
dei opera esse inutilia, superuacua, non necessa-
ria? Porro si Ecclesia Christi, in nouo testamento
his & similibus sanctis uiris predictis, opus habe-
bat sacerdotibus: quomodo non etiam id genus
alijs, quos in illorum locum credimus surrogatos?
Erunt ergo & sacerdotes illorum successores.

Verum cui successistis in episcopatum tu Lu-
ther, atque tui: ut sitis episcopi et sacerdotes electi
Nunquid dei autoritate, nemini succedentes, ue-
luti per fenestram iiectos credemus sacerdotes?
Sed qui ascendit aliunde, fur ille est & latro.

Iohan. x

Cæterum, dum sibi diuinam usurpat autorita-
tem Lutherus dicens. Statuimus itaque autorita-
te dei &c. Quis in lateribus Aquilonis, positū Lu-
therum non conspicit: iam similem factum altissi-
mo? Statuimus inquit, autoritate dei. Cuius in-
d iij quam

d iij quam

1. Cor. viij quam dei? Si quidem dñi multi & domini multi. Nun-
quid dei patrum nostrorum qui orbem condidit,
redemit hominem? Sed eius autoritas, Luther un-
de tibi? Ecce docti abs te sine scriptura non credi-
mus: non recipimus quod dicis. Et unde nouerim-
us, dei te fungi autoritate? Cui uel dæmoni id p-
suadebis? Igitur dum palam fuerit, dei autoritatē
Alium de apud te esse nullam (nempe quam non probas) a-
um habet lium quempiam te habere deum conuincimus:
Lutherus. Reuera deum huius seculi qui excecauit cor tuum
Huius (inquam) autoritate & instinctu tu laicos
coniuges, senes tæet si deliros & prauos, modo an-
nos habeant, presbyteros & episcopos facis. Cer-
Iohā. ulti. te Iohannes ille, Christo tam dilectus, hoc diu-
no decreto, episcopus non erit, quod neq; electus
a plebe, neque ætate prouectus, neque coniuga-
tus, est in Apotolum a Christo sublimatus. De-
nique unde probabis, Augustinum et reliquos, q̄s
citasti uiros sanctos, coniuges, laicos in una ciui-
tate plures fuisse? Vnde inquam probabis, Medio-
lani, preter Ambrosiū (illo æuo) alios extitisse epif-
copos? Vnde coniugatum ostendes Ambrosium?
Aut Hyponē quis præter Augustinum, eo tem-
pore episcopus erat: quem ipse nosti coniugatum
nunquam fuisse? Siccine asinos ad liram putas,
quibus tanta mendacia tam facile persuadeas?
Exigimus (ut dixi) scripturam ab inani scriptu-
rarum iactatore, eum esse spiritus sancti ritum, or-
dinandorum episcoporum: ut sint coniugss, laici,
in qualibet ciuitate plures. Et quidem mendaci-
um hoc, grauissimis autoribus refellere (nisi mo-
rosus esset, atq; in alia interim mens ferretur) fa-
cile potueramus. Liceat aut & id, qd dei tui tãta
autoritate

autoritate statuis intueri: ut scilicet episcopus is fuerit, si quem plebecula dignabitur, & quantum conueniet, immo uerius quantum dissonet et aduerset illi, quod aduersus Carolo stadium tuum habes, folio, xxi iij, facie secunda, considerare.

Auch haben die Orlamünder/ kein recht gehabt/einē Pfarrer zu erwelen auff eins andern solt/weyl es dem Fürsten vnd seiner ordnung zu stund. Et post pauca. Vnnd wan er gleych ein gotlosen da hyn hette verordnet/ solten sie dennoch yhzem Landherzen ynn seyn recht/ gült/ vnd gewalt nicht greyssen vnd hynter seynen rücken Pfarrer welen/vnd renthe die nicht yhz sind/weg geben ꝛc.

LVTH.

Vides denuo Christiane lector, factum Lutherum contrarium sibi met, quod nihil sibi constet: quod se se reprehendat, se se damnet? Quis adhuc a nobis arguendum putet: qui proprio iudicio extat condemnatus? Illis de Orlamunda non licuit eligere, Carolo stadium episcopum: ac proinde non erat ille Orlamundæ episcopus, quantum uis electus. Quod enim illicite factum fuerit peius non factum irritum habebitur. Erit ergo Carolo stadium nullatenus Orlamundensium episcopus. Tu dicis, quia diuino decreto, ac spiritu sancti ritu, erit episcopus quisquis fuerit electus a plebe. Electus est autem Orlamundæ Carolo stadium episcopus: igitur erit episcopus Carolo stadium Orlamundæ. At uere non esse episcopum eundem Carolo stadium tu putas: eo quod non rite immo illicite est electus. Igitur erit episcopus Carolo stadium, et non erit episcopus.

MENS.

Alia contradictio.

Sordet Luthero Dialectica, sordet (ut uocat) Sophistica.

d v phistica.

phistica, Athæreses nullæ sordēt, nullæ cōtradiçti
ones, nullæ insanix: ut q̄ culicē liquat camelū glu
tire uideas. Sed esto, absq̄ principis tui assensu, e-
lectus est Carolostadius. Quid ad tuū principē p̄
tinebat episcopi electio? Censu inq̄s cū Principis
eēt, Orlamūdēses Carolostadio dabāt. Esto, cur
nō reliq̄s arguis, tui fursuris nominatos ep̄os: qđ
non sua uorent, q̄ quæ non seuerunt metunt.

Quō (in q̄) nō arguis eos, q̄ sese ingerūt nō uoca
ti, tanq̄ Aaron, deturbāt ex parochijs, p̄ indomitā
plebē, q̄s uolunt: atq̄ in locū eorū, in domos, in tē
pla, se locāt: q̄ sua non sunt rapiunt, insatiabiles lu
pi? Quantos uidemus hodie parochos, sedibus suis
pulsos, inconsulto principe tuo? Si non licuit illis
de Orlamunda (ut uere non licuit) Carolostadiū
eligere sibi episcopum: quomodo episcopi erunt,
aut pastores, et non magis lupi, quos tu mittis in ci
uitates seductos, ac seductores, et ueros animici
das: nihil ueritus interim principū iura, nihil Dio
cœsanorum, nihil Ecclesiarum?

Probare oportebat ad principem tuum, episco
pi electionem pertinere, id quod nunq̄ facies. Qđ
si quauis occasione feceris: q̄ uidelicet cēsus prin
cipis essent: sunt aliarum ecclesiarum et fundato
rum, stipendia curatorum, a quibus sine suorum
principum et patronorum consensu, maxime au
tem Diocœsanorum, exturbari minime debuerāt.
Quod si tuus princeps, hanc in subiectos exercet
potestatem (in quam pecauerunt illi de Orlamun
da) reliqui principes eandem in subiectos non sor
tientur potestatem?

Ecclesiastico non laico principi, Timotheo
episcopo per Paulum dictum est. Commenda uer
bum

bum his, qui idonei fuerint & alios docere, Tito *ij. Tim. ij.*
episcopo commisit constituere presbyteros non
Imperatori, non Regi, nō Principi: multo minus
tumultuosæ plebi. Hoc legitima successione, ab
Apostolorum temporibus, ad nos usque deuenit,
ut episcopi committant uerbum dei idoneis, non
Imperatores aurati, nō gemmati ac purpurati li-
cet Reges Chri oues sunt: et Reges ipsi & Princi-
pes, etiam plebs ipsa: non eligunt oues pastorem,
non destituunt, sed a principe pastorum præposi-
tos humiliter recognoscunt.

Vbi ergo nunc uox illa, totius temeritatis, exe-
crabilis impudentiæ. Statuimus dei autoritate e-
piscopos esse: si quos plebs elegerit? Quomodo *Contradi-*
stant simul populus ius eligendi habet nullum: et *ctio cæco*
episcopus est, quemcunque elegerit populus? No- *per spicua*
lo dicas, quia uere erit episcopus: si quidem electi
onī assentiat princeps. Non enim ita sonat tuum
diuinum decretum, Apostolica sanctio tua, spiri-
tus tui ritus. Non inquam ita habet: ut sit electus
quisque episcopus, modo princeps annuerit. Quo
modo enim tam parum prouidus deus tuus est, quia
non cauit, in hac tanta tibi commissa autorita-
te, in suo tam diuino decreto se declarans & di-
cens, Statuimus episcopos esse, quosque electos:
modo consentiat princeps? Sed nō decuit illa pro-
uidentia Deum tuum, qui nostro deo teste, men- *Ioh. viij*
dax est & patere ius.

Sed nos coeptum peragamus iter nostrum. Si in-
qt Luther, sacerdote opus est, ut oret opus illo erit
at sine sacerdote oēs orāt in Christo. In fundā
posito lapide: inuerecundæ illius fronti opponā-
mus. Quid Aaronis olim opus erat sacerdotio, de
quo

Cap. iij.
et. v. et. vi
ac multis
locis alijs.

Obiectio
per Lutherum

Hebr. v.

1. Petri. ij.

quo tot uicibus inculcat scriptura: quia orabit p
eo sacerdos: quemadmodum manifeste patere pote
rit: si Leuitici librū uel perfunctorie transcurras:
cum plurimorum illius temporis sanctorum, sine sacer
dote, orationes legeris exauditas. Siue enim prin
ceps, siue multitudo ipsa populi, siue priuatus quis
piā e populo, domino peccauisset: ac pro peccato
dño hostiam decreuisset offerre: nō nisi per sacer
dotū manus id facere licebat. Et cōtinuo, adiun
ctū inuenire liceat. Rogabitq; pro eo sacerdos: et
dimittet ei. At nō feret hoc Lutherus q ueluti te
sta luit, si petra ruit. Verū in ueteri lege sic solitū fu
isse asseret: at nō sic in noua Chri Euāgelica lege.

Hic Luthero ipse respondeat Apostolus. Omnis
(inquit) pōtifex, ex hominibus assumptus: pro ho
minibus constituit: in his quæ ad deum p̄tinent,
ut offerat dona & sacrificia pro peccatis. Qui cō
doiere possit his, qui ignorāt et errant: qm̄ & ip̄e
circumdatus est infirmitate. Et propterea debet
quemadmodum pro populo, ita etiam & pro semet
ip̄so offerre pro p̄ctis. Vides ex hominibus (d eo
uolente) assumi, qui & pro hominibus constituan
tur: q; dona offerant et sacrificia pro peccatis. Pro
hibet textus hic, Christum solum, pontificem face
re, quanquam solus sacerdos ille magnus sit, quod
omnis pontifex Apostolus dicit: Quis em̄ de solo
unq̄ dixit omnis: Quodq; pro suis etiam peccatis,
illum offerre necesse sit: Christus peccatum non
fecit, nec in ore eius dolus iuentus est, propter qd
pro suis peccatis offerre non potuit.

Igitur dexteram uel Apostolo superatus da: at
que preter Christum pontificem magnum, alios
quoque pontifices intercessores confiteare. An
forte

forte in legale pontificē Aaron dūtaxathæc, A- Obiicit rur
postoli uerba trañcies: tanq̄ olim & non nunc ex
hominibus assumptus pro hominibus constituat. sus.

Porro si hæc Apostoli exitit sententia, cur er-
go non ait, omnis pontifex ex hominibus assum-
ptus, pro hominibus constituebatur (præteriti tē-
poris uerbo usus) quatenus sic fuisse, at non sic de
cætero futurum ostenderet? At ubi præsentis tem-
poris uerbum posuit: nostrum pontificium com-
plecti conuincitur. Sunt enim, ut ostensum est &
clarius ostendemus, populi intercessores episcopi
sunt & doctores, ut quos & orare & docere confi-
tearis propria sententia pontifices negare iam nō
poteris.

An forte dicturus es, hanc ad Hebræos episto- Obiectio
lam, non plenæ esse autoritatis: ut folia ficus con- Lutheri ex
suas, confusionem dissimulaturus? Sed antrū hoc alio.
opposito rursus lapide, præcludamus. Si non est a-
pud te tuosq; epistola hæc plenæ autoritatis: qua
re pro tua sententia eandem nobis opponis? Ipsa,
ipsa uerba tu pro te adducebas. Debueras cōgres-
sus paribus nobiscum armis certare. Verum 1. Reg. xliij
Philisteis patribus tuis, hoc ab olim moris est: ca-
uere, ne sit faber ferrarius in Israel, neue gladium
aut lanceam fabricant. Ita tu quoq; nullas nobis
scripturas ualere sinis: tibi autem tuisq; omnia so-
lida uis & inconcussa.

Esto plurimos olim sanctos, audisti sine sa- Sanctoꝝ
cerdote orasse, nec tamen legale sacerdotium, uel Orationes
spreuisse uel abiectisse probabis. Anna illa Samu- priuata.
elis mater, orauit dominum in corde suo, & motis
labijs, uox nō est audita: ut temulētā Heli suspica-
tus sit: nullocq; p̄ ea orāte sacerdote exaudita est. 1. Regum, i
Tolle-

Tollemus ergo sacerdotium: Orauit Samuel, ora
uit David, Helias, ac Heliseus, Tobias atque Da
niel, cæterique illius temporis uiri qui in spiritu
nouerant & ueritate adorare patrem: orauerunt,
ipsoque nullo internuntio sacerdote legimus exau
ditos. Nunquid atque tu proterue sacerdotum mi
nisterium spreuerunt, dicentes: In spiritu oramus,
non opus habemus uestro sacerdotio: Nonne qd
in Esaia legis promissum etiam in illis uides im
pletum: Antequam clament, ego exaudiã, adhuc
illis loquentibus ego audiam: Nonne & ipsi, per
Christi fidem, habuerunt accessum ad deum:

Quid hic obtendis, quid obstrepis Luther: Ne
gare non uales, per sese orantes exauditos: nec ob
hoc sacerdotes, uelut superuacuos iri contemptos
Itaque, quemadmodum illi in spiritu orantes, abs
que uisibili sacerdote, citra sacerdotũ contẽptum
sunt ex auditi: ita nos quoque, in spiritu fideliter
orantes & ueritate, per Christum exaudimur: nõ
spreto tamen sacerdote: quo (alijs multis de cau
sis) nos opus habere te astipulante supra diximus.

Si per Christum quisque (ut dicis) habet acces
sum ad deum, quomõ non maxime Paulus: At is,
fidelium se precibus, recommendat dicens. Vigi
lantes cum omni sedulitate et deprecatione pro
omnibus sanctis et pro me: ut mihi detur sermo
Roma. xv in apertione oris mei. Ecce Apostolus, cum per se
ij. Cor. i. accessum habuerit ad deum: pro se tamen et alios
Colos. iij orare cupit. Ethæc quidem ibi. Sed et multis alijs
i. The. ul. locis, quæ (ne onerosus sim) omitto.

Enim uero, pro inculta plebe, quare non orabit
sacerdos, quæ in spiritu patrem nondum nouit ad
orare; quæ, præter uoculam quam fecerit, quid sit
orare,

orare, nec potest apprehendere: Nūquid infirmos
proiciemus, quos assumpsit dominus: qui rudiore
ingenio in deum sese alleuare haud satis p̄nt?

Sed Christo (inquis) orante, omnes simul orant
Christiani. Verendum autem, ne forte Christia-
norum sint (solo nomine) plurimi, qui iā non sunt
in Christo, utpote, qui (tibi similes) primam fidem
irritam fecerunt: et qui primam reliquerunt chari-
tatem. Quomodo ergo orant in Christo: qui non
sunt in Christo? Quorum heu magnam partem, ha-
bet nunc mundus in maligno positus. An hos ora-
tionis penitus facies exortes? Orat p̄ his, per sacer-
dotes ecclesia. Nempe pro hæreticis a Christi cor-
pore præcissis, pro Idolâtris, pro Iudæis, pro pecca-
toribus. Sunt illorum mediatores et intercessores
(pro ut ipse dicebas) quia Christiani mediare de-
bent illis qui nondum Christiani sunt: re ipsa sal-
tem et merito.

Deniq; cum alia sit communis populi, alia pri-
uata cuiusq; necessitas: et quamlibet prece diuel-
lere necesse sit: erit et alia hominis huius, alia uero
totius multitudinis oratio, Vt illam, soli hoīs spi-
ritui agnita necessitas exprimat: hanc uero, uice
multitudinis, unanimi Ecclesie consensu, homo sa-
cerdos depromat. Ecce Paulus Apostolus, postea
quam orandi legem, Timotheo præscripserat, pri-
uatam cuiusque Christiani precem, ab ea quæ o-
mnium communis est, & sacerdotis quodāmodo
propria distinguens. Volo (inquit) uiros orare in
omni loco: leuantes puras manus sine ira & disce-
ptatione. Similiter & mulieres in habitu ornato,
cum uerecundia. 1. Timo. ij.

Alia sacer-
dotalis ora-
tio, alia pri-
uata cuius-
q; hic ostē-
ditur.

1. Timo. ij.

Hic te oro Christiane lector, quū Paulus hoc
loco,

loco, Christianis omnibus, tum uiris, tum mulie-
ribus: ne quis sit exceptus, siendarum precum nor-
mam præscripserit: num ipsum quoque Timothe-
um, eo uerbo inter reliquos Christianos orandi in-
stantiam docuisse uidebitur? Quid (inquam) ul-
tra dicere Apostolum oportuit, dū ait. Volo ora-
re uiros in omni loco: ut excusare se Timotheus
potuisset, non satis ab Apostolo quemadmodum
oraret esse instructum? Est igitur cum omnibus
Christianis uiris, etiam Timotheo, hic communis
orandi præfixus titulus: ut sine ira et disceptatio-
ne, leuet etiam ipse puras manus, orans in omni lo-
co. Absit inquam, ut ab hac communi orationis
regula, exceptum quis dixerit Timotheū, nisi eun-
dem a Christiano nomine, pariter excipere uelit.

1. Timo. ij. Qd' si satis hoc uerbo, edoctus est orare Timo-
theus episcopus: sine *cauā*, peculiarem illi oran-
di rationē tradidit Apostolus, in uerbis ante hæc
eodem capite positis dicens: Obsecro igitur pri-
mum omnium, fieri obsecrationes, orationes, po-
stulationes, gratiarum actiones: pro omnibus ho-
minibus, pro regibus, et omnibus qui in sublimi-
tate constituti sunt: ut quietam et tranquillam ut
tam agamus: in omni pietate et castitate. Hoc em̄
bonum et acceptū est, corā saluatore nostro deo.

Ecce orandi habes rationē, non omnibus Chri-
stianis, uerum Timotheo (ut ita dicam) peculia-
riter commissam, ut geminam (de qua dixi) orā-
di rationem, penes Christianos esse, nemo non ui-
deat: dum pro omnibus hominibus, pro Regibus
et his qui in sublimitate positi sunt orat Timothe-
us, Ceteri uero, siue uiri siue mulieres: orāt in om̄i
loco, nihil tale habentes in præcepto, quale Timo-
theus:

qui orat pro omnibus hominibus. Vt quid (In cō) uerbis superfluere, eodem capite uoluit Apostolus, ut postea cō Timotheo orationis legem dederat (nempe pro omnibus hominibus) rursus reliquis scribens, Volo (inquit) uiros in omni loco orare? Reuera, si eadem utrobique precandiratio, & omni bus omnia competere uoluit Apostolus (ut uult Lutherus) satis fuerat dixisse: Obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones & c. ut minime fuerit necessarium, aliud & speciale, tam uiris cō mulieribus de his mandatum præscripsisse. Porro si inutilibus uerbis, Apostolum superfluere eo loco, quispiam dixerit, tu interim Christiane lector, iudex esto: si Apostolicæ id congruat doctrinæ, si diuinæ scripturæ maiestati id quadret.

Igitur conuincimus, sacerdotalē intercessionē Sacerdotū ad deum pro populo, hoc loco in Timotheo descri ptam, qui pro omnibus hominibus, pro regibus & precatio sublimibus, oratione publica & omnibus commu necessaria, ni orat, dum cæteris Christianis satis est, ut orent in omni loco, leuantes puras manus & c. Vides quia non satis est, si cum reliquis Christianis, oret Timotheus in omni loco, & c. Aut ubi præceptū inuenies omnibus Christianis: ut faciant obsecra tiones, orationes, postulationes, gratiarum actio nes pro omnibus hominibus? Quis multum & per omnem modum interesse, inter precem hanc & il lam, huius et illorum nō uideat? Non docet laicos Apostolus, ut orent pro oibus hoibus, pro regibus et principibus: uerū Timotheum sacerdotē et episcopum, ut liceat hoc loco prius cō progrediamur uergerē Lutherum, atq; sectam eius.

e Respon

Sacerdota
Hs oratio
hic quoq;
probatur.

Respondete nobis Luther & simul in unū utri
Lutheri eses. Dū ait Apostolus. Volo orare uiros
& mulieres in omni loco: nunqd non Reges ipos
q̄tumuis sublimes, Apostolus præcepit orare in
omni loco: Nunqd ab hoc Apostolico p̄cepto ex
ceptos dicetis Reges sublimes? Quod si pro sese
orant, & Reges & sublimes, Principes & hoies de
niq; uniuersi in omni loco: qd opus erat, admonu
isse Timotheū: ut obsecrationes, oratiōes, postu
lationes, adhuc faceret, pro Regibus & Principi
bus? An non etiā Reges ipsi & Principes (si q̄dem
Christiani fuerint) per Ch̄m (ut uobis placet) ha
bent accessum ad deū? Si per sese, solo mediatore
Christo, accedunt ad deum: quare frustra pro o
mnibus hominibus, etiam Regibus orat Timo
theus? Ecce apud uos, non egent Timothei inter
cessiōe omnes homines sed neq; Reges, neq; Prin
cipes. Vt quid stulte ergo mandasti sancte Paule
(ueniam da uerbo) Timotheum orare pro Regi
bus et omnibus hominibus? At hæc Lutherana
blasphemia procul a Christianis finibus absit.

Quid hic respondetis uiri Lutherici? Nondum
uidenē uobis, etiam in nouo Testamento, assumi
ex hoibus pontifices, qui in his que sunt ad deū:
pro hoibus constituantur, offerentes pariter sa
crificia pro peccatis, ac orātes pro populi, imo et
Regum et Principum ignorantia? Vbi ergo est,
O calamitose Luther, qd dicebas: Ch̄iani oēs, p̄
seipsos orāt in Ch̄o: habētes p̄ ip̄m accessum ad
deū: ut nullo sacerdote in cessore opus habeāt.

Quantū autē hæc, Lutheræ confundāt penitus,
ac (ut puto) p̄is proinde cōscientiis satisfaciant:
non grauabimur adhuc demonstrare, quoniam
per

per sacerdotes orat Ecclesia: ut neque angustiis
ipsis conscientijs, scrupulum nel tenuem relinqua
mus.

Si duo ex uobis (inquit Saluator) consenserint
super terram: de omni re, quamcunque petierint, Mat. xv.
fiet illis a patre meo. Nos in unitatem Ecclesie
conuenimus: in eandem rem petituri consentimus:
unus pro omnibus, ne in discretus sit uulatus: sed
omnia fiant ordinate in nobis. Sacerdos suppli- Co. xii.
cat: unum omnium apud patrem exponit deside-
rium, ceteris tacentibus sed consentientibus, et
quasi ideota locum tenentibus. Quid tibi peccas
se uidemur? Itaque nos in unitate positos: quis
uel precem, uel sacrum facere sine sacerdote do-
cebit? Christus? Sed abiit in regionem longinquam, Luc. xix.
accipere sibi regnum & reuerti. Interim uero, du-
os proferens denarios stabulario, curam, inquit,
illius habe. Per te autem nemo stabularius, quia
nemo sacerdos, qui saucij curam habeat, dum abi-
erit interim Samaritanus. Sed & per te nemo sau-
cius, quia nemo sacerdote opus habet.

Nunquid igitur aduersus Christi uerbum, ne-
minem dicemus esse stabularium: quia neminem
uis esse sacerdotem? At melius quam tu, Christus
tres personas distinxit, Samaritanum, Stabulari-
um, & Saucium. Tu Samaritano & Saucio con-
tentos esse doces, qui neminem uis esse doctorem
intercessorem neminem. Quis ex hac parabola sa-
cedotium ecclesie prebari non uideat? At de his
infra differemus uberius. Sine igitur Luther, meli-
orem nos, ad unum populi precem acceptiorem
que deo estimare, quam si decem millia Pychar-
dorum tuorum, adorare in spiritu gloriantur.

e ij Hanc

Tertullia. Hanc ob rem et Tertullianus, in Apologetico aduersus gentes, cap. xxxix. Coimus (inquit) incortum et aggregationem, ut ad deum quasi manufacta, precationibus ambiamus orantes. Hæc uis deo grata est. Oramus pro Imperatoribus, pro ministris eorum, ac potestatibus, pro statu seculi, pro rerum quiete, pro mora finis.

Cypria. Et beatus Pater Cyprianus, libro de oratione dominica. Christus, inquit, nos orare docens non ait, sic orabitur. Pater meus qui es in cælis: sed pater noster. Neque da mihi, sed da nobis panem quotidianum: quia unitatis magister noluit priuatim fieri precem. Vnum enim orare pro omnibus uoluit: qui in uno omnes portauit. Quod si pro tuo more, unum illum, per quem oramus, solum Christum cauillabere: rursus aduersum te Apostolica stabit sententia: qua Paulus ipse, oramus, inquit, semper pro uobis: ut dignetur uos uocatione sua deus, et impleat omnem uoluntatem bonitatis suæ, et opus fidei in uirtute. Vides quia pro Thessalonicensibus orabat Paulus: et per Paulum orabant Thessalonicenses: nimirum per episcopum, per sacerdotem, cuius instantia quotidiana erat sollicitudo omnium ecclesiarum. Et alibi sic habet. Oramus deum: ut nihil mali faciatis. Negabis plane Paulum sacerdotem et episcopum, qui propter Christum, omnem sacerdotem negas. Quod ubi feceris, neminem Apostolorum episcopum esse sines. Frustra igitur Petrus de Iuda loquens: episcopatum, inquit, eius accipiet alter. Quod si alij episcopi: cur non etiam Paulus, qui ait. Ideo hæc absens scribo, ut non presens durius agam: secundum potestatem quam mihi dedit dominus. Sed de his priore tractatu latius dictum est.

Habes

Habes igitur Paulum episcopum, secundum potestatem quam ei dedit dominus. Habes Timotheum sacerdotem, sub Christo: pro fidelibus orantem, pro Regibus et omnibus hominibus. Velis nolis, sub Christo sacerdotes alios intercedere, pro populo confitebere. Cernis (puto) Christiane lector quia dum gladium Martinus nobis non permisit: (solus enim scripturas iactat) lapidum tamen ictibus, unum eius cornu deiecimus. Alterum superest, ut aggrediamur.

Vbi supra

Binis cornibus bestia cornupeta nos impetebat, quæ et sacerdotum apud deum interuentum, nullum esse contendeat: et doctrinam simul omnem, a pastoribus ecclesiarum auferbat. Sic allegabat, sic pugnabat. Per sese omnem habent accessum ad deum exaudiendi, priusquam clament etc.

Cui in primis respondemus, præter ea quæ superius dicta sunt, Si is sacerdos indifferenter erit, quisquis accessum per se ad deum habet, quomodo non erunt (de quibus supra mentionem fecimus) veteris Testamenti patres, simul omnes sacerdotes: de quibus dictum est, quia per se orantes sine sacerdote, sunt a domino exauditi? Nulla scriptura, eos sacerdotes dicit. Lutherus autem eos sacerdotes fuisse, iam negare non poterit. Cornelij illius Cæturionis, orationes et eleemosynæ, apud deum uenerunt in memoriam sine sacerdote orauit. Erit igitur (Luthero) sacerdos nondum baptizatus. At forte sacerdotem hunc negabit: quia pro se orauit, nondum alijs factus mediator. Quomodo ergo tam plane, hos sacerdotes facit, qui per se accessum habent ad deum?

Actu. x.

Sed demus Luthero, ut pro alijs, necesse sit orare sacerdotem. Igitur quisque accedens pro

e in alijs

Mat. xv alius erit sacerdos? Erit ergo sacerdos, Chananea
illa, pro filia sua facta interuentrix, q̄ per se Chri-
Marc. vii stum adiuuit. Sed & qui surdum adducebant & mu-
rum: deprecantes ut imponat illi manum. Et qui
Luc. xv. paralyticum grabato gestabant, Christo sanan-
dum offerentes, una cum Regulo illo a Caphar-
naū. Hos sacerdotes Lutherus faciet nondū ba-
Ioh. iiii. ptizatos, q̄ p̄ se accessum ad deum habuerunt.

Quæ uel a nus ad fufum ita desipiat? Similiter
& ex doctrina, omnes sacerdotes faciens, ita insa-
tibi supra nit. Est scriptum. Dabo uniuersos filios tuos, do-
ctos a domino etc. Rursumq̄. Non docebit ultra,
uir fratrem suum, dicens. Cognosce dominum. Et
item. Repleta est terra scientia domini, eruntque
omnes docibiles dei.

Sed dum animo tibi sederit Luthere, in eam rē,
tot adducere simulata testimonia, quare quæ ma-
gis pro te facere poterant obmisisti? Ut sunt q̄
Mat. xxiij apud Marthæum legis. Unus est magister uester,
Christus. Et quod Iohānes habet. Et uos unctio-
1. Ioh. ij. nem habetis ex sancto: & nō necesse habetis ut qs
uos doceat. Ipsa enim unctio, docet uos de omni-
bus. Sonāthæc in cortice, quod uolebas: uidelicet
q̄d Christo dēpto, nullo doctore opus habeamus.
Sed forte pepcisti, misericordia in nos motus: qui
alias insatiabiliter, nostrum sanguinem sitis.

Cōgressus At nos in baculo rustico, & pera, pergamus ob
i Luthere: uiam incircumciso: ingrentes ab eo. Si solus Chri-
uidus. stus, Christianorum omnium doctor immediatus
Marc. vi. cur discipulos in mundum mittens: euntes, inquit,
prædicare euangelium omni creature? Cur, inq̄,
Iohā. i. misit apostolos, & non absq̄ illis, illuminauit o-
mnem hominem, uenientem in hunc mundum?

An

An quia non potuit: ut seruos mitteret quo nō pos-
sit ipse uenire? Absit. Hic Christum igitur aut sup-
flue egisse, calumniaberis, aut euangelium nega-
bis, priusq̄ tuo cedere uoles instituto.

Nunquid dissimulare poteris, hoc Saluatoris
uerbum, tanq̄ ubi nihil aduersum: quo ait. Euntes
prædicare euāgelium omni creaturæ, eo q̄ docto-
ris illic nulla fiat mentio, prædicare autem dunta-
xat apostoli iubeantur? Quod si facis: quis tãtum
tuum ingenium contemnendum putauerit? Quis
non mirabitur acumen? Qui dum distinctiones,
ubicq̄ ceu crucem diabolus excretur: iam tãdem
inter prædicatorem distinguit & doctorem. At
ubi distinctionem hanc (uere ridiculam) minime
dederis: elige aut scripturam illam euangelicam
diluere: aut euangelica ueritate totiens deuictus
& superatus: dare palmam.

Noluisti nobis esse hominem doctorem, præ-
ter Christum: præter ipsum noluisti esse sacerdo-
tem. Et ecce, Christus ipse, nobis Apostolos suos
& prædicatores dat, & proinde sacerdotes dicēs.
Euntes, prædicare euangelium, Quinetiam ne sit
in uerbo difficultas: eosdem & doctores donat,
dum ait, Euntes, docete omnes gentes. Audis do-
cete? Sed Martinus neminem admittit, nisi Chri-
stum doctorem. Porro si Christum doctorem q-
dam, sed non immediatum dederis, qui per pro-
phetas & apostolos, pastores & doctores usque
hodie populum suum docet: quomodo tam subdo-
le negas sacerdotium: concludens stupida & bru-
rali consequentia: nullum esse sacerdotium, eo q̄
Christus omnium doctor sit?

Omnium doctorem Christum credimus: sed p. Nota.
e. iij. apo-

apostolos et episcopos, sacerdotes et presbyteros:
alioquin, neq; luteis ranis istis eget mundus qui
tam pestifera dogmata, mundum docere præsu-
munt.

Ephē. iij. Apostolus sic loquitur: Ipse (nulli dubium quin
Chr̄us) ascendens in altum, et captiuam ducens
captiuitatē, dedit dona hominibus. Dedit, inquā,
quosdam qdem apostolos, quosdā autem Prophe-
tas, alios uero Euangelistas, alios autem pastores
et doctores, ad consummationē sanctorum, in o-
pus ministerij, in ædificationem corporis Chri-
sti.

Contra Audiat hæc Luther et insaniat: quia ascendens
Chr̄m et Christus, dedit pastores et doctores? At nō eos su-
Ap̄m stinet Luther, utpote contra scripturam datos, De
Luther. buerat scire Christus, quia erunt omnes docibiles
dei. Et quia dabo uniuersos filios tuos, doctos a
domino. Et quia non docebit ultra uir fratrem su-
um. An nesciuit hæc Christus? An non intellexit,
quia reclamante scriptura, dedit pastores et docto-
res? An præcepti sui parum tenax extitit, quo di-
xit. Unus est magister ur̄ Chr̄s. Si unus magister
noster Christus: cur doctores dedit, ascendens in al-
Iohā. ult. tum? Cur Petrum pastorem designauit ouium sua-
rum: si solus ipse uerbi pabulo pascere uolebat?

Vbi supra Aut quid aliud, uerbi pabulo pascere (id quod
tibi quoq; placere puto) q̄ docere est? Quare uero
Centurioni illi Cornelio, angelum mittens, Corne-
li, inquit, mitte in Ioppen, et accersis Simonem qui
cognominatur Petrus, et non magis mox p̄ seipm̄
p̄ eundē angelū, illum instruebat quid eum facere

Actu. ix. oportebat? Cur deniq; Saulum conuertēs ac ro-
gatus (domine quid me uis facere) nō ipse eundem
docuit

doceat, si omnes docti a domino, et non docebit
uir fratrem suum: uerum ad Ananiam misit eum
dicens: Surge et ingredere ciuitatem, et ibi dice-
tur tibi quid te oporteat facere, nisi quod socialē
uitam commendaturus quem docere poterat, ad
hominem misit imbuendum: Dudum te quoque
Martine, in ciuitatem misit Christus, ut quid te
oporteat facere discas. Misit inquā in Ecclesiam
in societatem fidelium: at non ingrederis ciuita-
tem, erras in solitudine, in inaquoso, ferus et fera-
lis homo, e regione uniuersorum fratrum tuorū **Gene. xvi**
(alter Ismahel) figis tentorium tuum dicens: Non **Luc. xviii.**
sum sicut cæteri hominum: nemo me nisi solus do-
minus meus Christus docebit. Eia tibi Luther et
Christo.

Cæterum si (ut contendis) non docebit unus-
quisque proximum suum, sed erunt uniuersi docti
a domino, actum est, ut neq; omnino homo Chri-
stus Iesus, doctor noster sit, aut magister. Quan-
doquidem certum sit, Christum secundum homi-
nem, non esse deum. Iamque aduersum se repugna-
re uideas Prophetam et Euangelium. Vt ille di-
cat, uniuersos doctos a domino, illud ecōtra astru-
at, quia unus est magister uester Christus. Vi- **Urgetur in**
desq; ipse tibi rursus aduersaris: ut Christū quē **cōtradicti**
solum sacerdotem et doctorem uolueras, exscri- **onem Lu-**
pturis per te adductis: iam neque sacerdotem, ne- **therus.**
que doctorem sacrilegus blasphemēs.

Quod si solum Christum excipis, qua nam ra-
tione id feceris dici oportuit: deitatis ne an huma-
nitatis. Porro, si sola deitatis contēplatione Chri-
stum exceperis: ipsumque doctorem Christiano-
rum fatearis, iam penes te conclusum est, Christū
c v secū

secundum humanitatem: neq; sacerdotem esse: neq; doctorē. Diximus enim & uere diximus: Christum secundum humanitatem deum non esse. Rursus si (ut uere debes) Christum secundum humanitatem, & sacerdotem dederis & doctorem, non passim omnes immediate a deo doctos, fatearis necesse est.

Dicamus ergo nunc uerbum impietate plenū: docti a Luthero. Quid opus est Christo sacerdote dum non opus est mediatore & doctore? Ecce per te, nullo nisi solo deo opus habemus: potens est autem sine homine Christo, docere deus. Igitur iā non egemus Christo: quia uniuersi docti a domino, Proh scelus.

Iohā. vi Est missus a patre dei filius, doctor hominum & magister. Verum nisi pater traxerit: nemo uenit ad Christum. Sic quippe, erunt docibiles dei, ut omnis, qui audiuit a patre & didicit, ueniat ad filium. Nunquid superuacaneam Christi causabimur prædicationem? Causabimur plane, si Lutherum sequamur: qui sic theodidactos facit omnes homines, ut non permittat nobis hominem doctorem. Ingerebat foris uerborum strepitum in aures hominum Saluator: uerum si quis a patre doctus non didicit, si non trahebatur, non uenit ad Christum. Igitur opus non erat illum uerba resonare, dum iste sine uerbis potens erat ad Christum trahere.

1. Tim. ii. Erubescis ne Luther, super tanta tua incitia & blasphemia, quia a duersus Iesum Christum tua te distendit impudentia? Reuera, si homo Christus doctor non erit: quomodo sacerdos erit? Dixi enim, ad hoc opus esse sacerdote, ut doceat. Fateberis

ris arroganter scripsisse Paulum: dum se doctore
getium, in fide & ueritate nuncupabat. Et ad Co
rinthios dum scriberet, docere se per omnes eccle- 1. Co. xiiiij
sias. Si omnes docti a domino, et si præter Ch̄rum
nullo opus est doctore. Errauit, dices, et primitiua
illa ecclesia Antiochena; in qua et Prophetæ et do
ctores inuenti sunt. Quorum de numero, Barna
bas, et Simon, et Saulus ac cæteri erant.

Itaq; ne nimis morer: uere a domino doctos Dilurio ob
fatebimur, quotquot sang doctrinæ credunt. Nem iectionum
pe q; hominis esse non poterat salutis doctrina, ac p̄dicta.
proinde neq; homini, uerum deo magis tribuen
da. Ut uere Propheta dixerit, quia erunt uniuersa
docti a dño. Neq; doceat uir fratrem suum, nõ ap̄tus,
non propheta, non sacerdos, sed ipse dominus. Mi
nistri autem dei, in uerbo salutis, et Christus secū
dum hominem, et Apostoli sunt, episcopi in super
et sacerdotes, quibus utpote ministris, recte non
tribuit Propheta, quod ab alio eos accepisse noue
rat.

Non habebat a sese doctrinam saluator, dum Joh. xiiiij.
diceret. Et sermonem quem audistis: non est me
us, sed eius qui me misit, patris. Et iterum. Omnia Joh. xvii
quæ dedisti mihi abs te sunt. Et uerba quæ dedi
sti mihi dedi eis. Et ipsi acceperunt.

Verum, ad quid dedisti eis domine? Ad quid
acceperunt ipsi? Nunquid ut sibi ipsis ea seruarēt? Matth. x
Quod in aure, inquit, audistis in cubiculis, prædi
cate super tecta. Et rursus: Sicut tu me misisti, &
ego misi eos. Igitur et Christus, ut doctor esset, a
patre acceperat, a quo et esse et uiuere illi erat. Ita
et apostoli et episcopi ecclesiæ sacerdotes, non a
se ut docerent habebant, uerū a deo per Ch̄m.

Igitur

Igitur quemadmodū uere Apostolis saluator ait
quia nō uos estis qui loquimini sed spūs sctūs: Nec
ob hoc negamus loquutos esse Apostolos de qui
bus scriptum, quia loquebantur cum fiducia uer-
bum dei. Ita uere prædixit propheta, quia non do-
cebit uir fratrem suum, proximum suum, sed erūt
omnes docti a domino, cum nihilominus uere do-
ceatur unusquisque a fratre, proximo suo tanq̄
a uerbi ministro, non tanquam a principali do-
ctore qui unus est Christus.

Nunquid autem concludere licebit, Christum
aut Apostolos, prorsus non habere: quod cōstat
eos non a se habere? Reuera enim habent, quod
dei dono habent. Quia, uero a se non habere, se re-
cognoscunt, ei a quo habent tribuunt, quod habēt
Vt sic a domino doctos fateamur, quos ipsi tanq̄
ministri docuisse certissime probantur. Nec dein-
ceps, uir fratrem suum doceat sed dominus, tamen si
quisque doceat proximū suum, ut uerbi minister,

Quemadmodum igitur, saluator a patre accipi-
ens & sacerdotium et doctrinam, non ideo non
est sacerdos aut doctor, quia accepit a patre (quē
etiam Apostolus ministrum fuisse circumcisio-
nis describit) Ita nulla ratiōe argutari poterit apo-
Rom. xv. stolos & aplicos sacerdotes (Epos loqr) doctores
ac proinde sacerdotes non esse, qui p̄ Christum et
a Christo deo, ut doctores sint, acceperunt.

Quomodo ergo sacerdotes esse negat Luthe-
rus, quos doctores esse, negare deinceps non pote-
rit: quippe qui ad hoc sacerdote esse opus dicebat
ut doceret populum. Stabit item aduersus eū Pro-
phetica sentētia. Interroga sacerdotes legem etc.
Agge. ij Igitur sacerdos is fuerit: ex cuius ore legem requi-
rere

rere iubet dominus.

Manifestarium ex his puto: quia omnes a deo docti sint, quos ab hominibus, ut uerbi dei ministris doctos esse, negare non possumus, pro ut scriptum est. Illi autem profecti, prædicauerunt ubique domino cooperante & sermonem confirmante. Audi, domino cooperante & confirmante. De mus & illud scripturæ Propheticæ, ut immediate a domino, & non ab hoīe doctos dicamus discipulos: dum factus est repete de cælo sonus, aduentis spiritus, & repleti sunt omnes spiritu sancto. Docti (inquā) a domino, ipsi cæterorū futuri & sacerdotes & doctores. Alioquin quō fides ex auditu? Quomodo uero audient, sine prædicante? Quomodo autem prædicabunt, nisi mittantur?

Malac. ij.

Marc. xvi

Actu. ij.

Roma. x.

Puto quod nemo uel solo nomine Christianus dubitet: præter Christū, Apostolos esse missos: dicente Christo. Sicut misit me pater: & ego mitto uos.

Iohā. x.

Pudet me fateor, Christianissime lector, in re alioquin manifestaria, obtruisse tempus. Sed urgebat aduersarius: qui dum præter Christum, neminem sacerdotem admittebat: Ipsum etiā Christum, doctorem negasse conuincitur. Sicque tandem, plures post Christum sacerdotes, superatus confiteri compellitur.

Quantas autem putas, uir iste in rebus obscurioribus, insidias incautis parat: qui in re tam aperta, tam callide serpit, tam furiose grassatur?

At nescio quibus præstigijs, oculis nostris illud ludit homo uersipellis. Qui dum omnes abnegare sacerdotes & doctores, nobis minime persuadet: in oppositas conuersus artes, iam omnes esse sacerdotes insibilat. Quis uero inter se pugnare non uideat?

Nota.

Manifesta uideat: Omnes Christiani sacerdotes: et præ Christi
cōtradi- stum, nemo Christianus sacerdos: Omnes Christi
ctio. ani sunt doctores, et nullus Christianus doctor cæ
terorum: De hac quidem repugnantia, supra loqu
coeperamus, hic prosequamur.

Porro, quod præter Christum, nullum esse do
ctorem uoluerit: eius uerba probant superius tñ
allegata, tum etiam improbata. Quomodo ergo
fuit iam oblitus: Vix quatuor post pagellas dein
ceps scribit, in Pelagium uehemens factus: q̄ soli
LVTH. sibi ius loquendi et iudicandi arrogauerit: sic con
cludens, folio nono. Igit̄ om̄es Christiani, ius et of
ficium habent docēdi: ut rumpatur Behemoth cū
uniuersis squamis suis. Sed et folio octauo, dum
Petri uerba adduceret, ut uirtutes eius annuntie
tis, qui uos de tenebris uocauit, in admirabile lu
men suum. Quis, inquit, Christianorum non ē uo
catus de tenebris: At huius est ius et potestas, imo
et necessitas, annuntiandi uirtutem sese uocantis.
Hactenus eius sententia,

MENS. Sed responde Luther, Si omnibus Christianis,
est ius et potestas, officium et necessitas docēdi
(sitq; sacerdotalis muneris, docere ut ipse confes
sus) qua fronte, tam impudenter dixeris præter
Christū nullo nos opus habere sacerdote et docto
re: Si nullo doctore opus habemus, quomodo om
nibus incumbit necessitas annuntiandi: An do
cere et annuntiare, non pertinet ad sacerdotium,
etiam quod uocas externum: Nonne hoc dudum
confitebaris: dum diceres, ad hoc sacerdote opus
est, ut populum doceat:

Vetus est prouerbium. Oportet mendacem
esse memorem. Memorem, inquam, ne tam tur
piter,

pter, totiens tibi contrarius inuenireris. Quid tã
contrarium q̄ istud? Nullo doctore, præter Chri- Contradi-
ctio inuēi-
tabilis.
stum opus habemus & Christiani omnes, ius ha-
bent & potestatem, officium, immo docendi necessi-
tas, omnes tenet Christianos? Igitur nullus Chri-
stianus, & omnes Christiani debent docere, Nimi Ephe. iij.
um fuerat, aduersus Apostolicam insanire doctri-
nam, quæ quosdã a Christo, non omnes datos do-
ctores asseuerat. Tu omnes esse doctores blate-
ras. Paulus Timotheum admonet ut cõmendat uer- ij. Timo. ij.
bum, his qui idonei sunt & alios docere. Tu omni-
bus (licet de stitua & stercoratione uenientibus) et
ius et potestatem et officium annuntiandi tribu-
is. Est ne hoc apostolo, imo uerius Christo resiste-
re uis ipse Antichristus? Sed quid destruit omnem
alitudinem, extollentem se aduersus scientiam dei:
adeo elisit superbiam tuam ut turpissime non hoc
loco tantum, sed milies tibi quoque aduerseris ipse.
Nulla hoc loco suffragantur commenta, nulle uer-
sutiæ, nullus te cõplicum tuorum excusat affectus.

Externum sacerdotium supra resellēbas, idem
externum sacerdotium hoc loco admittis: dum
uerbum dei, oēs annuntiare psuades, omnes oibus
p̄dicare pmittis imo cõmittis. An nō ad externum
p̄inet sacerdotium p̄ponere uerbum dei populo?
Igitur externum sacerdotium: et nega et ponis. O mon-
stra monstrorum, o portenta Lutherana, plusq̄ Chime-
rica. Fige finge nouum ordinem: q̄ dei ordinatiōi resi-
stis. Ipse tuis aduersabit institutis, iordinatus ordo.

Habes folio. viij. sic. Hoc quidem fieri con-
cedimus, ut ne simul multi loquantur, etiam si o-
mnes eandem habeant potestatem. Sed q̄so si oēs
potestatem habent, adde quod prius addideras quia
necessitas

LVTH.

necessitas tenet omnes, annunciandi uerbum dei quomodo non debet quisque uti hac potestate, aut quomodo reluctabitur huic necessitati? Licet ne te autore, quempiam reluctari necessitatis iniunctum officium repellere?

Dicis quia ex præcepto dei, iuxta uerbum Petri necessitas tenet omnes, ut annuncient uirtutē sese uocantis. Quomodo aduersus præceptum dei tacere debet: quē loqui præcepit deus? Quis hominum feret ab homine se prohiberi: qui a deo præceptum habet annunciandi? Si, propter ordinē quem fingis, homo hunc prohibet, quem præcepto ut loquat astringit deus. Cur ipse totiens prohibitus, ordinis huius amore non taces? Prophetę (inquit Apostolus) duo aut ut multū tres dicant: et cæteri diiudicent. Quod si alteri reuelatum fuerit: prior taceat: Tu Prophetam te gloriaris, Ecclesiasten te arroganter appellas. Tu (inquā) dixisti: cætera diiudicauerūt. Hæreticū te omnes inuenerūt, et Principes et Pontifices uniuersi: quare non taces, si ordinem amas? An non mera est hypocrisis: quod de ordine obtendis, ubique ordinem inuertens? Sed forte etiam hunc ordinem, præceptum dei esse fateberis. Hic tibi gratulaturus, concludo: aduersus præceptum dei te agere: qui tacere iussus, iā deo resistis, dum non taces.

1. Cor. ix.

An forte, hanc suam uoluntatem, hoc sūm præceptum, per hominē non disponit, ut excusari possis, quia non sis a deo, sed ab hominibus prohibitus? At nunquid de cælo uisibilis ad te descendet deus: ut uel iubeat loqui, uel tacere? Paulus, Vx (inquit) mihi: si non euangelizauero: necessitas enim mihi incumbit. Officiū habebat, ut pote
in

in hoc segregatus per impositionē manuum: nempe Apostolus.

Act. xij.

Sed nunquid omnes Christiani apostoli? Nunquid omnes missi? Nunquid omnibus præcepit Christus, ut in mundum irent uniuersum prædicaturi euangelium omni creaturæ? Quomodo autē prædicabunt, nisi mittantur? Aut officium prædicandi, quomodo accipient, nisi quos Timotheus, aut cæterorum pontificum successores sancti orū, tanquam idoneos & alios docere iudicauerint: atque dei uerbum illis commendauerint?

Roma. x.

Verum quis Lutherū misit? Quis illi tanquā idoneo, uerbum dei commendauit: ut credamus Prophetam, qui iam dudum, non tam a magno orbis pontifice: quam a Christianissimo Imperatore Carolo: magno Imperij totius assensu, loqui prohibitus est? Verificatum igitur est in eo, illud Non mittebam Prophetas, & ipsi currebant, non loquebar illis, et ipsi prophetabant. Non ita saluator semetipsum glorificauit, ut pōtifex fieret, Apostolus ait.

Hiere. xxij.

Non est a populo electus qui dicebat: Non uos me elegistis, sed ego elegeri uos. Magis autem lapsus erat, ab ædificantibus reprobatus, factus in caput angeli: per eum qui dixit illi. Tu es sacerdos in æternum. Sed neque, priusquam fuerat a patre clarificatus dicente, hic est filius meus dilectus, prædicare præsumebat: apostoli a Christo designati sunt, qui dicebat. Ego uos duodecim elegeri.

Hebreo. v.

Iohā. xv.

Psal. cxvij.

Psal. cix.

Matth. iij.

Iohan. vi

At nos nondum patris uocem audiimus: nondum a Christo mandatum est nobis: ut Lutherum audiamus. Ipse, ipse sibi assumit honorem, non uocatus ut Aaron, Vocatum se Paulus dicebat:

f bat:

Roma. 1 bat: Romanis scribens, Paulus seruus Iesu Christi
1. Cor. 1 uocatus apostolus. Et iterum Paulus apostolus,
Gala. 1 non ab hominibus neq; per hominem. sed per Ie-
Luc. xix. sum Christum utiq;. Nam & nisi uocatis seruis,
 gratiarum talenta non distribuit. Vocatis autem
Mat. xxv. decem seruis: dedit eis decem minas: Et iterum. Vo-
 cavit seruos suos, & tradidit illis bona sua. Repel-
 lit autem sese ingerentes, non uocatos, pro ut scri-
Mat. viij bæ accidit dicenti. Domine sequar te quocunq; ie-
Ad princi- ris. Et accepit rñsum. Vulpes foueas habent &c.
pes. Considerent hæc Germaniæ principes, & qui
 politicis præsumunt communitatibus, non ad illos p-
 tinet, disponere de uerbo salutis, non de super iudi-
 care. Ipsi, contemptibiles illos se esse fateantur, q̄s
1. Cor. vi Apostolus, ad iudicandum secularia constituere
 docuit. Non eis commissum est, constituere oppi-
Act. xiiij. datim presbyteros, ut Tito, multo minus episco-
 pos ordinare. Paulus & Barnabas presbyteros or-
 dinabant. Non Reges aut senatores, sacerdotes un-
 gebant. Fures sunt & latrones, quotquot non uo-
 cati a Christo, sed electi a populo, aut intrusi per
 principes, Episcopi appellantur. Animicidæ sunt,
 carnifices animarum, conscientiarum seducto-
Gala. v. res, quos & abscindi peroptat apostolus, eo q̄ fide-
 les quosq; conturbant. Sed portabunt iudicium su-
 um, certi sint.

Quo nam enim modo, electis his, atq; a se or-
 dinatis episcopis, aut princeps, aut plebecula, da-
 bit illa mûnera gratiarum, ut eucharistiam confi-
 cere possint, aut ante deum ligare & soluere, & si-
 milia, quæ omnem, simul etiam in unum hominẽ,
 potestatem exuperant, id quod neq; scriptura no-
 uit, neq; in natura, neq; in politica communitar-
 te

te experimur. Neque enim (ut uerbi gratia dixerim) calefaciet aqua, si non prius ab igne calorem mutuauerit. Neque Badius nisi a Rege illi committatur, ciues poterit coercere. Esse autem episcoporum & sacerdotum ministerium, in sola spiritus sancti gratia constitutum omnium in simul hominum potentiam uincens, quis nesciat?

Supra meminimus sacerdotibus datum, ut peccata condonent, ut corpus domini conficiant & similia, ad quæ neque etiam angelica nec ulla causata uirtus sese protendit. Igitur nisi id certa & aperta probetur scriptura (quam nondum Lutherus adduxit) frustra plebs eligit episcopum, frustra princeps confirmat, aut magistratus, licet in hoc conueniat omnis mundus, Nunquid non reuera cogitis, o Lutherani, Deum ipsum, uelut captiuum, ire in uestrum arbitrium: grata habere & rata, quæque facta uestrâ quem necessario putatis, potestatem dare electo episcopo uestro, ut absoluat aut liget, & similia sacerdotum officia possit? Quid erit, si electo uestro episcopo (ut solet populus erigi contra deum) deus hunc reprobet, ut necessario fateamini, uos si meam habere, truncum, et laruam, stipitem, et bestiam bis cornutam, id quod nos de ipsis sentire, certissimum fatemur?

Sint itaque Christiani iusti, sint (quod deus faxit) omnes probi: non illico fatebimur, dispensatores ministeriorum dei, quoadusque per impositionem pontificalis manus, ad hoc assumantur. Frustra obtulisset magus ille Simon pecuniæ summam Petro, si populi delectu, potuerat episcopus esse. Magis autem plebem sibi conciliasset Frustra Petrus et Iohannes, uenissent in Samariam, si
Act. viij.
f ij Philip-

Philippus Euangelista, manus impositione dedisset spiritum sanctum. De quo præcedenti tractatu dictum est.

1. Co. xiiij. Frustra igitur iacis rete tuum Luther, ante oculos pennatorum, dum dicis ex Apostolo. Potestis omnes per singulos prophetare. Dicemus ex aduerso. Nunquid omnes apostoli? Nunquid omnes Prophete? An sui oblitus, spiritus sanctus in 1. Cor. xij Paulo, ut nunc diceret, potestis omnes per singulos prophetare, qui prius dixerat: nunquid omnes Prophete? Sed aliud intelligimus, quod priuata charitatis necessitas requirit, aliud, quod publica habet autoritas. Potestis inquit, Nimirum Prophetis loquebatur apostolus, quorum plurimi apud Corinthios erant, qui aut Psalmum habebant Prophetiam habebant, doctrinam aut apocalypsin habebant, interpretationem habebant. Frequens namque in eis hoc donum tunc erat, plus illis impartiens gratiæ spiritualis, quam heu nostris temporibus, qui raro ueros uidemus Prophetas, qui uel apocalypsin habeant, aut linguarum genera etc. Rara est auis in terra nostra. Illi poterant prophetare per singulos, ut omnes discerent. Sed nunquid ob id, Corinthij omnes Prophetæ erant? Erant profecto inter eos et ideotæ qui responderent Amen. Erant carnales adhuc et paruuli, qui lacte opus habebant. Bene itaque ait apostolus. Potestis omnes qui Prophetæ estis, qui reuelationem habetis aut interpretationem, prophetare per singulos. Non autem ait. Væ uobis, si non prophetabitis: prout de seipso dixerat. Væ mihi si non Euangelizauero, cui necessitas incumbit, utpote episcopo, apostolo et sacerdote.

At

At dum nostris temporibus, minime uerum ap-
pareat, quia possint omnes prophetare, utpote
qui neque per reuelationem, neque per laborem
studij, id nacti sunt ut prophetent, hoc est, ut loqui
possint ad edificationem, et consolationem et ex-
hortationem. Non recte colliget Lutherus omnes
doctores aut episcopos esse et sacerdotes. Illud er-
go necessarium, admonere Corinthios, ut ordina-
te hac manifestatione spiritus, ad utilitatem ure-
rentur ecclesiae, quae proculdubio sine ordinatio-
ne apostoli confunderetur.

At nunc ostendite Lutherani, hoc aëuo nostro
uel unum, qui reuelationem habere putandus sit,
ut credamus Prophetam. An ostenditis? Forte
Lutherum habere reuelationem suspicamini. Sed
euidenti hanc signo probare oportebat, pro ut sem-
per deo moris est, qui probari mandat spiritus, an
ex deo sint. Usque adeo, ut ipse saluator perfidos
Iudeos a peccato uoluerit excusatos, quod in se
minime credidissent, si opera non fecisset, quae
nemo alius fecerat. Si mihi inquit non creditis, ope-
ribus credite. Et si opera non fecissem in eis, quae
nemo alius fecit, peccatum non haberent. Hac
utitur ratione Lutherus uester, in Carolostradium
scribens (widder den himlischen Propheten, von
den bildern vnd Sacramēt) quaterno et folio. iij.
facie prima, in his uerbis.

Gott bricht seine alte ordenung nicht mit
eyner newenn / er thue dan grosse zeychen da
bey. Darumb kan man niemande gלבenn/
der auff seynen geyst / vnnnd ynnwendig fulen
sich berufft / vnnnd auswendig widder gewön-
lich

i. Iohā. iij.

Iohan. x.

Iohan. xv.

LVTH.

f ij lich

lich ordenung Gottes tobet/er thue dan wun-
derzeychen da bey/wie Deut. xvij. Moyses an-
zeygt.

MENS.

Hæc aduersus Caroloftadium. Cur non ad-
uersus semetipsum? Porro que Lutheri opera, que
prodigia, que portenta, ut factam illi reuelatione
uel suspicemur quidem? An quia tenet tympanum
et cytharam, et gaudet ad sonitum organi, de-
lectatus specie puellarum, meretricis amplexu? Hæc
cine sunt opera prophetarum, ut uolentur in car-
ne, ut sues in cœno?

Itaque nisi maior sit Christo Lutherus, non pec-
cabimus, non credentes mendacijs eius, qui nulla
prophetis digna habet opera. Sed dicitis et Cay-
pham prophetafle et Balaam. At pontifex ille e-
rat, hic hariolus, Verum cum pontifex non sit Lue-
therus, manet hariolus. Quandoquidem hariolan-
di peccatum est, repugnare: et idolatriæ scelus, nol-
le acquiescere. Sed scripturas (inquis) habet Luth-
er. Habent scripturas et hæreses uniuersæ, que se-
cundum Ezechielis uaticinium, ceruicalia sibi ex
his consuunt sub cubito uniuersæ gratis reponen-
da, scripturas autem uere non habet, quisquis Chri-
sto caruerit. Caret autem Christo, quisquis Chri-
sti corpus, membratim secatur: Nunquid non et pec-
cator dixit deus, quare tu enarras iustitias meas,
et assumis Testamentum meum per os tuum, Quod
si apud indignos ministros, dei uerbum quispiam
putauerit adorandum, ego non penitus id negaue-
rim, si tamen ministri Christi in hoc fuerint, et non
satha

sathanæ, ut sunt omnes hæretici. Quis enim hæreticorum scripturas non habuit?

Quapropter non Luthero cedam, qui omnes Christianos, sacerdotes facit & doctores quia adducit illud Petri. Ut uirtutes annuntietis eius, qui uos uocauit in admirabile lumen suum. Nam eo uerbo, Petrus gratos nos uult esse dei beneficio, quod sicut olim ex Aegypti tenebris, iugoque Pharaonis durissimo, liberati filij Israel per Moysen, carmen canebant domino annuntiantes eius mirabilia in terra Cham, terribilia facta in mari rubro: ita nos per Christum erepti de ignorantie tenebris, & iugo grauissimo peccati, grati deo, annuntiemus cum Propheta, quisque nostrum, dicentes: Narrabo, quanta fecit dominus animæ meæ. Sed nunquid filij Israel, omnes Prophetæ erant, aut sacerdotes, aut doctores, quia narrabant mirabilia que fecit?

Tu dicis, quis Christianorum non est uocatus de tenebris? At huius, est et ius & potestas annuntiandi uirtutem sese uocatis. Nos respondemus tibi. Quis Israelitarum, non est eductus de rubro mari, dicente Apostolo. Patres nostri omnes mare transierunt, et omnes baptizati sunt in nube et in mari? At is cecinit cum Moysen, carmen domino dicens. Cantemus domino etc. Ecce annuntiabant uirtutem sese liberantis. Nunquid mox cōcludemus inde, omnes Prophetas extitisse, aut pastores, et doctores, et sacerdotes? Qua illud scriptura?

Ut inam uerborum suorum Lutherus memor

f. iij. hoc

Adpropo-
situm au-
tor redit.

Exo. xij.

Psal. lxxv

Obiectio.

1. Cor. x.

hoc loco fuisset quæ in Epistolam ad Galatas, in uerbo. Non ab hominibus, neque per hominem etc. ita scribit. Queruntur sese quidam talentum domini habere, ideoque necessitate Evangelici præcepti, se urgeri ad docendum. Itaque nisi doceant stultissima conscientia credunt, sese pecuniam domini sui abscondere, et reos esse damnationis. Diabolus hæc facit, ut instabiles eos reddat in uocatione sua. Obone frater. uno uerbo Christus teliberat ab hac querela. Vide euangelium, quod dicit sic. Vocatis seruis dedit &c. Vocatis inquit Quis autem te uocauit? expecta uocantem, interim esto securus. Imo si esses sapientior ipso Solomone et Daniele, tamen nisi uoceris: plusquam infernum fuge, ne uerbum effundas. Si tui egerit uocabit te, si non uocabit, non te rumpet scientia tua, neque est uera scientia, sed uidetur tibi scientia, etcetera.

MENS.

Plurima quæ diligens lector ibi uidere poterit his quæ hic loquitur aduersa, ut excusari nequeat, dum hic & ius imo necessitatem docendi, omnibus indicit. Itaque tametsi Christianus quislibet, poterit annuntiare opera dei, mira & stupenda, ex autoritate tamen docere, aut sacerdotis munere fungi, nisi aut pastor, aut Propheta, aut doctor, per spiritum sanctum, recto Ecclesiæ ordine designatus non poterit. Alioquin male apostolus, mulieri in ecclesia silentium imposuisset quam de te nebris a Christo uocatam nemo negat Christianus. Is inquam ordine rectus, ut labia sacerdotis custodiant scientiam, & cæteri ex ore eius legem requirant.

1. Tim. ij.

1. Co. xiiij

Mal. ij

I nunc Luther cum nugis tuis uniuersis: qui sic
cut

cut frustra externum sacerdotium, nobis rapere ni-
sus es: ita omnibus externum sacerdotium com-
mittere, in uanum laborasti. Nos autem obmissis
contumelijs, quibus impudentissimus toto mali-
gnitatis spiritu, in Christi presbyteros furit, scri-
pturas sanctas reuerenter attingamus.

Adest primus citatus apostolus Petrus. Depo- 1. Petri. ij.
nentes, ait, omnem dolum & omnem malitiam,
& simulationes, & inuidias, & omnes detractio-
nes, sicut modo geniti infantes, rationabiles, sine
dolo lac concupiscite: ut in eo crescatis in salutem
Et quibusdam interpositis. Et ipsi tanquam uiui
lapides superædificamini, ait, domos spirituales,
in sacerdotium sanctum; offerentes spirituales ho-
stias, acceptabiles deo per Iesum Christum. Et in-
fra. Vos autem genus electum, regale sacerdoti-
um, gens sancta, populus acquisitionis, ut uirtu-
tes annuntietis eius, qui de tenebris uos uocauit
in admirabile lumen suum.

Alterum ex Apocalypsi testem Iohannem, Fe- Apoca. i.
cisti (inquit) nos deo nostro, regnū & sacerdotes.
Terrium quoque eundē in Apocalypsi cap. xxij. Ibidē. xxij.
dicentem: In his secunda mors, locum non habet,
sederunt sacerdotes dei, et regnabunt cum eo an-
nis mille. Ex quibus tādē sic infert. Et præter hæc
LVTH.
tria testimonia, nihil in uniuerso testamento no-
uo inuenitur, quod sacerdotium ex nomine memi-
nerit.

Hic priusquam scripturæ uerbis respondeatur, MENS.
stupendam hominis dementiam, mirari non suf-
ficio: qui quicquid in buccam uenerit, non uere-
tur euomere. Superius ostensum est: tum in apo-
stolicis Actibus, tum in eorum epistolis: episcopo
f v rum

rum & presbyterorum, atque Diaconi: non raro
fieri mentionem. Vt hoc solum Lutheri offendit
le putem: quia sacerdotij uocabulum, non frequens
inueniatur. Egregius certe, sed dictio narius cauillator,
qui uoculam, non rem uocis obseruat. Tanquam
episcopum esse, aliud sit, quam esse sacerdotem. Id
quod supra reprobauimus. Cui si opponamus, quia
presbyterorum non raro noui Testamenti scriptura
meminit: mox etate proejectum presbyterum,
homo uersutus interpretabitur. Quasi non apud Esa
iam legerimus, quia puer centum annorum morietur,
& non tam aetas quam morum grauitas, & uirtutis
sanctimonia, presbyterum dignum faciat. Hic
profecto Timotheum, quem aetate iuniorem, apostolus
praefecerat, episcopum admonet. Nemo adolescentiam
tuam contemnat. Cum nemo fidelis presbyterum
fuisse Timotheum dubitet. Neque uero opus fuerat,
per episcopos ordinari presbyteros (pro ut Titus scribit
apostolus dicens. Reliqui te Cretae, ut quae desunt
corrigas et constituas per ciuitates presbyteros) si
aetas sola, presbyteros efficit. Ergo non qui uis
senex presbyter, sed morum uenustate, per episcopum
dignus iudicatus, et ordinatus.

Esa. lxxv.

1. Tim. iij

Titum. 1.

Igitur quid refert, si sacerdotum non meminit
scriptura noui Testamenti, ex nomine, quos utique,
sub episcoporum et presbyterorum appellatione,
nobis denuntiat? Elementarius Theologus extat
Lutherus, cui uocum uirtutes, opus est demonstrare.
At uero de his haec inscitiae eius et scripta
dissimulemus, recte ne iam inferet: scriptura noui
Testamenti sacerdotum non meminit, igitur sacerdotum
non sunt aut esse non debent. Quid facturus

Eturus est, si uetus Testamentum, futuros in eccle-
sia sacerdotes promittat. Siquidem scriptum ha-
bes, ad Heli sacerdotem factum uerbum huiusce-
modi per prophetam. Loquens (inquit) loquutus
sum, ut domus tua et domus patris tui, ministraret
in conspectu meo in sempiternum. Nunc autem hec
dicit dominus. Absit hoc a me, sed quicumque ho-
norificauerit me, glorificabo eum, & qui contem-
nunt me, erunt ignobiles. Quibus et similibus uer-
bis, apertum est, ab huius ueteris legis sacerdotium,
prout est dies hęc, quo non templum habent, non
altare, non sacrificium, non sacerdotium. Et subdit
scriptura. Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem
qui iuxta cor meum et animam meam faciet. Et
ædificabo illi domum fidelem etc.

1. Reg. ij

Fidelis reuera sacerdos, quisq; iuxta cor et ani-
mam domini sacerdotium impleuerit, ut sanctifi-
cet populum a peccatis (id quod legis sacerdotes
non poterant) quandoquidem Saucium uides qui
in latrones incidit, sacerdos ueteris legis pertrā-
sit, similiter et Leuita. Transierunt, inquam, quia
ministerium suum impleuerunt, nec remedium at-
tulerunt. Veniat sacerdos fidelis, qui secundum
cor, et secundum animam domini faciet. Quia
uoluntas dei est: sanctificatio nostra. Veniat Sa-
maritanus, sacerdos secundum animam dei: qui
uinum infundat et oleum, alligans fauciati uul-
nera: Veniat (inquam) habiturus domum fidelem
sanctam, catholicam et apostolicam ecclesiam,
in qua habitet, dicatque: Ego uobiscum sum, usq;
in consummationem, exinde nihilominus regna-
turus in domo Iacob in æternum.

Luce. x.

1. Thess. iij

Mat. ul.

Luc. i.

Nunquid autem Christus solus, sacerdos erit
fidelis

fidelis, quod solus sit summus sacerdos. Sed altera die, quæ uidelicet post dispensatam humanitatem erat, duos proferens denarios: cur autem (inquit tabulario) illius habe. Quomodo inquam? Infundendo uinum et oleum: denarijs duobus comparata. Vnctum credimus a patre Christum: ut oleum quod acceperat a patre, infundere potuerit Saucij uulneribus. Sed nunquid Christus solus unctus est? Vnctus est Christus spiritu sancto et uirtute Act. x. Vncti sunt et repleti eodem spiritu etiam Apostoli Act. ij. Vnxit te (inquit) deus tuus oleo exultationis, præ participibus tuis.

Actu. x.
Psal. xliij.

Itaque participes habuit Christus, qui & uncti essent, et oleum infundere potuissent, et curare Saucium, Vt sacerdotes intelligas, post Christum: qui populum sanctificent secundum cor dei. Denique Petro dicebat saluator. Quis putas est fidelis seruus et prudens, quem constituet dominus super familiam suam?

Luc. xij.
Mat. xliij

Sed dices, fidelem seruum credo Petrum: at non fidelem sacerdotem. Quod si uerum est, frustra eum posuit dominus super familiam suam, dicens illi, Pasce oues meas. Ad quid positus super familiam domini Petrus, nisi ut det illis cibum in tempore, qui non iam in solo pane uiuunt? Vbi est ergo quod dicebas, præter Christum nullo doctore nobis opus esse? At nunquid ut doceat duntaxat, positus est super dei familiam, & non etiam ut iudicet? Sedebitis (inquit) in regeneratione (quæ per baptismum est) super sedes iudicantes. Hinc et Paulus. Nescitis, ait, quia et angelos iudicabimus: quanto magis secularia etc. Igitur et doctor Petrus est et iudex, cui dictum est, Quodcumque solueris, erit solutum

Iohan. xxi.

Mat. xix.

1. Cor. vi.

tum

tum, ligatum uero quod ligaueris. Dum uero do-
ctorem Petrum agnoueris ac iudicem: quid ni in-
tercessorem fateare? Porro si intercessor Petrus
& doctor et iudex fuerit populi: quod prohibet sacer-
dotē dicere, qui singula habuerit sacerdotum offi-
cia?

Matth. xvi

Colligimus ergo, quia dum fidelem seruum do-
minus super familiam constituendum prædixit, fi-
delem sacerdotem post se relinquendum quesie-
rit, Dominus illum familiæ præfecit: non Impera-
tor Tiberius, non Herodes, non Pilatus, non etiam
tumultuans populus eum elegit. Super familiam
inquit, E contra, sub familia, Lutherani episcopos
suos constituunt: quos proprio libitu erigunt, ac
deficiunt, ministros tantum agnoscētes, quos qua-
si supra se positos, episcopos, uoce sola fatentur.

Vbi supra.

Habes igitur noui Testamenti sacerdotium,
in ueteri Testamento olim promissum, in Chri-
sto exhibitum apostolis in Petro collatum. Vi-
det hodie legale sacerdotium, emulū suum in cun-
ctis prosperis Israel, uidet sacerdotium Christia-
norum, toto orbe pollere, sacrificium eorum offer-
ri in omni loco, dolet sibi honorem hunc magnū
subtractum. Deficiunt igitur oculi eius & defluit
anima illius, tabe mœroris,

Quod si Christianos omnes, unctos post Chri-
stum (modo iusti sint) dixerit quis, licet non relu-
ctemur, super familiam tamē domini positos, mi-
nime dicimus ne inde colligat aduersarius oēs sa-
cerdotes esse, quos unctos eē credimus. Quis nisi ex-
cors totus Christianos omnes dicet super fami-
liam domini constitutos?

Cesset igitur nobis insultare hæreticus, quoni-
am

Mat. xx.
Lu. xxij.
Iohan. xij.

am quos ministros nouimus, sacerdotali honore
sublimamus, nisi ipsum quoque dominum Chri-
stum, pariter suggillet; quod cum sese ministrum
aliquotiens appellasset; nihilominus dicebat: Vos
uocatis me magister & domine, & bene dicitis:
sum etenim. Igitur non minus sacerdos, Christus,
quia minister erat, non minus dominus, non mi-
nus magister, Et nos ergo Christi ministros, apo-
stolos, sacerdotes appellamus. Qui si seruos se faci-
ant, hoc charitatis et humilitatis est: illud uerita-
tis. Quamquā humilitas hæc, non sine ueritate sit.

Mat. v.

Cum autem tantopere sacerdotis uocabulum,
apostolis inuider hæreticus, cur non multo magis
aut lucem mundi, aut sal terræ, aut fratres domi-
ni, aut pastores ouium Christi, superbe et non ue-
re appellatos insimulat: Vere lux mundi Christus

Iohan. i.
viij. ac. xij.
capi.

uere sal terræ, uere pastor bonus. Neque ob id, so-
lus lux mundi Christus: sed et illi quibus ait: Vos
estis lux mundi. Quomodo igitur magnum repu-
rat, si sacerdotes dici uelit, quos Principes et iudi-
ces, et lumen mundi, et dici et esse uoluit: Ne gaue-
rit igitur deinceps nemo, uel Petrum fidelem ser-
uum, esse sacerdotem, uel Paulum, quena fidelem

1. Timo. 1 .

existimauit, ponens in ministerium, ut impleatur
quod scriptura prædicit futurum. Vt si quis super-
stes de domo Leui permanserit, ueniat ut oretur
pro eo offerens obulum argenti, et tortam panis
dicens: Dimitte me ad unam partem sacerdotia-
lem, ut comedam buccellam panis. Quia enim
superius dixerat, dedisse se domui Aaron cibos,
de uictimis ueteris testamenti, ubi ait: Dedi do-
mui patris tui omnia, quæ sunt filiorum Israel in
escam. Hæc quippe Iudæorum sacrificia erant
ideo

ideo hic dicebat (manducare panem) quod in nouo testamento, est sacrificium Christianorum di Iohan. vi.
cente domino. Panis quem ego dabo, caro mea est pro sæculi uita. Non ignoro, quædã huius scripturę uerba, de translatione sacerdotij Heli, a litera nonnullis expendi. Verum quomodo id quod de fidei sacerdote diximus: a litera, quam de sacerdotio noui testamenti exponere possint, non satis uideo. Nos doctissimum iuxta et sanctissimum sequimur Augustinum in hac parte, libro xvij. de ciuitate dei Capi. v. Sed ex gloriosum patrem Cyprianum: libro primo, aduersus Iudeos Cap. xvij. Ad huc ne dicet hæreticus: de sacerdotio noui testamenti, nihil in scripturis haberi: dum sacerdotum non meminerit, noui testamenti scriptura?

August.
Cypria.

An non Esaias, aperte sacerdotes apostolos nuncupat, dum ait: Vos autem sacerdotes domini uocabimini: ministri dei nostri, dicitur uobis. De suo aduentu, ipse saluator uerba capituli exponit ne euadat hic hæreticus. Apostoli igitur sacerdotes uocandi erant: quos prius idem Propheta sic uocandos dicebat, tanquam fortes iustitię etc. Lõgũ esset singula expendere: tu lector Chriane uerba uideto. Sic et quę. lxvi. capite, habet idem Propheta, dum p̄diceret mittendos qui saluati fuerant (apostolos intellige) in Africam et Lidiam, tenē res sagittã, in Italiã et Gręciã et ad insulas longe. Et paucis interpositis. Et assumam ex eis, in sacerdotes et Leuitas, Assumam (inquit) ex eis. Non ait assumam eos, quod necessario dicendum fuerat: si omnes Christiani, sacerdotes futuri erant. Nunc autem (ex eis) ait, ut quosdam assumendos intelligas. Quod utique ita impleuit: ut inde
Titus

Esa. lxi.

Esa. lxvi.

Titum & Timotheum, Polycarpum etiā, ac Marcum. Dionysium item & Ignatium, ceterosque, sancta illa primitiua Ecclesia, mox post apostolos sacerdotes recognouerit.

Sacerdotes & apostoli erant, quāquam ministri dici maluerint, dum adhuc Iudeorum sacerdotium, cum templo perseuerare uidebatur, ne nouum ecclesiae sacerdotium, cum ueteri confunderent. Didicerant a domino, uinum nouum in ueteres utres, non esse mittendum. Euerso autem Hebræorum templo, delectoque sacerdotio, una cum sacrificijs: secus deinceps appellātur sacerdotes, qui & episcopi sunt.

Sed iam uerbum Petri breuiter & reuerenter attingamus. Omnibus Christianis scribit: ut lac rationale concupiscant, omnibusque (ut uult Lutherus) suadet, ut in eo crescant in salutem. Ut super sanctum Christi sacerdotium, superedificent.

Quæ dum omnibus competere probat: omnes sacerdotes esse confectum sit. Cui nos non satis unquam probatum nec probabile dicimus, ut omnibus Christianis lac cupere conueniat: quandoquidem lac illud rationale (quod concupiscere

Vbi supra. Lac cōcupiscere par uulorū est. 1. Cor. iij. 1. Cor. xij. mandatur) infantium lac esse, ipse Petrus ostendit dicens: Quasi modo geniti infantes, lac concupiscite. Prouectiores namque, solido cibo opus habent: qualis utique iā tunc Petrus extitit: Ipse quoque Paulus, tanquam paruulis (inquit) in Christo lac uobis potum dedi, non escam. Nondum enim poteratis, sed nec dum potestis: adhuc enim carnales estis. Solido cibo utebatur: quod dicebat, Cum essem paruulus, sapiebam ut paruulus. Cum autē factus sum uir: euacuauī quæ erant paruuli. Igitur

tur lac apostolus iam non cupiebat.

Aliud accipe huius rei testimonium. Omnis inquit qui lactis est particeps, expersest sermonis iustitiæ: paruulus enim est. Perfectorum autem, solidus cibus: eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus, ad discretionē boni et mali. Vide non omnium esse, ut lac cupiant, quod insibilare uoluisti. Ex his reuera, qui exercitatos pro consuetudine sensus habent, & qui solido cibo uti norunt, sacerdotes assumere consuevit ecclesia: qui alios, cælesti pabulo pascere possint, qui in doctrina sana norint exhortari fideles, ac contradicentes arguere. Sed nunquid omnes possunt exhortari in doctrina sana, ac reuincere aduersarios fidei? Igitur non erunt omnes episcopi: prout superioris apostolum docuisse monstrauius. Dum ne mini cito manus præcepit imponi, non neophytis, non nouitijs, uerum probatis.

Hinc dilucidum est, quam sit risu dignū, quod folio. iij. facie. i. sepe dicti libri habet, quod uidelicet fideles omnes, mediare et docere potētes sint eos qui nondum sacerdotes, id est, nondum Christiani sunt. Quomodo enim poterūt docere, quos Petrus infantes adhuc, Paulus paruulos in Christo cōpellat? Cum enim debueratis magistri esse propter tempus (inquit) rursum indigetis ut doceamini etc. Quomodo (inquam) mediabunt Christiani inter infideles et deum, ferentes utrorūque causas ad utrosque: cum et deū refugiant et Christianismum? Paganorum, non Christianorum sacerdos is erit, quisquis infidelium fuerit mediator, aut sacerdos: nisi ipsos etiā Chriianos, infideles dixerit qs. Quod si fiat omnium mundus deo, ut

g cum

Cibus solidus uirorum.

Hebre. v.

Titum. i.

LVTH.

Hebre. v.

Rom. xi. cum plenitudo gentium intrauerit, fiat saluus etiam omnis Israel, sitque iam nullus homo non Christianus: cuius mediator tum erit omnis Christianus: Dicis enim omnes Christianos, sacerdotes, qui possunt mediare inter eos, qui nondum Christiani sunt. Iam non poterit docere uir fratrem suum: quia omnes scient dominum. Fietque hoc casu optabili posito: ut non sint omnes Christiani, sacerdotes, neque mediare potentes.

At omnibus (inquit) competit, super ædificari, super sacerdotium Christi sanctum. Esto. Nunquid autem hinc consecrarium erit: omnes super ædificatos, esse sacerdotes? Diximus superius, CHRISTUS V. Messe lucem mundi, pastorem bonum, & c. similia apostolus docet, non esse aliud fundamentum ecclesie, nisi Christum: igitur super ædificari necesse est omnes, super Christum lumen mundi, pastorem bonum. Nunquid autem mox concludere licebit: omnes Christianos, esse lucem mundi, aut bonos pastores? O stupida (ne stulta dicam) Lutherana capita, quæ his argutiunculis, prorsus leuissimis: quinetiam abominandis in diuinam scripturam blasphemis, sese a fidei stabilitate seduci patiuntur.

1. Cor. iij. Dicamus igitur, super Christi sacerdotium sanctum, omnes super ædificari: sed mediante fundamento apostolorum & prophetarum. Scimus quia sacerdotes apfici & fundamentum aliud nemo potest ponere, præter Christum: id quod positum est: quod est Christus Iesus. Et non fundamentum ecclie, nihilominus, ciues sanctorum super fundamenta apostolorum, dicit super ædificatos. Nulla igitur ratione, super Christi sacerdotio ædificari speret: qui fundamentum apostolorum & apostolicorum

num sacerdotum, id est, episcoporum ordine ædifi-
cū intermisso contemnit. Quemadmodum & fru-
stra in Christo eē præsūmūt qui Christi corpus, p
singula mēbra connexum, membratim dissoluit.
Velut si (uerbi gratia) pes, sua iunctura minime
contentus, dixerit: Non mihi opus est, herere tibi:
capi iunctum esse sufficiat. Terribilissimum certe
monstrum, dum omni ordine semoto, queq; mem-
bra coherent capiti. Sic in structura: dum obmis-
sis parietibus fundamento rectum iungitur: latro-
num magis latibulum, q̄ domum dei representa-
bit. Hinc scriptum est. Omnis spiritus, qui soluit 1. Ioh. iij.
Iesum: ex deo non est. Et hic est Antichristus: de
quo audistis, quia uenit, & nunc iam est in mun-
do. Soluit reuera Iesum qui corpus eius, ecclesiam
eius, per schismata diuidit.

Igitur dum Petrus ait. Vos autem genus ele-
ctum, regale sacerdotium, id sponte donabimus:
quia nostrum ecclesie ministerium (quod alias ue-
re sacerdotium est) de quo Paulus, sic nos (inquit)
existimet homo, ut ministros Christi, & dispensa- i. Cor. iij.
tores ministeriorum dei, nequaquam inde probasse uo-
luimus. Nouimus Christianorum uniuersitati, uer-
ba hæc dicta: non etiam cuius personæ uniuersi-
tatis. Nunquid mox sacerdotes & dispensatores,
ministeriorum dei appellabimus? Qua id fiet cō-
sequentia? Petrus communitatem uocat sacerdoti-
um: quomodo Lutherus inde colligere poterit, o-
mnes et singulos de ecclesia, eē sacerdotes? Simile Exod. xix.
huic inuenire liceat ubi uniuersitati filiorum Isra-
el, a domi uo dictū p̄ Moysen legimus: Vos eritis
mihi in regnum sacerdotale, & gens sancta. Vbi &
p̄missum fuerat, Hæc dices domui Jacob, & an-
g n̄ nuntia

nuntiabis filiis Israēl. Sed nunquid ideo omnes erant sacerdotes: aut superflue Aaronem cōsecrari mandauit dominus? Nunquid etiam frustra Samuel unxit Dauid in regē: quia uniuersitas ipsa erat regnum sacerdotale?

ij. Paralip. xxvi. Igitur tamen si ipsa uniuersitas, aut regnum sacerdotale, aut sacerdotium regale dicatur, nō ideo quisque sese uel regem uel sacerdotem profitebatur. Puto quia Osiā rex, eo uerbo permotus simile quid Lutheranis passus fuerit, dum sacerdotale suum regnum legisset, sacerdotis officio fungi uoluit. Terreat pōna, quos ad sequelā sui traxit culpa. Conuincimus ergo, quia sicut in ueteri lege uniuersitas gens erat sancta: cum tamen multi inter eos, minime sancti inuenti sunt, qui uel a serpentibus uel ab exterminatore perierunt, uel quos dehiscens terra absorbuit.

Nu. xxi.

Ibidē. xvi.

Itaque et nunc, nō opus est, ut fateamur omnes uel sanctos uel sacerdotes: quia gentem sanctam regaleque sacerdotium, Petrus communitatem appellauerit. Satis est enim, ut gens Christiana, sanctis sit adornata uiris: ex qua in sacerdotes assumantur: quemadmodum et ad dignitatem generis pertinet, si in regnum profecerit: quod de Iuda legitur. Non auferet sceptrum de Iuda &c. Nō est autem consecrarium, ut quisquis Iudeus sceptrum gestauerit, aut rex fuerit proclamatus. Simile in humano corpore (cui apostolus mysticum Christi corpus assimilat) inuenire possumus: ut hominē uidentē dicamus, quē constat non secundū quilibet eius partem puta manum aut pedem, uidentem esse: ut (uerbi gratia) pedem dicamus uidentem, quia homo ipse uidens sit.

Ge. xlix.

1. Cor. xij

Cæterum

Ceteræ quod ex apocalypsi adductum est quid
ualeat, restat ut uideamus: cum ipse aduersarius
eodem libro non satis credat, quem ueterum cal-
culo, non plenæ autoritatis in contentione dicit.

Fecisti, inquit, nos deo nostro Reges & sacer- Vbi supra,
dotes, et regnabimus super terram. Quãquam (re-
gnum) hoc loco magis legendum putem, id quod
latina habent exemplaria, quam reges, quod Lu-
therus legit. Eo quod (si ad præsentem ecclesiam,
uerba referenda sint) ipsa Christiani populi com-
munitas, in regni dignitate, per Christum subli- Luc. 1.
mata sit: in quo rex ipse sit Christus; qui regnet in
domo Iacob in æternum. Christianus quisque filii Matth. xiiij
us regni: Nam bonum semen, filij sunt regni. Qd̄ Chri- o-
st reges, magis legendum quis contendat: utique mnes qnã
reges, Christianos fatebimur; qui, animum quis- modo Re-
que suum, prudenter moderetur, ipsi sibi facti re- ges sint &
ges, non autem prepositi cæteris; ut & sacerdotes sacerdotes,
(hoc modo) credamus, quia sese offerant deo, sibi
ipsis sacerdotes facti, nō alijsq non sint ex homi-
nibus assumpti: neq; pro hoibus constituti. De
quo quidem sacerdotio, nihil ad præsens in quæsti-
onem nobis uenit.

Vnde ergo uobis Lutheranis, pessima surre-
psit illa cogitatio: ut scelesti & sacrilegi homi-
nes, ne dicam immundissimi ues: sancta quæque
dei (neque Leuitæ neque sacerdotes) contrectare
audeatis: Si solo spiritu reges (quia animum rege-
re oportuit) & solo spiritu sacerdotes, Christiani
sunt: Nondum autem ex hoc dispensatores Sacra-
mentorum dei (quia de uisibili regno & externo
sacerdotio, uerba intelligi non possunt) quare ter-
ribilibus Christi Sacramentis uos impudenti-
g iij sine

sime ingeritis, sacra quæ non licet contrectantes.
Quæ etiam, inter profunda pocula, intra mensas,
crapulâ e. ebrietatē (ut uomere libeat) ructâtes: sa-
crâ Eucharistiâ benedicere, ac conuiuio (licet ebrii-
is) porrigere, pducto e pecuniaria pera pane, non
erubescitis. Porrigitis (inquâ) panem communē
quem non sacratis, nepe nō sacerdotes pessimi ido-
latræ, faciētes idolatrare eos q̄ uobis credūt et ac-
q̄escunt, dum panē non sacrū adorant, qui corpus
Christi non est. O dei patientiam. Odiuitias boni-
tatis eius, tam indigna tollerantis, ac q̄ ad patien-
tiam, tam indigno tam longanimiter expectan-
tis. Quando non modo, ut Oza, Arcam testamē-
ti (ne labatur) attingūt, nec nudâ eam uident dun-
taxat, ut Bethsamitē illi deuoti ac timorati. Verū
etiam sacrosancta corpis & sanguinis Iesu Chri-
sti mysteria prophanant ac polluunt: insani, &
pertinaces hæretici.

1. Reg. vi.
ij. Reg. vi.

Sic quod eiusdē cap. xx. scriptū allegabat: quia
in his secunda mors locū non habet. sed erunt sa-
cerdotes dei, & regnabunt cū eo mille annis, ma-
nifeste de futuro patriæ statu, sic dictum cōuinci-
mus: ut ad p̄sentem ecclesiæ statum, aptari mini-
me possit. Quo circa p̄m cōmoneo lectore quia
secerdotis uocula in scripturis inuenta, non mox
dispēsatorē ministeriorum dei significat. Quan-
do quidem & magnates & Primi qui que in po-
pulo, nonnunquam sacerdotes appellati sunt. Vt
est illud. Erant autem sacerdoti Madian septem
filiz. Sic quoque scriptum est. Filij autem Dauid,
sacerdotes erant. Quod utique non aliter intelli-
gi potest: quam ut tanquam sacri duces populi,
proximi essent ad manum regis. Quemadmodum
manifeste

Exodi. ij.

ij. Reg. viij

ij. Par. viij.

ma nifeste interpretatum inuenitur. Neque enim
Dauid, de tribu Leui; neque filij Dauid, de fami-
lia erant Aaron, cui soli dominus sacerdotium
continuerat, sed de tribu Iuda, de qua (ut ait apo-
stolus) nullus altario prestus fuit. Cū in hac tribu,
nihil de sacerdotibus Moyses loquutus sit. Quid **Hebre. viij.**
igitur mirum, si in beata illa uita, sacerdotes uo-
centur, quotquot secundam mortem euadere po-
tuerunt? Quos uelut regni filios, ad manum Chri-
sti regis proximos nemo est qui dubitet.

Cernis candide lector, corruisse hostem, peruer-
sæ intentionis eius capite, ualido scripturarum
gladio amputato. Quem ubi aperte sacerdotem
semel perspexeris, suspectum deinceps habeas. Nam
qui semel malus (ipso etiam inimico teste) semper
præsumitur malus. Et semel deprehensum in erro-
re, tam pernicioso: quis de cætero dignum fide ar-
bitretur? Quis nisi ipse leuissimus, leuissimo Lu-
thero, aduersus omnes tam graues, eos autem &
apostolicos et ab apostolis doctos patres (quorum
herere uestigijs non poterit non sanctum esse) cre-
diderit, per quos ecclesia, post apostolos progna-
ta est, & dilatata? Quorum est tam prestans au-
toritas, tamque præciara, & omni Christiano in-
dubitata eruditio, ut si omnis simul scriptura de-
fuisset: eorum sententiæ reclamaret nullus, nul-
lus hæsitaret. Taceo de doctissimis, ac sanctissi-
mis uiris, Origene, Cypriano, Chrysostomo, Am-
brosio, Augustino & similibus: quorum uel uni-
plus tribuendum puto: quam omnibus simul, in u-
num Lutheranis, et uere ranis, quæ sine mente sa-
cerdotiū non esse tam improbe coaxant. Quis em̄
istos, honoris ambitu illectos, sacerdotes sese ostē-
g iij calle,

tasse, uel id quod non erāt blasphemabit: quos certissimum est, sancto affectu omnem mundi gloriam, cum uitæ huius amore transcendisse. Donabis mihi Christiane lector hanc iniuriam: quod cum undique se obuiam tantorum uirorum testimonia facerent, nullius eorum uerbum ad presens (ne tædiosus essem) adducere uoluerim. Habentes autem scripturas tam apertissimas, non licet absq; hæresis nota, deinceps in hac re cuiq; dubitare.

Sacerdotū mores. Nemo nobis hoc loco, peruersos quorundam sacerdotum mores obijciat, negaturus exinde & officium. Si quis uero pro malis moribus, sacerdotium repellendum putauerit: militiam quoq; necesse est, ut repellat, atq; coniugium & similia: ut nullus sit deinceps in populo Christiano, uel ordo, status aut decor. Quandoquidem & in suo ordine milites immorigeri sunt. Sic & agricolæ, mercatores & mechanici, cælibes & coniugati. Igitur rei ciendi ordines isti sunt, ut iam non sint milites, quia prauissimi sunt: non coniugati, quia adulteri pleriq;. Ita & de alijs. Si uero horum uitia nō exturbant officia, quo minus tollerandi sint, atq; obtemperandum eis, qui non sine causa gladium portant, licet etiam discoli sint: quomodo non sacerdotibus & episcopis, quos super omnes, dominus constituit? Hoc magis attendant, qui iustos duntaxat, uolunt esse sacerdotes: si quorum uero peccata habuerint explorata quantumuis ordinata a deo & consecratos: sacerdotes eē negantes: quoniam iam in hominum iusticia confidunt (ad uersus propheticam comminationem. Maledictus qui confidit in homine, & ponit carnem brachiū suū)

Rom. xiii

1. Petr. ii.

Hie. xvii

suum) tanq̄ homo aut iustitiam daret, aut iniusti-
tia sua uim sacramentis auferret, qui solum ut mi-
nister dispensat, traditum sibi talentum, non etiā
donat ut dominus. Quod sub exemplo dicamus.

Mittit p̄ seruū peruersum, dominus pauperi mu- Simile.
nus. Non inde elemosyna mala erit, q̄a eam di-
spensat malus seruus; unde & nihil de præmio mi-
nus habet dominus. Neq̄ pauper seruū prauum
attendit: sed munificentiam domini.

Est pari modo in Sacramentis Christus domi-
nus: a quo salus & iustitia speranda.

De quo Iohannes ait, Hic est qui baptizat: quā Iohan. 1
quam Iesus non baptizaret, sed discipuli eius. Ita Ioh. iiii
in cæteris est Sacramentis. Non ergo Christum
impedit minister malus, quo minus gratiam con-
sequatur, quisquis humiliter Christi sacramentis
imbuitur. Neq̄ enim si iustus fuerit sacerdos tibi De Catho-
proderit, si non probitatem secteris. Neq̄ si malos licis hæc in
mores non fueris imitatus, prauitas eius tibi nocē telligenda
re poterit. sunt, nō de

Aiās suas tm̄ liberant, Noe, Daniel & Iob, fili hæreticis,
um uero aut filiā non liberant. Porro, si non libe- q̄ p̄sidere ec-
rant per suā iustitiam, neq̄ filiū neq̄ filiā, boni p̄ clesiæ non
fides ecclesiarū: dilucidū est, q̄a neq̄ mali mini- possunt.
stri, damnabūt filiū aut filiā: corū malitiā non se Ezech. xiiiij
ctantem. Neq̄ em̄ fures facti sunt aut proditores,
quotq̄t a Iuda Scarioth acceperunt euangelium
Christi, aut q̄ ab ipso sunt baptizati. Non ad hoc
sacerdotes sunt, ut eorum nobis iustitia prosit, uerū
ut Christi nobis iustitiam, per Sacramenta concii-
liant. Optabile certe fuerat, si miserus Christus
populi sui, dederit pontifices nostros, sicut antiq̄-
tus, & sacerdotes, sicut a diebus antiq̄s. Qualibus

utiq; in hac usq; tpa (licet forte rari sint) non ca-
ruit ecclesia, etiã in Germania nra. Et licet ut ex-
empli causa dicã, sitq; in eterna memoria iustus
Adolphus ille Merceburgioꝝ episcopus, nupri-
me hac infœlici exemptus uita, ut secure iam lau-
dari possit: cui neq; hostes ipsi q̄tūlibet infani-
ant, sed neq; dæmones crimen ullū admentiri pos-
sint. Vir dum uiueret non eiatus supbia, non au-
ritia distētus, non luxu solutus. In dei cultu a pue-
ro deuotus: populi doct̄or syncerus, in Sacramen-
tis ministrandis impt̄sus, moribus modestus &
humilis, uictu frugalis et parcus sibi, in celsu ma-
rurus, uultu placidus, alloq̄o dulcis, consilio pui-
dus, opere rectus, in omnes impense benignus, pau-
per̄ pater, orpha. or̄ et uiduar̄ defensor, amans
timoratos, hæreticoꝝ hostis, fide integer, spe lon-
ganimus, charitate diffusus, atq; unicū illustri ac
generosã Anhaltiã p̄sapia (unde p̄gnatus est)
specimen ac decus, sacerdos per omnia apostoli-
cus: cuius memoria sit in benedictiõe, qui nec ti-
meat ab auditiõe mala. Peccatū fuerit, non me-
esse memorẽ Ludouici, germani fratris eius: qui
uno p̄fectionis opere et fastū mundi cum patria,
abiectis opibus uniuersas carnis illecebras abdi-
cauit: fratrū minor̄ ordini se subñciens. Non erit
minori gloria dignus apud deum Sifridus ille, eius-
dẽ de Anhalt illustris familiãe alumnus, Qui cum
populū aliquamdiu gubernasset suū relinquens
patriã gubernacula filiã (cõthorali cõsentitẽ ac
Monasteriū monialiū Cosuig. ingrediente) apud
Magde. fratrū Predicatorum ordinem ingressus:
tandem laudabiliter p̄fuit. Vt merito de his di-
cere liceat, quia hæc est generatio querentium do-
minum.

Psal. xxiiij.

minū. Sacerdotes & presbyteri hi fuerūt sine cri-
mine: qui dū bene p̄fuerunt, bonū sibi gradū acq-
sierunt duplici honore digni. Nimirum apud deū 1. Tim. iij.
et apud homines. Iucundum reuera fuerat: hodie et ibidē. v.
multos habere Adolphos pontifices.

Vbi uero per irā suā, uel Iudā Scarioth aposto-
lū dederit, sacerdotē et pontificē: culpis id imputa-
mus nostris, scientes quia scriptū est. Et erit sicut
populus, sic sacerdos. In Cathedra legislatoris no-
stri, pontifices n̄ros etiā si Iudas Scarioth fuerint
honoramus: semper memores illius: Qui uos sper-
nit me spernit. Spernit hereticus Christum: sper-
nens ob quælibet peccata eius uicarium.

Quod si (ut assolet) adūbrata hæreticorū iusti-
tia, peccata obiecerit graua, pontificum fastum,
luxū, quæstū et similia, diceat illi: Hypocrita eijce
primum, grandem perfidæ et Apostaticæ hæresis
tuæ trabem de oculo pprio: utiq; omnia, flagitia,
facinora, et crimina quæcunq; illis affingere potes
superantē. Corripiat eos iustus in misericordia, et
increpet eos, oleum autem Lutheri nō impinguet
caput ipsorum.

Absit a nobis, ut peruersos mores aut laude-
mus aut defendamus: officiū, non crimen tueri uo-
lumus. Neq; em̄ de moribus (recti ne an non recti
sint) agitur: uerum de officio & ministerio. Omnes
autem in unum ad pœnitētiam ac sanctos mores
adhortamur, & episcopos & presbyteros: qui neti
am hæreticos ipsos, ad fidei societatem inuita-
mus, per eum qui uult omnes homines saluos fie-
ri, Christum dominum nostrum: qui est deus
benedictus in secula. Amen.

Epistola

EPISTOLA

IOHANNIS HOST A ROM

berch Kyrspen, panegyrica, de origine, institutione, dignitate, & officio sacerdotum Christiane religionis, ad amussim oia expendens.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO patri & domino dño Thomæ Campegio episcopo feltrensi, Abbati beatæ Mariæ de Coratio, Inclytæ Ciuitatis Bononiæ Archidiacono & magno Cancellario, ac sanctissimi domini nostri Papæ Referendario, &c. Iohannes Hosta Romberch Kyrspen. Salutem & perpetuam felicitatem.

MVnus apostolicæ gratiæ binum, seu idem bis, largifluxæ tuæ manus consignatione, Præsul dignissime, olim Romæ, nunc vero rursus Colonie receptum, haud immerito animum reddidit mihi anxium cogitandi, in quo potissimum pro tantis beneficijs, uel modicâ tibi saltem ostendero gratitudinem. Quod ubi tacitus mecum repeto meditorq; in mentem subijt, literatis morem esse, ut sese mutuo chartaceis honorent munusculis: quod a religiosis, qui paupertatem professi opibus careant, a sum iri nemo mali consulat unq;. Hinc multa fiducia ratus sum neq; dulcissimo germano tuo, Laurentio Campegio

gio, S. Rom. eccle. Cardinali, per Germaniam, &c
Legato apostolico, neq; tibi Thomæ Campegio
episcopo Feltrē. &c. s. d. n. Papæ Referendario,
ingratum fore: si quid lucubrationum mearum,
hinc nostras cum C. M. Carolo quinto tanq;
Romanorum imperatore semper Augusto uisitā
tibus, ueluti Homāgiū quoddam præstaturus, ob
tulero. Quid enim uobis uiris apostolicis et quidē
talibus uiris, qui instar Pauli, ueluti stercora oēs
mundi diuitias spernitis, ut Christum lucrifacia-
tis, gratius esse poterit literario munere: quando
quidem omnis generis scientias cum pietate am-
bo iunxistis: et itā quidem iunxistis, ut ambigi pos-
sit: quid horum in utroq; uestrum præstet: et omni-
bus perspicuum sit, nihil alterius horum in uobis
desiderari. Et nihilominus salubria probatorum
iuxta et eruditorum orthodoxę fidei authorum do-
cumenta q̄ maxime uobis probentur. Id quod in
pridiano nostro colloquio coram Reuerendis pa-
tribus et. D. D. Georgio episcopo Lubusano et Io-
hāne fabri episcopo wiennensi electo, uiris unde
quaq; ut doctissimis, ita uirtutum fulgore ornatif-
simis, dominis meis gratiosis et patronis satis de-
clarasti. Nempe qui catalogum ex me præstolaba-
re, eorum operum, quæ uel nouiter hic excusa fue-
rint, uel sub prælo maderent: quo cōmodius ipsis
bibliothecam illam tuam alioqui omnis generis
authorum libris refertissimam, et proinde sup̄ au-
rum et topazium preciosissimam, amplius exorna-
res. Quum itaq; suppellectilem meam scrutarer,
morem Reuerendę paternitatis tuę petitionibus
gesturus: en casu in manum incidit epistola pane-
gyrica, quam ante annum, de sacrosancto Noui
testamenti

testamenti

testamenti sacerdotio cuidam amicum sacris ordi-
nibus initiari optanti scripseram: differens de ori-
gine, institutione, dignitate, & officio, sacerdo-
tum nostræ Christianæ religionis: & quanta hūc
apicem digne possessuro necessaria sit uitæ san-
ctimonia simul atq; sana eruditio. Quam nuper
priuatim uni amico scriptam, putavi nunc quoq;
in communem frugem referri posse, modo tua ac-
cesserit authoritas. Quæ tanta est, ut me Hercle
nihil metuerem laboribus meis a caninis dēribus,
quando tu candidissimus sacerdotum antistes, p̄-
baueris sententiam meam de hoc sacro presbyte-
rorum ordine: Quis enim calumniari ausit illud
cuius se tantus episcopus omniphariam doctissi-
mus uirum tutelarem præbuerit: Nec reor in præ-
sentiarum hosce labores ulli potius consecrandos
q̄ tibi, inclytæ Ciuitatis Bononiæ Archidiacono
& magno Cancellario: ut tantæ Academiæ
uniuersalium studiorum matris antesignanus, ex
me, quem olim in sacris literis enutriuit, fructum
(si quis præstari possit) accipias. Et nihil diffido,
quin boni consules hoc licet exiguum munusculū,
in nō prospecto tempore repertum, prope diē gra-
uiora præstolaturus. Quod si acerrimo tuo iudicio
censueris commodo fore pijs lectoribus, cura ut
communicetur. Alioqui delitescat sub pulueri-
bus. Vale ex edibus prædicatorum in Colonia die
Iouis. xij. mensis Ianuarij. Anno post incar-
natā sobolem diuinam millesimo quin-
gentesimo & trigesimo primo.

F. Ioh.

F. IOHAN.

NES HOST A ROMBERCH

Kyrspen. sacri prædicatorum ordinis p
fessor Theologus, Iohā. Host ab
Oneckynck Ludenscheden .
bonarū artiū professori, suo
fratrueli germano cha
rissimo. S. D.

Quoniam male te habet, germane dulcissi-
me tam atrociter a quibusdam in Christi
sacerdotes inuehi: qui eos mirum inmo-
dū conuitijs & probris insectantes, mul-
tis cōtumelijs afficiunt: q̄ & ferme sacerdotium
prorsus tollere conantur. Et tu interim e diuerso
his sacris initiari cupiens, sententiam meam de di-
gnitate & officio sacrosancti Sacerdotij præsto-
laris: & num meo consilio hoc præclarum munus
sub hoc ferreo seculo suscipere debeas. Licet autē
de hac re satis abunde passim ab orthodoxis disse-
rat, nihil tñ grauabor pro mediocritate ingenioli
mei p̄paucula obiſ tāgere, q̄ busternas me uoluis
se petitiōi tuæ morē gerere. Hic aut Aristotelem
philosophorū facile principē noueris tñ cuiusque
rei naturam satis explicatam censuisse, quando il-
lius essentiā, uirtutē, & operationē, ex obstrusis re-
ceptaculis in propatulū pdidisset. Quē imitatus
primū de origine & institutiōe sacerdotij disserā,
atq̄ deinde q̄nam eius sint functiones & officia.
Et

Vnus deus
omniū cre
ator.

Et postremo, quis digne his sacris iniciari queat:
Et quantam corporis simul et animæ hæc dignitas
exigat mundiciam, et sanctimoniam. Porro ipm
non humana aliqua creatura instituit, sed Chrus
benedictus, primus omnium in noua lege et sum-
mus sacerdos. Qui pro nostra redemptione carnē
indutus humanam, ipsum in propria persona com-
probauit. Sui corporis et sanguinis sacramentū in-
stituens, quod discipulis in ultima cœna sumen-
dum porrexit, et nihilominus postera die in ara
crucis semetipsum patri obtulit pro mundi libera-
tione, hostiam sanctam ī odorem suauitatis. Hic
igitur sacerdos existens in æternum secundum or-
dinem Melchisedech; suos apostolos et discipulos
in huius mysterij dispensatores consecrauit; qua-
tenus post se relinqueret in terris qui corporis et
sanguinis sui sacramenta pro fidelium necessita-
te in dominicæ passionis memoriam consecrarēt,
sumerent ipsi atq; cæteris quoq; communicarēt.
Post Christum itaq; incepit hic ordo sacerdo-
talis in Petro apostolorum principe, cui et pontifi-
catus dignitatem contulit primariam: nempe quē
ascendens ad patrem reliquit uicarium in terris.
Verum huius sacri ordinis plurimæ p̄cesserant fi-
guræ typicæ in omni lege. Porro mox ab origi-
ne mundi cum ipsa religione sacerdotium quoq;
proculdubio cœpit. In aprico siquidem est, sub
qualibet lege hanc hominibus fuisse opinionem,
q̄ sit unus aliquis rerum omnium opifex et plas-
mator, qui cuncta constituerit in esse. Porro quū
nihil semetipsum producere potuerit (ut omnibus
ethnicis etiā persuasum habetur) et pulcherrimus
rerum ordo corpore etiam cernatur oculis, ab
ipsa

ipsa pulchritudine & decoro creaturarum diuina
ri licebit unum aliquem esse, cuius virtute omnia
condita sint, & prudentia gubernentur. Huncque
ut omnium potentissimum, ita quoque & sapien-
tissimum & prudentissimum nemo inficiabitur,
qui a communi sensu non tam abhorrescat, quatenus
dicat in insipientia cordis sui non esse deum: quod
omnium stolidissimum foret, quandoquidem diui-
nus ille philosophus Paulus gentium Doctor ita
Romanis testetur: Inuisibilia dei a creatura mun-
di per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur.
Et Stagiritis ille Aristoteles (Ethnicorum, quos
philosophos appellant, facile princeps) ductu rati-
onis identidem statuere molitur, conuincit, & a-
struit: cuius uarias ad hoc rationes prudens in pre-
sentiarum missas facio, ne Laconismi praestituti ex-
cedam limites. An huiusmodi autem ipsius per-
suasionem persimiles ut apud cordatos Theologos
passim saepe, ita etiam postremo apud Paulum
Cortesium libro primo suarum sententiarum, plu-
res in unum collectas offendes: ut interim omit-
tam quae bea. Aurelius August. ultimo de trinita-
te cap. iij. habet. Et Lactantius Firmianus in lib.
de falsa religione: ubi asserit omnibus posse con-
stare ex ipsa rerum magnitudine, motu, dispositio-
ne, constantia, utilitate, pulchritudine, & compa-
ratione, diuinam aliquam esse providentiam: qua
haec omnia instituta sint & gubernentur. Necess-
sum quippe est rerum omnium quae sese neutiquam
efficere poterant, originem aliquam, causam, &
principium esse productiuum, a quo profisciscant.
Quod autem hunc rerum conditorem cultu qu-
piam peculiari uenerantur creaturae, rationi con-
sentaneu

Psal. liij.

Roma. 1

Aristoteles

Ex creatu-
ris cogno-
scit esse deum

Deus cultu
latriguene-
randus

h sentaneu

sentaneum erat. Nam hoc homini natura indicū
 est, ut religiosum existat animal. Hinc ueterū hi-
 storiarū tradunt, apud omnes gentes & nationes mi-
 nisterium fuisse hominum, qui deis sacrificia &
 oblationes exhiberent: quos sacerdotes uocave-
 runt. Vt & nominis ratio græce simul atq; latine
 sacrum quoddam etiam in ipsa uoce præterderet.
 Sacerdos quippe (græce hieruus dictus) est is qui
 deo dicatus est ad sacrificia faciēda. Cuiusmodi
 in omni statu & lege ab hominibus deo absoluta
 legimus. Porro ante præscriptam legem sola rati-
 one & instinctu naturæ fiebat, quatenus homines
 oblationes, sacrificia, & decimationes exoluerēt,
 cultu patriæ suam cōditorem ueneraturi; ut sacris
 literis proditum est. Nam & Adami protoplasti
 nostri proles legimus in sacra Geneseos historia
 deo obtulisse munera: quorum dominus tamē ani-
 mos, unde proficiscerentur potius respexit, q̄ ea q̄
 sibi offerebantur. Sic Noa filiosq; eius, posteaq;
 arcam post diluuiū exiissent, asserit Moyses
 domini ppheta sacrificasse deo. Et Melchisedech
 quoq; summi dei sacerdos fuit, qui a Iudæis Sem
 filius Noe fuisse putatur, ad sacrificandum deo cō-
 stituserat. Insuper in eodem libro legitur, q̄ Iacob
 etiam ubi per somnium uidisset dominum, mane
 surgens erexit lapidem in titulum, fundensq; oleū
 desuper, uotum uouit domino: Quæ & eius gene-
 ris plurima legimus testimonia, quibus compro-
 batur in lege naturæ homines uerum deum agno-
 uisse, eiq; cultum præbuisse diuinum. Insuper ne-
 mo inficiabitur uarios in lege Moyse fuisse ritus
 & cæremonias sacrificiorum, oblationum, atque
 holocaustorum: quibus deum colerent, totus quip-
 pe

Sacerdotiū
 oibus gēti-
 bus cōc.

Gene. iij.

Gene. ix

Gene. ix

Gen. xiiij.

Gen. xxvij.

Sacrificiū
 uariū ritus
 in lege Mo-
 si.

pe Leuiticus, & Numerorū liber his plenus est, &
 huiusmodi nobis sub oculos depingit luculenter-
 que ostendit: ut nihil clarius conspici possit. Diuina
 namq; illa lex sua habuit sacra: sacerdotes quoq;
 ac Leuitas qui talia dispensarent. Et hoc uetusty-
 picumq; sacerdotium dominus instituit per Moy-
 sem: nempe qui iussu dei germanum suum Aaro-
 nem cum prolibus eius huic ministerio deputa-
 uit, ne passim a prophanis sacra tractarentur. Ve-
 rum interim suggerente Satana apud quosdā ua-
 na incepit esse religio: nempe eos homines, quibus
 obscuratum est insipiens cor eorum, ut a uero o-
 ptimo maximoq; deo turpiter aberrantes, decli-
 narent in uanitates superuacue, quatenus novos
 sibi constituerent deos. De quibus propheta conte-
 status est dicens: Omnes dñi gentium dæmonia.
 Porro unusquisq; pro suo arbitratu delegit quem
 malisset deum, eidemq; sua ponebat thura. Hic
 profecto actum est, ut quemadmodum uana apud
 illius seculi homines erat religio: ita quoq; uani
 constituerentur sacrificuli. Atqui tum ferme oēs
 tantis detinebantur erroribus, ut per pauci unum
 uerum agnoscerent deum. Porro non modo rude
 & indoctum uulgus hoc morbo laborabat, sed &
 insigniores & philosophorum etiā antesignanos
 illa tum pestis inuaserat, ut pene omnes hic tur-
 piter hallucinati fuissent. Si quippe priscorum cre-
 dimus historis, certissima hæc nobis fides erit. Nā
 Anaximenes aerem dixit esse deum, Parmenides
 circulum. Pythagoras animam cōmeantem na-
 turæ uniuersæ infusam, Xenophon & Plato Solē,
 Zenon æthera, Cleantes quoq; solem, Chrysipp⁹
 autem atq; Academici mundum, Epicurus uero
 h ij a hominib;

Exo. xxvii

Idololatriæ
initium.

Romano.

Ephe. iij

Psal. xx

Psal. xc

De uanitate
deorum

Errores phi-
losophorum
de deo.

athomorum quendam nexum: & huius sententiæ
quantumuis erroneæ Democritus ipse subscripsit
Deficeret me hercle tempus, si totam deorum co-
hortem philosophis diuersa opinione percelestem
in hunc catalogum referre studuero. De quibus &
poetæ plurima fabulantur. Et Iohannes Bocatius
de Certaldo uir utiq; eruditus de Genealogia de-
orum quatuordecim conscripsit libros non contē-
nendę authoritatis: ex quibus hic gentilium error
uarius deprehendi potest. Tantis insuper talisque
erat totius Aegypti error insanus, ut uilissima et-
iam quæq; animalium pro deis colerent & uene-
rarentur quemadmodum postea scribit: Quis ne-
scit Voluse Bitynice qualia demens Aegyptus
portenta colit, crocodilon adorat. Quæ multa ibi
dem prosequitur de illorum erroribus. Atqui nos
ad alia properemus. Interim nemo inficiabitur
Ethnicos ipsos deis suis, uanissimo licet ritu, sacra
semper impendisse. Et id quidem non a quolibet
passim plebeio actitatum nouimus. Porro erat il-
lis amplissimum genus sacerdotum, per quos huius
scemodi fienda dūtaxat censuerunt. Hinc legim⁹
Aegyptijs suos fuisse Dynastas philosophos, &
rerum scrutatores: quorum ordinem, multo uene-
rabantur honore in hoc ipso Indorū sniam potis-
simū seruantes. Et ut historiæ produnt ac celeberr-
mi quidam authores, illi continuo in templo ser-
uiebant, inedia ac multa abstinentia sese castigā-
tes, quo paratiores diuinis censerentur. Licet &
alij quidam inibi essent (quos Sarabitas uocant) q̄
dolis & fraudibus homines fallebant: quatenus
sibi crumenas infarcirent, unde ipsi tandem lauti
uis uiuerent, ac mittamus illos, quorū (proh dolor)

Iuuenalis
Satyra. xv.

Dynasta

Sarabita

In nostris sacerdotibus persimiles non paucos offendimus, quorum deus uenter est. Hi siquidem tam tam gerunt carnis suæ curam, ut interim non cogitent se dei ministros esse constitutos, ut qui pro salute propria & aliorum deo sacrificare debeant. Neque etiam obscurum est Indis peculiare quoddam fuisse sacerdotium, nempe qui suos sacrificulos habeant, quos uel Gymnosophistas, uel Brachmanos appellarent: ut bea. Hieronymus lib. ij. contra Iouinianum testatur. Sic Galli suos Dryidas habere, sacerdotes quippe seu magos dignabantur hoc nomine quorum religio, ut Suet. testatur, diræ immanitatis erat; quam Claudius Imperator quæntus propterea penitus aboleuit.

Philip. iij.

Hierony.

Persæ uero habebant sacerdotes, quos ab arte magica apud eos primum adinuenta magos nuncuparunt. Et si id genus in diuersis nationibus sacrificulorum contempserimus cum suis sacrificiis, ut uere spernendus est inanum deorum cultus, quis tum hic Romanorum uesaniam commendabit? Illis equidem magna sacrificulorum copia idolis thura ponentium erat, quibus et peculiaria indiderunt nomina, ut uel flamines uel protoflamines appellarent: prout uana illorum genera erant, habebant namque flamines (ut historiae produnt) Diales, Martiales, Quirinales, Salios, Pontifices maximos, Pontifices minores, Reges sacrorum sacrificulos & gallos, qui Cybele deæ uxori Saturni sacra faciebant, primitus in Phrygia instituta. Hic Oenomaus in libro de oraculorum falsitate asserit triginta milia deorum esse habita in orbe terrarum. Et si id Tertulliano credas in Apologetico contra Gentes, M. Varro recensuit trecentos Ioues: ut interim

Sacerdotes Romanorum uarij.

Tertullia.

h ij hic

hic transeam plurimos diuersæ nomenclaturæ deos diuersis gentibus fuisse ueneratos. Quod ob id refero, ut intelligas eos omnes numerosam habuisse ministrorum turbam: que cunctis propter sacrum ministerium honoratiores haberentur.

Sacerdotes
quales esse
debeant in
Aristotelis
Politi. vi.
Politi. vii.

Cui alludit ethnicus ille Stragiritas Aristoteles: qui autumabat in quavis ciuitate necessario quosdam fore, qui curam deorum gererent, uti se xto Politicorum asserit. Atqui hosce noluit esse gregarios quosque de plebe. Sed cuiusmodi legale sacerdotium esse deberet, in septimo tandem libro statuit sub his uerbis: Reliquum est ex his qui supra memorati sunt genus sacerdotum, quorum institutio manifesta est. Neque enim agricola, neque artifex, neque uilius exercitiorum quisquam sacerdos est deputandus: honos enim dijs est a ciuibus impendendus. Sed cum distincti sint ciues in eos qui arma tenent, & in eos qui consultant: & decens sit dijs cultum exhibere & rem quiete suscipere: eos qui pro tempore in his laborauerunt ac defessi sunt, his utique est sacrorum cura demandanda. Hec ille.

Ex quibus saltem hoc colliges, Sacerdotium non esse rem nouam, & quod nedum a fidelibus, sed etiam ab ipsis ethnicis, in magno precio habita sit.

Atqui si uanos mittamus deos cum sacrificiis suis, in utraque ueri dei Israel lege inuenimus quosdam deo peculiariter dicatos ad sacrificia opportune facienda: ne nostra religio careret ueri dei cultu. De quibus iam pauca tangam. Nemo quippe sacrarum literarum sciens inficiabitur, in omni statu naturæ lapsæ aliquos extitisse cultu ueri dei mancipatos.

Porro ante legem Moyse certa hominum determinatione

minatione erat sacerdotium quoddam apud dei cultores. Quod ipis primogenitis duntaxat obtigit. Sic namq; Melchisedech (secundum cuius ordinem dominus conseruator noster Christus dicitur sacerdos in æternum) in sacra Geneseos historia asseritur dei summi sacerdos. Qua (ut plerisq; placet) fuit Sem filius Noe. Hic ad Isaac ulque uixit. Noe autem omnes filij primogeniti exiuerunt pontifices. Sic patet in libro Geneseos sub hac lege fuisse sacerdotes etiam apud infideles. Nã. xlvij capite fit mentio de sacerdotibus Aegyptiorum, qui terram sibi a rege traditam non uendiderunt. Sacerdotium autem illius legis durabat usque ad Moysen & Aaronem, de quibus Propheta Psalmo. xcviij. inquit: Moyses & Aaron in sacerdotibus. Porro quemadmodum legimus in Exodo & Leuitico, deus præcepit Moysi, quatenus arcam & tabernaculum fabricaret secundum exemplar sibi in monte demonstratum, deditq; ei legem sacrificiorum, holocaustorum & oblationum. Atq; Aaron huiusmodi sacrificia, oblationes & holocausta obrulit tanquam sacerdos. Vnde hi duo de numero censentur sacerdotum ueteris legis. Porro Moyses quia consecrauit & ordinauit Aaronem germanum suum atq; filios eius iussu domini in sacerdotes, ut Exod. xxviij. & Leuitici octauo legitur. Vnde Aarõ, Pontifex factus est atque summus sacerdos, preces et hostias populi domino offerens: quemadmodum hoc officio functus legitur in eodem lib. cap. ix. Ille itaq; primus omnium factus est in lege sacerdos, & quidem summus. Nempe qui ante omnes in mandatis accepit dño uictimas offerre.

Hæc quippe prouincia tri
h iij bui

Sacerdotes
in lege na-
tura.

S. Tho. 1. q.
q. ciiij.

Psal. cix

Gene. xliij.

Gene. xlvij

Exod. xxv.

xxvi. xxviij.

xxviij. &

xxix.

Leu. ij. vi. x

xxiij.

bui Leuiticæ primitus demandata est, ut testat b. Paulus ad Hebræos, quoniam de alia tribu nullus a iari præsto erat: licet non cuncti quique in ea homines hoc munus receperint, ut sacer Numerorum l. ber testatur, cap. viij. Sed Aaron & filij eius ac posterij in sortem domini, quatenus hoc sacerdotij ministerium obirent, delecti sunt. Ipse siquidem mundis templum reserauit clausitq; immundis, sacrificia obtulit & defectus corporalesq; immunditias expiauit.

Leuit. viij.

Rō legalis sacerdotij.

Cuius institutionis hanc pleriq; consignant rationem, q; ubi sub lege priori, quam naturalē uocant, adeo dementatum esset mortalium genus, ut multitudinem sibi deorum statuissent, quibus errores illius temporis sacrificarent, diuinisq; impenderent honores dæmonibus, deus optimus maximus hanc contumeliam, irreuerentiam & iniuriam summam haud ultra passurus, ex sua miseratione censuit homines in melius reformandos, ut a tenebris ignorantia ad lucem diuinæ scientiæ, & ab errore ad ueritatem reuocati, non iam dæmonibus sed deo uero sacrificarent. Hinc nouam de his rebus condidit legem, quam & inscriptis (ne ulla unquam obliuione deleretur) promulgauit noua instituens sacra, quibus & novos præficeret sacrificulos, ut in Leuitico & Numerorum libris aperta lectione cernitur. Hoc igitur sacerdotij munus etiam sub hac lege primogenitis duntaxat concreditum est, quatenus sacerdotes forent qui & ipsi benedictionem patris reciperent, suorumq; essent fratrum domini, quibus & omnium bonorum darentur primogenita. Hi profecto erant inter deum atq; populum mediatores orationibus

Leu. lxxxix
Nume. viij.
& alibi

Sacerdotij
legalis officium.

inibus suis, & sacrificijs quæ deo ex donarijs popu-
li obtulerunt. De eorundem autem ritu & officio
totus ferme liber Leuiticus scater: quæ superuaca-
neum fuerit hic recensere: quin potius tibi de his
rebus scrutandæ sunt scripturæ. Nam labia sacer-
dotis custodire debebunt scientiam, nempe, ex q̄-
rum ore lex requirenda sit. Verum illud ipsum sa-
cerdotium utiq; imperfectum erat, quemadmodū
& sacra quæ per huiusmodi sacrificulos dispensa-
bantur.

Nam sacramenta illa ueteris officinæ gratiã
quidem figurabant, atqui nullam prorsus contule-
runt; ut catholica est orthodoxæ fidei assertio: imo
nec curabant uulnus quod ostenderunt. De hoc ta-
men uide doctores circa quartum Sententiarum,
Et S. Thomam ibidem distinctione prima & ali-
bi. Et illius legis antiquæ sacerdotes nec chara-
ctere insigniebantur, nec plena clauium potieban-
tur potestate. Nondum quippe uenerat qui uera
salubriaq; morbo adhiberet malagmata, & qui
haberet clauem Dauid pro suo libitu cunctis clau-
dens & aperiens, nemine ipsum impediante.

Hinc & in præsentiarum prudens hoc uetustū
sacerdotij genus relinquam. Non equidem institu-
ti mei est in præsentiarum tibi recensere quæ de
sacerdotum electione, institutione, ordinatione,
unctione, uestibus, indumentis, & officijs, sacra ha-
bet historia. Quæ luculenter offendes. Exo. xxviij
ubi de ornamentis summi sacerdotis & filiorum
suorum differitur, Et xxxix. de consecratione sacer-
dotum, de oblatione, & obseruantia, eorum: Insu-
per Leuitici octauo & alibi. Multa quippe nimis
& Genesios. xiiij. cap. usq; ad Zachariam Iohan-

Malachij

Sacerdotiū
legale erat
imperfectū.

Apoca. iij.

De ritu &
ceremoniæ
sacerdotij
ueteris.

Exo. xxviij.

Leuit. viij.

h v aia

Sacerdotij
euangelici
figuræ.

S. Tho. iij.
p. qu. xxij

De sacerdo
tio euāgei
co.

L.

Rom. 1.

Psal. cix

Psal. xiiij

Heb. vij

Gal. iij.

Non omnes stia, & digniores qui huiusmodi offerrent. Neque sacerdotes. enim fas erat diuinissima hæc nouæ legis sacra-
menta.

nis baptistæ patrem comperies de ritu & legibus sacerdotij illius umbratici, quod ueri sacerdotij a Christo incepti typum gessit. Tam legis naturalis quippe quæ Moisaicæ sacerdotiū, figurabat Christi sacerdotium, licet differenter. Porro si oblationem consideres, tum utique expressius per legis sacerdotium figurabatur quæ per illud Melchisedech, propter sanguinis effusionem. At qui contra quoad participationem & eius effectum in quo potissimum ipsius excellentia attenditur, secus est: nam tum magis per sacerdotium Melchisedech, ut noster Thomas Aquinas luculenter ostendit, cuius scripta tu ipse legito. Ego interim iam iam de euangelico sacerdotio tibi paucis perstringam, unde illius dignitatem perdisces. Cessante namque umbra conseruator noster Christus Iesus intemeratæ uirginis Mariæ filius, ex semine David secundum carnem natus, atque secundum ordinem Melchisedech primus summusque sacerdos in æternum, in noua lege est constitutus: nempe quem unxit deus præ confortibus suis oleo letitiæ, & in quem ueluti in caput & principem translatum est ueteris officinæ sacerdotium, teste b. Paulo ad Hebr. Vnde illud omnium dignissimum haud immerito censebitur, quod magis consummat salutem, cuiusmodi est illud Christi, quod in hoc ipso præstat Leuitico illi sacerdotio. Hoc quippe omnium oportunitissimum erat generique humano plurimum conducens, quæ ubi uenisset plenitudo temporis, una cum lege transferrentur hostiæ & sacrificia illa umbratica ad lucis ueritatem: quatenus & perfectiores essent hostiæ, & digniores qui huiusmodi offerrent. Neque sacerdotes. enim fas erat diuinissima hæc nouæ legis sacra-
menta.

menta passim a quolibet indiscriminatim pertra-
ctari usu quodam prophano. Quin potius hoc mu-
neris delegandum erat certis quibusdam homini-
bus in sortem dei e plebe selectis atq; sequestra-
tis: qui ceteros ut dignitate ita & uirtutibus illu-
striores preirent. Talesq; multis insigniebantur cha-
racteribus diuinis, priusquam liceret eis hæc sacra
stata obire: aut alijs more rituq; opportunis præ-
bere. Hinc Christi illius summi sacerdotis
authoritate actum est, qd nemo ad hanc admitti
debeat dignitatem nisi fuerit ut Aaron ad hoc uo-
catus, atq; iuxta ritum & morem ecclesiæ ordina-
tus, septupliciq; caractere & sacramentalibus
quibusdam certis notis insignitus: ut per uarios
multiplicesq; sacrorum ordinum gradus, ad hunc
apicem conscendat sacrosancti sacerdotij. Ex qui-
bus omnibus tandem collige, Sacerdotium euan-
gelicum non recens natum, quin potius ab alto de-
ductum ortu ad nos usq; peruenisse: nepe a Chri-
sto primo omnium legis nouæ sacerdote coeptū, Chrus au-
qui & suos discipulos in episcopos & sacerdotes tho sacer-
ordinauit. Et illi deinceps successu temporis per lo-
ca & ciuitates, episcopos & presbyteros constitue-
runt: ad quod faciendum Paulus discipulum suum nouo.
Titum dimisit Cretæ, ut testatur capite primo E-
pistolæ ad illum scriptæ. Christus enim uero sum-
mum hoc sacerdotium beato Petro pleno iure cō-
tulit, ut Pontifex esset supremus atq; sacerdos: &
ita quidem, ut nedum a plebibus sequestrati eēt
clerici in sortem dei electi: sed & inter ipsos digni-
tatis quoddam decus atq; discrimen foret. Hinc
teste b. Paulo, Quosdam posuit de⁹ in ecclesia,
primo apostolos, secundo prophetas, tertio docto-
res,

1. q. 1. c. uilis
simus.

Heb. v.

S. Tho. iij.
senten. dis.
xxiij

Titum. 1
Mat. xvi.
Ioh. xxi

1. Cor. xij.
Ephe. iij

res, dehinc uirtutes, &c. Amplius ad Ephesios ita. Ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios uero euangelistas, alios autem pastores & doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerij in ædificatione corporis Christi. De ecclesiasticis autem ordinibus & eorundem origine tractat Gratianus in decreto dis. xxi. diffusi⁹ ex sacris scripturis & priscorum patrum, eorundem distinctiones, gradus, dignitates, & officia perstringens, potissimum cap. i. & c. Cleros. & c. In nouo, quæ iuuabit legisse: quo te, p. preterea remitto, ne hic longior sim quàm oportet. Nec id actum putes absque diuina prouidentia, ut quando subtracturus erat a nobis corporalem sui præsentiam, relinqueret nobis homines quos æstimamus, ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum dei: Cuiusmodi sunt Sacerdotes, Episcopi, & summus Pontifex: qui discipulorum Christi, apostolorum atque b. Petri personas referant et officia ad dei honorem hominumque salutem in ecclesia sedulo peragant.

1. Cor. iij.

Dis. xxi. In nouo

De dignitate Sacerdotij euangelici.

Heb. vij.

Verum quis inter hæc Euangelicæ nostræ legis sacerdotium inficiabitur omnium nobilissimum, dignissimum, et sacratissimum? quandoquidem et apud Ethnicos suum sacerdotium res sit tanto ab omnibus sanctior atque uenerabilior habita, quanto uetustior erat: quatenus eis singulari etiam prouiso necessariorum fieret, ut liquet Genes. xlvij. capitulo. Et in magno quoque pretio erat naturalis legis sacerdotium, Christi Sacerdotij præfiguratiuum. Similiter et in lege scripta illud Aaronis, quod cum lege translatum est in Christum, quem præsignabat. Quanto igitur ueritas præstat

ra, tanto proculdubio excellentius est hoc sacerdotium illo umbratico et typico.

Illud autem hominum erat determinatione factum, hoc uero a Christo super benedicto institutum: qui totius Ecclesiasticæ Hierarchiæ est author. Hostiarios enim uero tum instituit, quando uidentes et ementes a templo deturbauit Lectoris uero officium Christus impleuit, quando in medio seniorum Eliaæ librum aperiens legit: Spūs dñi super me, etc. Exorcistarum ordinem designauit futurum, obsessos a demonibus liberando, Acolythorum uero ordinem Christus tum se habere testabatur, quando asserebat. Ego sum lux mundi: Qui sequitur me, non ambulat in tenebris. Subdiaconatus ordinē Saluator exercuit in Chana Galilææ: quam in uinum transmutans: et in ultima cœna, ubi præcingens se linteo, et mittens aquam in peluim, discipulis suis pedes lauit et linteo terfit. Diaconorum ordinem posuit, dum ipse talium in ultima cœna officium peregit, corporis et sanguinis sui sacramentum dispensando discipulis. Compleuit tandem quoque sacerdotii munus in ara crucis semetipsum offerens pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suauitatis: quemadmodum in cœna corpus quidem et sanguinem discipulis consecrādum conferens potestatem, eos presbyteros ordinauit. Et quatenus hi ordines commodius in posteros transferrentur, ut morientibus alii succedant ministri, necessarium erat ex sacerdotibus esse, quibus id muneris committeretur. Hinc Christus duodecim apostolis hanc prouinciā seorsum demandauit: ut illi dignitatis et officii præcæteris sacerdotibus eminentia quadam præfulgerent:

Ordinū institutio.

Mat. xxi

Luca. iiii

Esai. vi

Matt. iiii.

viii. xii. xv.

xvii. Mar.

i. vi. ix. x.

Lu. iiii. vii

viii. ix. et

alibi.

Iohan. viii

Iohan. ii

Iohan. xiii.

Mat. xxvi

Marc. xiiii

Lu. xxii

Iohan. xix

Ephe. v

gerent: non quidem ordinis alterius, sed eiusdem ordinis eminentiori dignitate. De his uide plura in Decretis dis. xxi in tribus capitulis primis. Et b. wilhelmum Durandi in Rationali diuinorum libro secundo per totum: ubi diffusissime de ministris ecclesie differit. Haud parua proinde dignitas est huius sacri ordinis, quem a Christo constitutum nemo uere catholicus inficiari poterit: Id quod paulo bassius, pluribus perstringam.

Multi sacerdotium affectabāt

Quæ igitur cōditio hoīm Christianis haberi possit dignior et venerabilior quam hoc sacrosanctum sacerdotium a Christo institutum? Quando quidem apud omnes mundi nationes nihil augustius censi possit vno (licet idolorum) sacerdotio. Ad quod plurimi aspirabant sperantes se tum beatiores fore, quando ad illum apicem conscendissent, vnde sacra deis litaret ceterasque functiones huius ministerii obirent, Quemadmodum Imperatores et Reges permaximi hoc desyderio flagrabant. Quod vel in Cesare dictatore, Cesare Augusto, aliisque non paucis imperatoribus perspicuum est: nempe qui tum sese venerabiliores arbitrabantur, si hoc munere sacerdotali fungerent.

Quoniam itaque hinc facile colligis, cū apud Ethnicos tum apud populum dei, et ante legem et in vtroque testamento semper fuisse sacerdotes a plebibus sequestratos, graduque et dignitate celsiores: qui diuino cultui deputati sedulo sacris vacarent. Commonstratum iam reor ab ipsa origine et institutione quantum sufficiat, sacerdotium nunquā satis pro sua dignitate laudari posse. Quod ab ipsa quoque eius potestate cōmonstrabo statim. Facile interim cernes, nisi talpa cecior existas,

existas, non passim omnes indiscriminatim sacer-
 dotes esse, ac omnibus æque euangelicum hoc sa-
 cerdotium competat. Qui execrandus est Cather-
 phrygarū et wicleffistarum aliorumque error o-
 lim condemnatus, quē nonnulli huius nostri æui
 erroneos maligno concitati spiritu, ab orco sub au-
 ras reuocauerunt: pulcherrimum hunc Ecclesia-
 sticæ Hierarchiæ ordinem adeo confundentes,
 vt omnes Christianos citra vllū discrimen equēt:
 contendantque Euangelicum sacerdotium omni-
 bus Christianis esse commune, solamque plebis
 ad eius sufficere institutionem: atque ab eo digne
 administrari, cui vulgi decreto id muneris deman-
 datum fuerit. Id quod directe et ex diametro pu-
 gnat contra diuinam vtriusque testamenti sancti-
 onem, consuetudinem, et apertas scripturas. Dicitur
 namque Esaie. xxiiii. Sicut populus, sic sacer-
 dos. Vbi manifeste insinuatur, nō eūdem esse po-
 pulum qui sacerdos. Amplius Hieremiæ vi. legi-
 tur: A propheta vsque ad sacerdotem cuncti faci-
 unt dolum, Et Maiachæ ii. Labia sacerdotis cu-
 stodiunt scientiam, et legē requirunt ex ore eius,
 quia angelus domini exercituum est: vt discrimē
 cernas populi et sacerdotum. Neque Christus in
 vltima cœna pueris ac mulieribus commendauit
 sui corporis et sanguinis cōsecrationem celebra-
 re, quando Apostolis atque discipulis, cum qui-
 bus in mensa decubuit, hanc potestatem dūtata
 contulit: vt paulo ante p̄libauimus. Neque enim
 tunc vel pueri vel mulieres leguntur fuisse præsen-
 tes: qui si fuissent, hæc vtiq; scriptura minime sub-
 ticuisset. Identidē quoque confirmatur, q; b. Pau-
 li Epistolis ad Timothe. simul atque Titū: qui-
 bus

Error de sa-
 cerdotio

Non oēs es-
 se sacerdo-
 tes
 Esa. xxiiii
 Hiere. vi
 Maiach. ii

Math. xxv
 Marc. xiiii
 Lucę. xxii
 1. Cor. xii

bus commendat sacerdoti dignitatem, designat
 illud a vulgaribus discretum esse. Ad Timotheum
 quippe capite quarto prioris Epistolæ ita scri-
 bit: Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ da-
 ta est tibi per prophetiam cū impositione manuum
 presbyterii. Et capite quinto eiusdē Epistolæ: Ne
 mini cito manus imposueris. Et duplici honore
 hic dignos censet presbyteros qui bene præsunt:
 ut non omnes intelligantur esse sacerdotes. Et ca-
 pite primo Epistolæ secundæ: Resuscites gratiam
 quæ est in te, per impositionem manuum mearum.
 Quod si omnes essent sacerdotes, tum utique im-
 positio manuum fuisset superuacanea. Et Tito
 scribit: Reliqui te Cretæ, ut constituas per ciui-
 tates presbyteros. Si oēs Christiani erāt presbyte-
 ri, cur aliq̄ peculiarit̄ p̄ ciuitates cōstituēdi erāt?
 Hic iam cernis apertis autoritatibus, non pas-
 sim omnes Christianos esse sacerdotes: imo nec a
 plebe hominum determinationibus constituen-
 dos. Id quod bea. Paulus imprimis insinuat in sui
 vocatione: nempe quam Galatis testatur non ab
 homine factam, sed per Iesum Christum et deum
 patrem. Insuper b. Lucas in Actibus apostolorum
 capite. xiii, testatur, spiritum sanctum dixisse disci-
 pulis: Segregate mihi Saulum et Barnabam in
 opus ad quod assumpsi eos. Et rursus Apostolus
 huic sententiæ subscribens ad Corinthios ait: Suf-
 ficientia nostra ex deo est. Qui et idoneos nos fe-
 cit ministros noui testamenti.
 His atque aliis id genus multis autoritatibus
 et rationibus cōprobare possem, nō omnes Chri-
 stianos absq̄ vilo discrimine esse sacerdotes, ni-
 si Epitomatis rationem excederet nostra disputa-
 tio.

1. Tim. iiii.

1. Timo. v.
11. Tim. 1

Titum. 1

Vulgi non
est ordina-
re sacerdo-
tes

Gal. 1

Acto. xiii

11. Cor. 11.

no. Et id quoque superuacaneum fuerit, quando
quidem ab illustrioribus theologis hæc res ad a-
mullum discussa sit. Laconissimum itaque actu-
rus in re perspicua, que plura huc adferre possem,
prudens prætermittam argumenta. Nemini siquidem
non constat, ueteris legis sacerdotium sola
diuina & electione & uocatione administratum
esse. Et quid est, quod Ezechias rex restaurans cul-
tum diuinum, ait ad sacerdotes & Leuitas: Vos
elegit dominus, ut steteris coram eo, & ministretis
colatisque eum, cremetisque incensum. Mirum pro-
inde foret, quod tam uile deberet esse euangelicum
sacerdotium: ne quid discriminis intersit inter po-
pulares & presbyteros, qui iuge deo sacrificium
offerunt Christum Iesum dei filium suo patri. Quod
quidem ueteris officinae sacrificii sub umbra le-
gis uictimas hircorum & uitulorum offerentes,
diuina electione & uocatione designati, plebibus
longe præstabant. Potissimum, quia conseruator
noster illis sacerdotibus tantum deserebat hono-
rem, ut etiam leprosos quos sua diuina uirtute muni-
dauerat, ad eos mitteret iudicandos, num perfe-
cta potirentur sanitate, oblati numeribus in le-
ge præceptis.

Christi itaque doctrinam æmulantes ingenuè
fateamur, omnes Christianos esse sacerdotes: sed
a Christo apostolos & discipulos electos, uoca-
tos, & constitutos ut populorum præsidēs forent:
ipsique alios sui successores ordinarent. De quibus
Paulus ait: Qui bene præsumt presbyteri, duplici
honore digni habentur.

Hinc luce clarius conspicitur, Lutheranos, cum
suis complicibus nihil prorsus habere, cur tam atro-

Exo. xxviij

ij. Pa. xxix

Mat. viij

Marci. i

Luca. xviij

i. Timo. v

i citee

Cōfutatō
Impietatū
Lutheri

4. Timo. ij

cler in hunc sacrū ordinem debacchetur: nisi odii
um & liuorem proprijs capitis phrenesim, qua
co rapitur ut summæ impietati summam iungat
impudentiam, pro hominum applausu: ut uulgo
adulaturus (cui alioqui clerus male audit) Ecclesi
asticæ Hierarchiæ cunctos ordines inuisos red-
dat. Fauorem quippe hominum uulgarium con-
ciliaturus, imprimis arietem in caput ecclesiæ du-
xit, ut Summo pontifici detraheret cæterisq; pri-
matibus & proceribus: quos mordet, lacerat, pro
suaq; libidine uorat & conterit, grauioribusque
conuitijs, calumnijs & contumelijs afficit, q̄ Ar-
rius, Nouatus, Nestorius, aut Donat⁹, pessimi alio
qui hæretici, afficerent sui temporis pontifices.
Quod tamen huic rabido cani non suffecit, nisi
aduersus omnem clerum, presbyteros, monachos,
& sanctimoniales, tragœdias moueret, quib⁹
dissentiones & persecutiones excitarentur ad-
uersus pie in Christo uiuere uolentes. Et tales qui-
dem, ne modo turbulentissimam in ecclesiastico
ordine pareret confusionem, sed & pacem totius
Christianæ religionis perturbaret. Ad hoc quip-
pe uidetur omnem lapidem mouere, ut tota eccle-
siastica Hierarchia penitus aboleatur, contra tot
diuinas scripturas, contra tot sacrorū concili-
orum sanctiones, & patrum decreta, orthodoxo-
rumq; scripta: quibus hic pulcherrimus ordo a
Christi scholâ cœptus in Petro, in hoc usq; sæcu-
lum sanctissima obseruantia deductus fundat,
firmatur, & approbatur.

Quod quo opportunius efficeret, sensim uirus
melle obinitum effudit, sacrae scripturae quibus-
dam locis extra germanum sensum detortis, per-
gens

gens populum iudificare, falso his ipsis contendē
oēs eē sacerdotes. At q̄ nihil illis cōficiat, facile
cōitare poterit sacram scripturā sane intelligen
tibus. Eius enim uero cauillationes absq̄ nego
tio diues, modo multiplex distinguere queas.
Porro si duplex in scripturis admittas sacerdoti
um noui testamenti. Nempe mysticum & eccle
siasticum, proprijs spiculis conficiēs aduersariū.
Vnum quippe est sacerdotium, communiter ac
ceptum, cuiusmodi est spirituale seu mysticum
& internum sacerdotium quo deo offeruntur sa
crificia & oblationes spirituales, uel etiam quæ
cunq̄ opera bona. Et hoc sacerdotio laici quicū
que mulieres & pueri poterunt sacerdotes nun
cupari, dummodo deo offerant spirituale sacrifi
cium, siue compunctionis internæ, siue castigati
onis corporis, siue rationis, uel etiam cuiuscunq̄
alteri boni opis. Et de hoc loquunt̄ autoritates,
quibus aduersarij nituntur. Cuiusmodi sunt ille
prim̄ Petri. ij. Vos autem genus electum rega
le sacerdotium, gens sancta, populus acquisitio
nis. Et illa Apocalyp. v. Fecisti nos deo nostro
regnum & sacerdotes. Et capite uigesimo: Sede
runt sacerdotes dei & Christi eius.

sacerdotiū
duplex.

1. Pe. ij.

Apoc. v.

Apoc. xx.

Verum si sacerdotium intelligas ecclesiasti
cum quod est externum & in propria significati
one acceptum. quo qui initiati fuerint, ecclesia
sticę deputantur sorti ad altaris ministerium, ha
benes potestatem in officio missæ domini cor
pus & sanguinem consecrandi deoque patri pro
peccatis mundi offerendi iuxta ritum ecclesiæ
tum profecto sacerdotium non est cōmune omni
bus Christianis. Ab illo siquidem arcentur laici
i ij mulieres,

sacerdotiū
ecclesiasti
cum non
est cōmu
ne oibus.

mulieris, & pueri: his equidem non permittitur
in rebus ecclesiastica administrare sacramenta.

Vide supra

Nec hoc mireris: Porro si sacerdotium legis naturalis solis primogenitis creditum est, & in lege

Mulieres nequeunt sacerdotes fieri

mosaica uniduntaxat tribui nempe leuitico, nec ulli uiro extra eam tribui, quantumuis a liquo iustus & sanctus fuisset, hoc munus committatur, quid tum miri, si in lege noua & statu gratiæ reuelatæ administratio Diuinissimi Sacramenti eu charistiæ non credatur mulieribus: quæ ut sexu sunt fragilis admodum conditionis, ita et animo inconstantissimæ sunt ob rationis atque

1. Cor. xliij.

discretionis defectum. Cuius gratia Paulus non

1. Tim. ij.

admisit eas in ecclesia docere, quin tacere uoluit,

Ephe. v.

et quædã discerent a uiris suis quibus subiecti

Col. ij.

debeant esse, eo quod uir sit caput mulieris.

1. Cor. xi.

Nec omnes uiri sibi hanc functionem arrogabunt: sed qui a deo uocati fuerint, ut Aaro

Hebr. v

hoc munus humiliter subibunt. Necessum quippe est,

ut sacrorum administratio probatis committatur uiris, qui sibi atque alijs pdesse nouerint simul

atque uelint. Ad quod Sacræ scripturæ & diuinorū

cognitio expetitur una cum charitate dei & pro-

ximi, ut latius ostendemus. Debent igitur his sac-

cris duntaxat iniziari qui uel a deo acti diuinitus

huc aspirant, uel a prælato uices dei in terris agere

te uocantur, aut canonica electione assumuntur.

Ira tamen, quod honor dei & salus animarum duntaxat

in causa sit. Hinc iure decretum est, ne pueri et

indocti ac neophyti, & quibus adhuc opus est

ut imbuantur in sacris literis, non uocentur aut eligantur. Præerea uotum castitatis annexum est

sacris ordinibus: atque illud nemo infra annos di-

cretis

fructu emittere potest. Et quia pueri neque di-
cretionem habent, neque attentionem, aut reuerenti-
am ad sacros ordines: ideo haud immerito ab il-
lis arcentur. Illi itaque admittendi sunt, qui in sa-
cris eloquijs exercitatos habent sensus: qui & soli-
do cibo utentes, alios quoque uerbi dei pabulo pa-
scere norunt in doctrina sana exhortantes fide-
les, & contradicentes reuincere: quod non indo-
ctis laicis neque pueris donatum est. Non igitur
omnibus huc aspirantibus mox imponenda est
manus: sed his dumtaxat, quos episcopi perpen-
dunt dignos dei ministros futuros, & fideles dispē-
satores mysteriorum Christi. Acquisi rursus quā-
piam instet, omnes Christianos uel ob id dici sa-
cerdotes quod deo optimo maximo uictimas & ho-
stias offerre debeant. Cuiusmodi Regius prophe-
ta Dauid describit. Psalm. l. Sacrificium (inqui-
ens) deo spiritus contribulatus. Et item Psalm. cxl.
Dirigatur oratio mea, sicut incensum in con-
spectu tuo. Cuius beatus Paulus subscribit ad Roma. xij.
ad omnes Christianos utriusque sexus dicens: Ob-
secro uos fratres per misericordiam dei, ut exhibe-
atis corpora uestra, hostiam uiuentem, sanctam,
deo placentem, rationabile obsequium uestrum.
Et denique ad Hebraeos. xij. capite cunctos fide-
les hortatur ad eleemosynarum largitionem, ita
scribens, Beneficentiae & coitionis nolite obliuisci,
talibus enim hostijs promeretur deus. Non in-
ficiabimur hic quemlibet Christianum posse spi-
rituales offerre hostias, quandoquidem omnia o-
pera iustitiae & misericordiae dici merentur spiri-
tuales hostiae, cuiusmodi beatus Petrus a quouis Chri-
stiano offerendas consuit, dicens: Si tamē gusta-

Hebr. v
Iohan. xx
Titum. i

i. Petr. i

i in iis

tis quoniam dulcis est dominus, ad quem accedes, & c. ipsi tanquam lapides uiui super edifica-
mini domos spirituales, in sacerdotium sanctum,
offerentes spirituales hostias acceptabiles deo per
Iesum Christum. Ad quod tamen non sequitur con-
tinuo propterea omnes Christianos fore sacerdo-
tes, qui ecclesiastico fungantur officio, sintque di-
spensatores mysteriorum dei.

Porro tametsi omnes membra simus eiusdem
corporis spiritualis sub uno capite Christo, ut Pau-
lus testatur ad Romanos xij. Item i. ad Corin. xij.
& ad Ephes. iij. Non tamen omnibus idem com-
petit actus, sed unumquodque in eum suam pro-
prium habet actionem. Nec eadem cuiusque di-
gnitas cum altero est: Ita nec in spirituali hoc
corpore ecclesie eadem omnibus dignitas est.

Roma. xij
i. Cor. xij
Ephes. iij

i. Cor. xij
Ephes. iij

i. Cor. xij.

Isidorus

Nam autore apostolo, Diuisiones gratiarum sunt
idem autem spiritus: & diuisiones ministracionum
sunt, idem autem dominus. Et ut idem testatur,
diuersi sunt gradus dignitatis ecclesiasticae. Ita enim
habet ad Ephes. iij. (id quod supra a legauimus) unum
cuiusque nostrum est data gratia: secundum mensu-
ram donationis Christi. Et quosdam quidem de-
dit apostolos, quosdam autem prophetas, & c. &
i. ad Corin. xij. Quosdam posuit deus in ecclesia,
Primo apostolos. ij. prophetas. iij. doctores, de his
uirtutes, & c. Pulcherrimus itaque hic ordo mem-
brorum corporis mystici mihi profecto uidetur,
ut quemadmodum in ueteri lege exeran-
sitorum ordines, nempe pontifices, sacerdotes, le-
uitae, nathanei, ianitores & psallentes: De quibus
Isidorus libr. vii. Etymol. cap. xij. diffusius disser-
rit, & canonizantur uerba eius, dif. xxi. ca. Cle-

ros: Ita quoque in ecclesia Christi sint certi & distincti ministrorum ordines, quorum gradus et nomina, eodem Isidoro testante, sunt hæc: Ostiari⁹, Palmista, lector, exorcista, Acolytus, Subdiaconus, Diaconus, presbyter, Episcopus: de quibus Paulo iam ante paucula obiter prælibavi. Nihil itaque conficiunt, ex unitate corporis et fidei atque baptismatis statuere uolentes æqualitate personarum Christianæ religionis: quandoquidē ex scripturis utriusque testamenti oppositum apertissime absque ulla tergiversatione demonstratur.

Hinc iam sacerdotij dignitatem ex origine, institutione, et a plebibus discretionē, quantum satis est, reor me probasse; nūc autē ad cætera pergam.

Quatenus autem huius sacratissimi dignissimi que ordinis functiones et officia (quod secundo loco differendum statui) paucis perstringam: eius dignitatem ab ipsa uirtute et diuina potestate astruere conabor. Evangelicus enim uero sacerdos is iure censetur, qui ex traditione Antistitis in sui ordinatiōe, dum sacra delibuit unctiōe, facultatem nanciscitur imprimis super uerum corpus Christi in diuinissimo altaris sacrificio conficiendum, offerendum, et populo dispensandum. Præterea, ut corporis eius mystici (quod est Ecclesia catholica) cuius Christus caput est, membra illi incorporaret, purget, a criminum culpis absoluat, poenitentibus constringat, quibus commissæ expiari queant, Claves enim uero ei tunc conceduntur, quibus aulæ cælestis ianuas dignis aperiat, claudatque indignis. Insuper, ut specialia sacramenta quoque opportune dispenset. Vtraque autem hæc potestas cui libet sacerdoti tam bono quam malo confertur in sui ordinatione. Nam ut Petro

De potestate sacerdotij euangelici.

Ephes. iij

Ephes. v

Matt. xxvi

i iij ita

Mat. xxvi
Marc. xiii
Lucæ. xxi

Petrus Lō
bardus.

Iohan. xx

Potestas
triplex.

Authori-
tas.

Excellentiæ

ita quoque et Iudæ, quum in indigno, in cena a Christo collata est, quando eos suo sacratissimo corporis et sanguinis sacramento communicans aiebat: Quotiescunq; feceritis, in meam cōmemorationem faciatis. Cui sententiæ magister sententiarum lib. iij. dis. xix. subscribit in confirmationem adsumens auctoritatem diui Hieronymi super Matt. xvi. ca. et Aurelij Augustini in libr. quæst. noui et uete. testamenti. Hinc et episcopus ordinando suscipientibus ordinem hunc sacrum porrigit calicem cum pane et uino, in sensibile huius potestatis signum, dicens: Accipe potestatem offerendi Eucharistiam pro uiuis et mortuis. Imponens in super singulis manus, addit: Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis. Vt in primo conferatur et designetur potestas ueri corporis Christi conficiendi, in altero autem potestas clauium super corpus eius mysticum. Ordo enim uero sacer spiritualis quædam potestas est a Christo suis ministris in sortem dei electis collata, quo spiritus imperium tribuitur illi qui ipsum rite susceperit: ut Petri Lombardi est Sententia, cui noster Aquinas cum primoribus Theologorum subscribit.

Hac autem potestas non illa quidem solius dei certa & immensa uirtus est, quam Theologi potestatem nuncupant Authoritatis. Neq; alia excellentiæ, Christo peculiaris, quia etiã quatenus homo est, absq; sacramentorum (quibus uirtutem suam non alligauit) administratione plerumq; efficit quod alioqui per ipsa sacra suscipitur. Hinc ex historia euãgelica nouimus diuersis peccata dimisisse sua duntaxat uirtute, nullis exter-

nis

nis interim adhibitis sacramentis, ut perspicuum Matth. ix.
est in paralytico, i Magdalena, in Zachæo, i la- Lucæ. vii.
trone secum crucifixo, in muliere in adulterio de xix. xxiij.
prehensa, et alijs eius generis pluribus: Est autem Iohan. viij
de qua in præsentiarum loquimur, ministerialis Ministeria
illa facultas: quam ministri ecclesiæ futuri tum lis
suscipiunt quando sacrorum ordinum caracte-
ribus obtigerit eos insigniri: Qui eis (preter illos Character
sacri baptismatis et cõfirmationis omnibus Chri sacerdoti
titaniscõmunes) necessarij sunt modo huiusfun- bus neces-
ctionis munus rite obire debeant. sarius

Porro quæadmodum in regeneratione sacri la-
tuacri Christianismum suscipientibus, signum
quoddam in anima imprimitur indelebile, quo
ab infidelibus perpetuo secernant, & aliud in Con-
firmatione per quod ad spiritualem militiam cõ-
tra animæ hostes deputati noscantur: Ita profe-
cto oportuit ordinem sacrum qui ad diuinissi-
mum Eucharistiæ sacrificium inuentus & insti-
tutus est, singulari quodã dignitatis inter signo
præ cæteris mundi statibus præstantiorem reful-
gere, Vt eius ministri nedum sacratiores forent
sed etiam eminentiore præstarent dignitate.

Veluti namq; hæc sacra haud passim in quoli-
bet loco prophano perficiuntur: ita nec commu-
nis ministrorum potestas esse debebat cum cete-
ris hominibus quantumcunq; alioqui deuotis &
sanctis.

Hanc itaq; Characteris potestatem Christus
primum suo uicario Petro cæterisque apostolis & Ephe. iiii
discipulis eorumq; legitimis successoribus con-
tulit in edificationem ecclesiæ: Dis. xxi. c.

Porro (ut Anacletus papa asserit) apostolis de- in nouo.
i v cedent-

Matth. ix.

Lucæ. x

Lucæ. xxii

Corpus et
sanguis
Christi rea-
liter in Eu-
charistia

Error con-
futatio

cedentibus surrexerunt in eorūdem locum Episco-
pi: Videntes quippe apostoli messem esse multā,
paucosq; oparios, dñm messis q̄ cōplures in mes-
sem oparios remitteret rogarūt, uñ ab eo septua-
gintaduo discipuli sunt electi, q̄z typū presby-
teri gerūt atq; in ecclesia eorū sunt loco cōstituti.

Primam uero huiusmodi potestatem proprii
sui corpis & sanguinis cōficiendi offerēdi ac fide-
libus opportune dispensandi in ultima cœna con-
tulit sub his uerbis: Hoc facite in meam com-
morationem.

Et magna profecto atq; stupenda hæc est sa-
cerdotum potestas non angelis, neq; ipsi uirgi-
ni Ch. istipare aut cuius creaturæ præterq; solis
presbyteris et sacerdotibus concedita, quantum
cunque a liquo excellentis dignitatis fuerint aut
sanctitatis: Nempe quod per paucis uerbis deum
immortalem inuisibilem & immutabilem ipsi
mortales sub modici panis & uini speciebus uere
atq; realiter constituerent: Substantia panis et ui-
ni non quidem remanentibus neq; in nihilum re-
ductis sed in corporis & sanguinis Christi substan-
tiam uerborum efficacia transmutatis seu trans-
substantiatis ut ex Euangelio matth. xxvi. Marci
xiii. & Lucæ. xxii. Christi uerbis & b. Pauli. i. ad
Corinthios. xi. testimonio efficacissime compro-
batur, Pane siquidem & uino consecratis dixit:
Hoc est corpus meū. Item: Hic est sanguis meus,
ut nihil tergiversari queat a ueritate, Et quam-
uis mirum uideatur indubitata tamen fide tenen-
dum censuit ecclesia, de Sū. trini. & fide catholi-

ca. capitulo Firmiter: paragrapho Vna uero.

Non te igitur conturbent iniquorum fabulatio-
nes,

ores: quibus uel inficiantur hic ueritatem corpo-
ris et sanguinis Christi esse uel asserunt una cum
his substantiam quoque panis & uini remanere,
uterque siquidem error condemnatus est he-
retico, contra quos Episcopus Rossen. Ioan. faber
Episcopus wiennensis, Ioannes Eckius & pieri-
que alij neotericorum scripsere, ueritatem propu-
giantes, ut etiam contra illos qui sacro missæ offi-
cio (in quo hoc sacramentum conficitur) detrahē-
tes negant illud esse sacrificium strenuiter decer-
tant: probantes ex scripturis sacris corpus & san-
guinem Christi sacramentaliter in altari offerri:
Iud quippe sacrificium est missa quod in omni
loco sacrificatur et offertur oblatio munda, ut do-
minus per Malachiam prædixit, Nam ut idem te-
statur Erunt domino offerentes sacrificia in iu-
stitia et placebit domino sacrificium iuda et Hi-
erusalem, Porro omnis pontifex ex hominibus as-
sumptus, pro omnibus constituitur in his que iunt
ad deum, ut offerat dona & sacrificia pro pecca-
tis. Ex his alijsque fundamentis antiqui doctores etiam
Ignatius apostolorum discipulus, Ireneus, Cypri-
anus, Augustinus, Chrysostomus, Ambrosius, Gre-
gorius & alij testantur missam esse sacrifici-
um: cui sententia catholici orthodoxi que neoterici
ei subscribunt aduersariorum cauillationes confutan-
tes, de qua re non pauci extant libri & tractatus, ali-
orum quos ipse legere ubi collibitum fuerit pote-
ris. Interim ego ad alteram sacerdotij potestatem
uerto calamum.

Non enim parua est sacerdotum in corpus Christi Secunda po-
sti mysticam operatio, nempe qua Christo per ba-
ptismum incorporantur, ceterisque sacramentis fo-
nisterialiter.
uent,

Berengarij
wicieffi
waidatiu
Lutheri
Zwyinglij
Oecolam-
pa In
Missam ef-
se sacrificij
um ca: ho-
lici defen-
dunt
Malach. i.
Malch. iij
Heb. ix.

uentur, & a peccatis absoluntur uere poeniten-
tes in hoc saeculo, quemadmodu & anima in pur-
gatorio detente per sacerdotis oblationem libera-
tur ad caelum trasferenda.

Co. xij Fideiium autem conuio em Christi corpus my-
sticum nuncupari Pauli est autoritas ubi inquit
Vos estis corpus Christi & membra de membro
ei: Christum uero illius caput esse primarium te-
statur Collossensibus scribens. Et ipse est caput
corporis ecclesiae. Et ad Ephesios ait: Ipsum dedit
caput super omnem ecclesiam.

Acto. xx. Quod autem sacerdotibus huius corporis Chri-
sti mystici cura commissa sit, in actib⁹ apostoli-
cis liquefcit. Sic enim Paulus hortatur: Attende
uobis (inquens) & uniuerso gregi in quo spiritus
sctus uos posuit episcopos regere ecclesiam dei quae
acquirit sanguine suo. Quod tum utiq; recte fi-
et, si eam pascat uerbo uitae & exemplo ex sola
charitate dei & proximi quam propterea a Pe-
tro exegit priusq; ipsi hanc prouinciam demanda-
ret. Nam interrogato, num se diligeret identidem
que constanter asserenti aiebat Conservator, Pas-
ce oues meas. Cui & prius propterea Claves celo-
rum pollicitus erat, ut testatur Matth. xvi. Tibi
dabo, inquit, claves regni caelorum, et quodcunq;
ligaueris super terram erit ligatum & in caelis: et
quodcunq; solueris super terram erit solutum &
in caelis. Et postmodum ceteris omnibus insimul
eodem euangelista referente, ubi habet: Amen di-
co uobis, quaecunq; alligaueris is super terram erunt
ligata & in caelo, & quaecunq; solueritis super ter-
ram erunt soluta & in caelo: Quam promissionem
in die resurrectionis suae omnibus in unum con-
gregatis

gregatis reddidit quando insufflauit in eos dicens
Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis
peccata remittuntur eis, et quorum retinueritis re-
tenta sunt.

Hæ autem clauæ duæ quidem sunt, quantum
ad effectum & relationem, licet una tantum sint
in radice: Nempe spiritualis illa potestas sacerdo-
tibus in Petro et apostolis cælis collata supra fa-
cultatem naturalem: qua in foro animæ possunt di-
scernere in causæ examinatione & definire in e-
iusdem determinatione. Proferentes sententiã uel
condemnatoriam quod est ligare, aut excoicatio-
ne cæterisue ecclesiasticis censuris aut obligatio-
ne ad poenam temporalem pro commissis uel di-
centes sententiã absolutoriam, ministerialiter
remittendo culpam, autoritate dei: qui solus pec-
cata dimittit, aut absoluendo a poena per com-
mutationem æternæ in temporariam, aut etiam
partem temporalis peccato debite remittendo per
indulgentiam largitionem aut quomodolibet aliter.

Ad hæc Paulus Corinthiis scribens insinuat sa-
crorum exhibitionem apostolis commissam fuis-
se, dum inquit: sic nos existimet homo, ut mini-
stros Christi & dispensatores mysteriorum dei.
De baptismatis collatione & uerbi diuini disse-
minandi impositione apta est autoritas Christi:
Euntes docete (inquit) omnes gentes baptizã-
tes eos in nomine patris, & filij, et spiritus sancti.
Et rursus apud Marcum ait: Ite in mundum uni-
uersum, predicare Euangelium omni creature.

Coercendi etiam facultas apostolis in foro ex-
terno creditur commissã quando aiebat Petro:
Si peccaueris in te frater tuus uade & corripe e-
um.

Clauæ ec-
clesiæ dua

Matth. xv
Matt. xv
Iohan. xx

Marci. i

i. Cor. iiii

Mat. xxv

Mar. xvi

De exco-
municat-
ne

Mat. xviii. i. un ere. et post pauca Si ecclesiam non audierit,
 .ii. Cor. v. sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Quab. Pau
 li. Theil. iiii. lus manifesta potestate usus est in fornicatorem
 Titum. iiii. Corinthium qui scelus in noueram perpetrave
 rat. et rursus i Thessalonicenses quosdam ut capi
 te. in. epistolæ secundæ ad eosdem conspicitur ubi
 ait denunciamus autem uobis frēs in nomine do
 mi. i. nostri Iesu Christi ut subtrahatis uos ab om
 ni fratre ambulante inordinate. Et Titum hor
 tatur ut hereticum hominem post unā et alteram
 .ii. Iohan. i. correptionem deuitet. Et Iohannes ca. primo Ca
 nonicæ suæ secundæ uetat dicere Aue his qui nō
 sunt intra gremium ecclesie, ait enim: Si quis ue
 nit ad uos: et hanc doctrinam non affert, nolite
 recipere eum in domum, nec aue ei dixeritis: Qui
 enim dicit illi aue: communicat operibus eius ma
 lignis.
 .ii. Cor. ult. Hæc autē ptās ap̄tis a Christo in edificationē
 ecclesie collata est, et ita quidem ut per eosdem
 ad posteros deduceretur: ut uel sic per potestatem
 suam et in Sacramento Eucharistiæ nobiscum
 Man. xxviii. maneret cunctis diebus usq; ad consumationem
 Luc. xxiiii. sæculi: dum corporalem uisibilemq; in specie hu
 Ephe. iiii. mana nobis præsentiam subtraheret ad cælestia
 Actorū. i. scandens: Et ob id attestatus est ea uerba sua qui
 bus apostolis loquebatur ad alios quoq; pertine
 re dicens apud Marcum: Quod autem uobis di
 Marci. xiiii. co omnibus dico.
 Hinc iam reor satis superq; constare per maxi
 mam esse sacerdotum dignitatem, si eorundem
 spectes uim atq; uirtutem seu potestatem super
 utrunque nempe uerum atque mysticum Christi
 corpus.

Ex quibus etiam coniectari licebit, quod hu-
ius sacerdotij officia sint. Sacramentum corpo-
ris et sanguinis domini conficere, Orationes di-
cere, et benedicere dona dei ut testatur Isidorus
hispanc. Episcopus in epistola ad Ludifredū ubi
Quod sit episcopi cæterorumque inferiorum-
que ecclesiæ ministrorum officium prosequitur
ut patet distinction. xxv. cap. perlectis, Mulieris
Itaq; sacerdotalis est, Diuina officia, et missæ, ac
præcum horariarum per septem diei tempora de-
uotius persoluere, Et item sacramenta ecclesiæ,
Baptismum, Confirmationem, Pœnitentiã, Eu-
charistiã, Extremam vnctionem, Ordinem ec-
clesiasticum, et coniugium seu matrimonium cõ-
ferre, Populumque rudem in lege diuina erudire
quatenus ipsum recte in fide et moribus institu-
at opere et exemplo edificans, Quod autem lau-
des exoluere debeat habes in c. Clericus uicium
dist. xci. et ibidem c. finali et dist. xcij. c. si. ubi etiã
declaratur qd omnes personæ ecclesiasticæ tenen-
tur ad horas canonicas. Si igitur in summã collis
gas duo sunt precipui, cuiuslibet sacerdotis actus
nempe Corpus Christi uerum consecrandi, et my-
stici corporis ipsius membra ad dignam ueri cor-
poris susceptionem preparandi. Quorum primus
adeo annexus est huic ordini ut quicumque illum
rite susceperit, mox absque ulla superioris, Pape
uel episcopi authoritate eum exercere possit, Non
equidẽ ab alia quam diuina potestate hic actus
dependet. Sacerdos quippe consecrans typum ge-
rit et figuram Christi summi sacerdotis a quo so-
lo sacerdotis potestas quatenus hunc actum con-
cernit dependere noscitur.

Atqui

Officia sa-
cerdotum
uaria sunt.

Dist. xxv.
perlectis

Duo præci-
pui actus
sacerdotũ.

Rom. x

Atqui secundum actum, nempe sacramenta alijs dispensandi, a peccatis absoluendi et ligandi: non potest sacerdos exercere qui nulla in subditos quos ligare uel soluere uelit iurisdictione potestariatur: Hinc nemo predicabit nisi missus, nemo extra necessitatem baptizabit, audiet confessionem, aut ministrabit, ulla sacramenta nisi Papa, Episcopus, Pastor, Prælati proprius: aut qui ad hoc ab aliquo eorundem respectiue licentiam admissionem fauorem auctoritatem uel commissionem accepisset.

Atqui hæc in præsentiarum missa faciamus quandoquidem, Statuta ordinationes, sanctiones et determinationes uniuersalis ecclesiæ et particularium synodorum plurima reperiuntur Codicesque tum Iurisque communis tum per celeberrimum Theologum et canonum doctorum respersi sint de his rebus, quibus legendis operam nauare oportet qui sacerdotis nomine dignus censeatur uel ut paulo diffusius ex his quæ de scientia sacerdotum dicemus intelliges.

De qualitate ordinationum

Iam postremo dispiciendum nobis est, quid dignè his sacris initiari possit: quod tertio loco potissimum pertractare pollicitus sum, Nempe quibus uirtutibus pollere debeat sacerdos, Tam reuerenda siquidem conditio non nisi honestissimis probatissimisque uiris contingere debet, qui cæteris sana eruditione morum integritate simul atque grauitate præsentent: qualem Paulus uoluit Titum esse ubi ait: In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum in doctrina in integritate, in grauitate. Exegit quippe ab eo doctrinam rectam, mentis et corporis integritatem, et grauitatem in moribus.

Titum. ii.

ibus propter maiorem auctoritatem. Ex his itaque consequitur hunc dūtaxat honore sacerdotij dignum qui erudiendo doctus fuerit, ut necessariam habeat scripturarum cognitionem et intelligentiam: ut se ab aduersarijs tueri queat, et alios in sacra doctrina recte instituere, et ad uirtutes exhortari: Cuius gratia Paulus p̄cepit Timotheo dicens: Attēde lectioni exhortationi et doctrina. Noli negligere gratiam quæ in te est quæ data est tibi per prophetiam cū impositione manuum p̄sbyterij. Attēde em̄ tibi et doctrinæ instā in illis. Hoc em̄ faciēs et te ipsum saluū facies, et eos qui te audiunt. Et præterea Petrus uult nos esse paratos semper ad satisfaciendum omni poscenti rationem de ea quæ in nobis est fide et spe, quod nequaquam fieri possit nisi sacris literis imbuti fuerimus: Nisi igitur sacerdos sedulo diuinis scripturis operam nauarit ne ignorantia laboret earum rerum quæ necessariæ sunt ei ad officium suum, in dignus sacerdotio cēsebitur, dicente domino per Prophetam: Quia tu sciētiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris mihi.

Hinc concilium toletanum decreuit. Ignorantiam sacerdotibus maxime fugiendā. dif. xxxviii. c. Ignorantia ubi inter alia sic legitur: Sciāt ergo sacerdotes sanctas scripturas et canones, et omne opus eorum in p̄dicatione et doctrina consistat: atque ædificent cunctos tam fidei scientia quā operum disciplina. Et ibidem in ca. Quæ ipsis la-
tius explicat Aurelius Augustinus quæ sacerdotibus scire debeant. Quæ (inquit) ipsis sacerdotibus necessaria sint ad discendum, id est, sacramentorum liber, lectionarius, Antiphonarius, baptisterium

Scientia sacerdoti necessaria

1. Tim. iiii

1. Petri. iiii

Osee. iiii

Quæ sacerdotē scire oporteat

Augustinus

k rium

etiam Computus Canones pœnitentiales, psalterium, Homiliæ per circulum anni in dominicis diebus & singulis festiuitatibus apræ, ex quibus omnibus si unum defuerit, sacerdotis nomen uix in eo constabit: quia ualde periculose euangelicæ minæ sunt quibus dicitur. Si cæcus cæco ducatur præstet ambo in foueam cadunt, De hac autem re tractat Gratianus dis. xxxvi, xxxvii. & xxxviii. diffusissime atq; in. c. Sic uiue, xvi, xli. Clerici itaq; et personæ ecclesiasticæ præter communem Christianorum scientiam eorum quæ ad fidem pertinent debent insistere illi scientiæ quæ eis circa suum officium necessaria est. Maxime autem curam animarum habentes & Confessores elaborare tenentur ut ignorantiam studij se uincant ne sint cæci & duces cæcorum; & in quibus non sit doctrina uitæ.

De integritate morum sacerdotibus necessaria Hierony.

Leuit. xxi

Debent insuper clerici & potissimum Christiani sacerdotes mentis & corporis integritate polleere. Vt enim barbatus ille Hieronymus ait: Non solum Episcopi presbyteri & diaconi; sed omnes qui dei oraculo deseruiunt meliores laicis debent esse. Et quidem iuste, quatenus bona conscientia apud deum bonaq; fama apud homines resurgant qui mediatores dei & hominum constituuntur. Quod in legali sacerdotio præfiguratum nouimus. Ad illud quippe nullus admittebatur qui aliqua macula insignis fuisset: ut in Leuitico legitur, ubi per maculam glossa intelligi uult, omne uicium, nedum corporis, sed multo magis animæ, quo carere debeat qui hoc sacerdotali officio functurus sit. Beatus Gregorius in Pastoralis de hac re ita differit; Hinc enim superna uoce ad Moysen dicitur
in

In leuitico: loquere ad Aaron. Homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam non offerat panes deo suo: nec accedat ad ministerium eius: ubi repente subiungitur: Si cæcus fuerit, si claudus, si uel paruo uel grandi uel torto naso, si fracto pede, si mancus, si lippus, si gibbosus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore uel ponderosus: Cæcus quippe est, qui supernæ lucem contemplationis ignorat & c. & in hunc modum cætera expendens Beatus Gregorius probat quod si uitiosi corpore in ueteri testamento non poterant panes domino suo offerre, nec ad sacerdotij ministerium accedere, multo profecto minus debent ad sacrosanctum noui testamenti sacerdotium admitti qui aliqua labe mentis notati fuerint: Porro ostendit illa corporis uitia figurare crimina propter quæ aliquis ab hac sacra functione arcendus sit. Per cæcum quippe ignorans designatur nempe qui nesciat quid sibi faciendum sit. Claudus uero est qui & si competenti fretus sit scientiarum disciplina turpiter tamen uiuendo recta uitæ instituta non graditur. Nasus aut paruus grandis uel retortus eum designat qui mensuram discretionis uel non attingit uel imoderata subtilitate excedit. Fracto pede uel manu qui uiam domini minime graditur & prorsus a bonis operis exors est. Gibbosus est quem terrenæ sollicitudinis pondus deprimat. Lippus est cuius cognitionem ueritatis carnalia opera obscurant. Albuginem in oculo habet, qui arrogantia sapientiæ seu iustitiæ excecatur. Porro tales dicentes se sapientes stulti facti sunt. Iugem uero scabiem habet, cui carnis perulantia

Leuit. xiiij

Dis. xxxiij
c. hinc

Vitia sacerdotum

tantia sine cessatione dominatur. Impetiginem quoque habet in corpore quisquis auaritia uastatur in mente. Ponderosus uero est qui turpitudinem non exercet: sed tamen ab hac cogitatione continua sine moderatione grauatur in mente. Vide latius dis. xxxix. c. Huic, ubi hæc omnia facer ille doctor ad longum prosequitur ex quibus & id genus alijs commonstrature eos nõ ordinandos in sacerdotes qui uarijs criminibus fuerint irretiti.

Epi. indi-
gnos ordi-
nantes pec-
cant graui-
ter.

Regū. ij

Mat. xxiiij
& xxv
Lu. xij. xvi
& xix
Ioan. x
Marci. x

Hinc non modo mortali crimini obnoxius foret hunc ordinem indigne suscipiens aut in suscepto indigne ministras, sed et epus illum indigno conferens: Quid alioqui dominus Heli percussisset, eo qd filios suos hircorum & uitulorum ueteris officinae sacrificulos non quantum oportuisset corripere. Et si Prælati qui coniuerent in malum negligerentq; corrigere dignitate tanti sacerdotij gratia euangelicæ abutentes nulla forent culpa obnoxij. Ex indisciplinatis siquidem moribus sacerdotum sacra ludibrio exponuntur apud prophanos, quinec parum scandalizantur ex ministrorum ecclesie uita indecente. Et magna esset Antistitis infidelitas indignos ad ecclesie destructionem (quæ edificanda erat) promouentis. Nullus, p inde debet ad huc apicem subuehi qui fide, charitate, iustitia, prudentia, fortitudine cæterisque animæ uirtutibus non fuerit ordinatus: Necesse quippe est eum seruum esse fidelem quæ dominus constituet super familiam suam. Et bonus pistor debet animam suam pro ouibus ponere, & agnoscere debent sacerdotes sibi peculiari-ter dictum. Estote igitur prudentes sicut serpentes

tes

tes. Nam & si cunctus quisque Christianus uirtuti-
bus Theologicis simul atque moralibus pollere de-
beat, illæ tamen in clericis & sacerdotibus ma-
gis exiguntur. Vilissimis nanque computandus
est nisi præcellat scientia & sanctitate qui est ho-
nore prestantior ut Symachus papa scripsit Lau-
rentio mediolanensi episcopo.

Detestanda itaque uicia sunt in clericis & sa-
cerdotibus superbia, ambitio, hypocrisis, Auari-
tia, simonia & id genus crimina: quæ mala totum
ferme clerum reddunt laicis inuisum: ut pro quo-
rundam culpa omnes luant pœnas. Tolle malorum
uicia & flagitia, toti clero continuo suus stabit
honor: Quid enim in Ecclesie ministris plus displicet
plebi quam superbia, ambitio, auaritia, simonia,
beneficiorum pluralitas, superflue facultates, lu-
xus, scortationes, fornicationes, comestationes,
ebrietates & id genus uicia sine quibus non pos-
sunt non placere modo cultum diuinum rite exole-
uerent. Propterea corporis castimonia & sobrietas
ad integritatem clericorum queque pertinent. Ca-
stum quippe oportet esse sacerdotem ut penitus a
commercio carnali absterneat, ut in hoc obtempe-
rent uoci domini iubentis Apostolis quatenus suc-
cingerent lumbos suos. Qui propterea dominum
immo antes reliquerunt uxores suas qui eas habuis-
sent priusquam Christi discipuli fierent. Id quod testa-
tur Petrus domino dicens. Ecce nos reliquimus
omnia & sequuti sumus te, si quidem omnia re-
liquerunt non utique adheferunt uxoribus suis:
Nam si uxores non reliquissent, non utique omnia
reliquissent: Nec ulli unquam licuit ab origine
nascentis Ecclesie Christi, uxorem ducere, qui pri-

i. Timo. iij

De castita-
te sacerdo-
tum & ce-
libatu.

i. Timo. iij
Luca, xij
Math, xix

k iij us la-

us sacris iniciatus fuisse: Id quod Thomas uualden-
 sis efficacissime probat contra Vuiciffum in li-
 bro de sacramentis, ca. cxxix et sequenti, et in
Celibatus lib. de sacramentalibus capitulis. lxi. & lxxij.
Institutio Siricius autem papa celibatum clericorum mul-
 taratione primum instituit circa annum domi-
 ni cccxc. ut patet in decretis dis. lxxxij. c. plurimos
 Cuius constitutionem Innocentius primus po-
 stmodum circa annum incarnationis saluatoris. ccccviij.
 confirmauit ut patet eadem dis. c. proposuisti.
Græci non Has autem constitutiones licet ecclesia orienta-
seruant ce- lis non acceptauerit & proinde non teneatur eas
libatum dem obseruare, quicumque tamen intra ecclesiam
Celibatus occidentalem continetur, si uelit sacris initiaria
ratio connubio abstinere, necessum est: aut si uelit uxo-
1. Cor. vii rem ducere ut tum sacris ordinibus subdiaconar-
 to, diaconato & sacerdotio careat. Nec abs re
 profecto nam si Paulus docet coniuges propter
 orationes commodius faciendas ad tempus ab
 usu coniugij abstinere, haud immerito sacerdotes
 qui iugiter altari astare debent et orationibus ua-
 care, a carnali commercio abstinebunt, & ne solli-
 citi sint de rebus mundi & curent ea quæ sunt uxo-
Exodi. iiii ris ab illa omnium alienissimi erunt. Huius rei
Exodi. xix multa sunt exempla ueteris legis. Porro Moyses
 reliquit uxorem liberaturus populum Israel ex Ae-
Leui. xxi gypto: Qui & prohibuit filios Israel ad uxores
 appropinquare quando accepturi erant legem a
 domino: Et in leuitico ostenditur quod sacerdotes
 cæteris deberent arctioris continentiae esse, quan-
 doque idem Summus sacerdos non nisi uirginem du-
Lucæ i, cere potuit. Et qui officio sacerdotali pro uice
 sua fungi debuisset usque ad ministerii illius finem
 ab uxore prorsus abstinere: ut ex Euangelio Lu-

ca Beda comprobat de Zacharia: Cæterū Achil
melech denegauit Dauid & clientulis eius pa-
nem sanctificatum donec didicisset eos ab heri
& nudius tertius immunes fuisse a cōmercio car-
nali: Quæ res mihi argumento est, Sanctissimā
esse de celibatu constitutionem ut latius explica-
ui in Hamomilla mea aduersus impudentissimū
Priapistam Andream bonastayn Carlstadium
turpissimā ac fœdissimā de celibatu monachatu
& uirginitate absq; ulla prohibitis fronte effusio-
nem ubi impias eius et aliorum cauillationes con-
tra sacerdotum cōtinentiam satis superq; elisi &
confutauī. Sufficiet autem tibi uel castitatem eli-
gere & calibatum si clericus esse uelis, aut si ma-
uis generationi castę deseruire, uxorem ducere, u-
trunq; iam iā tibi liberum est, atqui mox ubi uni
horum te deuoueris altero careas oportet: Sic e-
nim uero sancta ecclesia ordinauit ut patet in ca.
Diaconus dis. xxvij. & in ca. Presbyteris ibidē Et
amplius dis. xxviij. in ca. nullū et ca. decernimus
& in ca. Quando, & in ca. Priusq;. Et in ca. De
his, luculenter probatur neminem posse ad subdi-
aconatum aut superiorem ordinem conscendere
absq; uoto castitatis, quod re ipsa emittit ubi ali-
quem istorum ordinum susceperit, etiam si nullū
de hoc uerbum loquatur: scire quippe debet ordi-
nandus q; huiusmodi uotum castitatis ex consti-
tutionibus ecclesiæ tali ordini adeo annexum est
ut sine eo non tribuatur. Ad neutrum homo cogē-
dus ut uel matrimonium contrahat uel sacrosor-
dines suscipiat, sed quoduis horum sua sponte su-
sceperit id ei tenendum est illiusq; legibus cōstrin-
gitur. Lege itaque de hac re ca. ut clericorum

1. Reg. xxi

Error Carl
stadij

Suscipietes
ordinem sa-
crū uouent
castitatem

de uita et honestate clericorum, et totū titulū de co-
habitatione clericorum & mulierum. Et intelli-
ges quantē castitatis oporteat esse clericos.

Quam autem rationi consentaneum sit mini-
stros Ecclesie celebem & hanc quidem castissi-
mam ducere uitam a libi q̄ idem diffusius cum a
me tum ab alijs pertractata sunt & nihilominus
hic pauca ad hoc institutum deseruētia obiter
tangam.

Plato in Timæo testis est Sacerdotes ethnio-
corum castitatē amplexos fuisse, Ita quippe ait
Sacerdotis præditi apud Athenas separati a ce-
tero populo manebant, ne contagione aliqua eo-
rum polluerentur.

Et in ueteri lege hæc ministrorum ecclesie ca-
stitas utiq; præfigurata est. Imprimis in esu agni
pascalis nempe qui illum manducare uoluissent
tenebantur renes succingere ut sacra Exodi histo-
ria habet capite xii. At quid renes succingere est
nisi castitatis legibus constringi. Quemadmodū
Lucæ. xij & Christus aiebat: Sint lumbi uestri præcincti, Si
quidem ille qui typicum illum agnum edere uole-
bat renes cingebat, quid ni & nos quotiens uerū
dei agnum quē Iohannes digito monstrabat, qui
tāquam ouis ad occisionem ducitur qui coram
tendente obmutescit comesturi sumus in sacri-
ficio altaris ab omni labe carnalis lubricitatis mū-
di simus. Huc etiam quadrant uerba in eodem
li. ca. xxix. Indues inquit tunicis lineis et cinges
baltheo Aaron et filios eius. Et amplius Leuitici
xvi. Feminalibus lineis uerenda celabit: Accinge-
tur zona lineæ. Sic b. Paulus hortat Ephesios ca.
sexto, State inquit succincti lumbos uestros in ue-
ritate

gitate. Et primę ad Timotheũ, illi. inter alias Ep̄
scopi uirtutes asserit eum necessario fore pudicũ
Et capite. v. ait illi discipulo suo Timotheo: Te
ipsum castum custodi.

Hanc autem castitatẽ obseruare tenentur, Cle
rici ministri ecclesię, subdiaconi, diaconi, Sacer
dotes et Episcopi hisq; superiores gradu uel di
gnitate Tum quia id ab ecclesia sanctissima rati
one sanctum est, tum quia sese ad hoc sua sponte
per solenne uotum constrinxerunt in huiusmodi
ordinum susceptione: qui sciebant uel saltem sci
re debebant huiusmodi uotum esse annexum ut
sine illo, nõ cõferret ut sancti essent ministri eius
qui sanctus sanctorum est & ad munditiam ac
sanctitatem per prophetam hortatur Esaię. lii.
dicens: Mundamini qui fertis uasa domini. Et rur
sus in Leuitico, Sancti estote, quoniam ego san
ctus sum. Leui. xix

Et quoniam mundissima est hostia sacerdo
tum nouę legis teste Malachia. ca primo. Vbi de
sacrificio Euangelico loquitur, cõgruum est ut &
ministri mundi sint corde & corpore. Si Paulus
uult ab actu coniugali ad tempus abstinendum 1. Cor. vii
ut commodius orationi uacent maritus atq; ux
or. Et sacerdotum continuo sit orare, semper absti
neant. Si Paulus eos uult absq; cura et sollicitu
dine esse rei uxoris intendere nequibunt. 1. Cor. vii

Bona ecclesiastica quę ministris ecclesię super
sunt a uictu et uestitu in pauperes distribuenda
sunt. quę non recte dispensarentur si sacerdotes
prohibus a legitimis licet genitis uxoribus hære
ditario quopiam iure cederent. Et multo iniqui

k v u

us foret huiusmodi in meretrices fornicarias et spurios ab eis procreatos effundere. Multa id genus incōmoda ex coniugio sequerentur quæ alibi diffusius pertractantur et sacrę constitutiones ecclesię recensent, quare prudens hæc in presentiarum missa facio.

Contra autem carnalis lubricitatis pestē plurima sunt apud probatos authores remedia, nempe ut frequentiam mulierum uites. Carnis castigatio, Oculi deuotio, Sensuum custodia, Pruarum cogitationum exclusio. Frequens literarum studium. Deuota oratio, Et multa alia apud celebriores scriptores antidota comperies quibus huic morbum mederi poteris. Quæ longum esset hic recensere.

Quod itaq; clerici caste uiuere debeant. Guisshelmus Paraldi episcopus logdunensis probat octo rationibus in summa uirtutum libr. primo parte tertia tract. tertio cap. decimotertio, & alij alibi alias habent quas prudens omitto.

De Clericorum sobrietate.

Debebam hic quoq; de Sobrietate clericorum & quantum uitare debeant crapulam & ebrietatem differere, at qui breuitati studens te remitto ad ea. Crapula, de ui. & ho. clericorum, & ca. uinolentum distinct. tricesima quinta. Vinolentum (quippe ut Hieronymus ibidem ait) sacerdotem & apostolus damnat & lex uetus prohibet, uide Leuitici decimo capitulo, & Numeri
sexto.

sexto, atque beat. Paulum ad Ephesios quinto ubi inquit. Nolite inebriari uino in quo est luxuria, ac plura hic deffenda censeo, quam ex scripturis contra eadem in medium adferendum re satis perspecta.

Gravitas morum sacerdotibus necessaria.

Cæterum gravitas morum quanta debeat esse in incessu statu habitu ut nihil fiat quo alicuius offendatur aspectus beat. Augustinus in speculo clericorum docet. Et in. c. Clericus distincti. xli. identidem asseritur, & in capit. Clerici, de ui. & honest. cleri. similiter, quæ tu ipse legito. 1. Thes. iij.

Sacerdotum habitus debet esse honestus.

Et inuenies necessum fore q̄ & in uestitu & habitu sacerdotes ita ornentur ne quem exteriori cultu offendant. Porro in. c. Clericus distincti. præfata legitur. Clericus professionem suam & habitu & incessu probet, & ideo nec uestibus, nec calciamentis decorem querat. Sicut ergo in cibus mores eorum cum quibus uiuimus obseruare monemur et de indumentis intelligendum est. Vt enim alibi dicitur. Quisquis contemptis his cum quibus uiuit lautiora sibi uel austeriora, p̄

cæteris indumenta uel alimenta quæ

rit, aut intemperans sui aut superstitiosus est.

Transco

plurima id genus

alia.

¶ Conclu

¶ Conclusio epistolæ.

Hinc facile colliges mi dulcissime germane
Sacerdotij quid tibi cōsulere queam de sacro presbyteratus
preconium ordine suscipiendo. Non possem tibi unquam suf-
Psal. cix ficiens de eius laudibus dignitatibus & excellen-
tius encomium decantare, Porro deus superbe-
nedictus omnium supremus atque summus sacer-
dos secundum ordinem Melchisedech adeo sa-
Hiere. i. cerdotes dignificavit, ut non modo sup Reges &
principes constitueret id quod testimonio Hiere-
remiæ, actum legimus: quin etiam super omnes
creaturas: Nam & si conditione homines sint, di-
gnitate tamen super omnes homines, altiores
quippe regibus, angelis sanctiores, & ut ita libe-
at loqui creatores sui creatoris. Ipsi enim uero cor-
Mat. xxvi pus Christi & sanguinem consecrant suisque ma-
Marci. iij nibus contrectāt, sumunt cæterisque fidelibus ad-
Lucæ. xxij ministrant, quod nec angelis concediturum est: Et
i. Cor. xi quemadmodum Christi para uirgo Maria paucis-
simis (nempe quinque) his uerbis. Fiat mihi secun-
Lucæ. i. dum uerbum tuum, concepit Christum in utero.
Ita et sacerdos quisque rite celebrans, uerbis con-
secrationis panem in corpus et uinum in sangui-
nem Christi transubstantiat. Quid hic come-
morem Diuinam potestatem eis supra corpus
Matth. xvi Christi mysticum seu fidelium contionem colla-
& xvij. et tam ut habeant in terris facultatem ligandi atque
Iohan. xx soluendi. Quæ uel ligata uel soluta in cælis rema-
Actor. xx neant, deo approbante quod sua autoritate legit-
Lucæ. x time fuerint executi. Hi quippe sunt quibus cura
animarum cōmissa sit. Et quibus omnes parere
dabeant. His constituit deus prouidendum de
tempora-

temporalium necessitate. Hinc penduntur sacer-
dotibus decimę oblationes primitię ac alia quę
ad corporis sustentationem necessaria sunt. Dei
sacerdotes rursus lex utriusq; testamenti diuina
simulatq; humana liberos fore censuit a princi-
pum secularium iurisdictione auiolęta manuum
iniectio. Insuper ab exactioibus pedagij et
id genus grauaminibus: quę in pręsentiarum
missa facio: quod apud sacros canones et Cęsa-
reas leges plurima comperies huic assertioni ad-
stipulantia quę hic epistolaris ratio uetat in pre-
sentiarum diffusius pertractare. Hęc autem obi-
ter tetigi quatenus agnoscas, qđ digna res sit sa-
cro sanctum sacerdotium, quod non nisi a dignis
adsumi debeat: Quando quidem in diuinis scri-
pturis eorundem dignitas et excellentia uarijs ap-
pellationibus exprimitur, ut nunc reges dicantur.
Nũc uero angeli et aliquando dij, loca scri-
pturarum sunt apertissima.

Si quidem igitur domino fidelis minister esse
uelis, qđ nõ tuo uetri seruiturus sis, sed sobrius pudi-
cus, castus et quietus, nec operam daturus ut mar-
supium infarcias, quin potius spretis temporali-
bus in concupiscendo modicus unoque competē-
ti beneficio contentus. Et continuo in sacris ca-
nonicis horis et diuinis officijs deo optimo maxi-
mo seruire optes: idque animo constitueris, non
modo admitto quin imo hortor ut cum omni hu-
militate iuxta ritum ecclesię per gradus ad hunc
apicem conscendas quando uocatus fueris ut
Aaron. Teque his patiaris connumerari sacer-
dotibus qui induuntur iusticia, Donec exoluat
spiritus

Matth. x.
1. Corin. ix

Zacha. ij.
Psal. ciiij.
De fo. co.
Si diligēti.
De immu-
e. nimis et
c. eosq lib.
vi. Et i glos
l. pe. F. ex q
ca. ma.

Lucę. xij.
1. Corin. iij
Titum. i.

Hebr. v
Psalms. cix

Pfal. cix.

Spiritus sanctus promissum, quo pollicitus est sacerdotibus dei induere salutari, quod est æterna beatitudo, quam nobis præstare dignetur summus sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Christus in secula benedictus. Vale ex Colonia ipsius ferijs Aurelij Augustini Anno millesimo quingentesimo uigesimo nono.

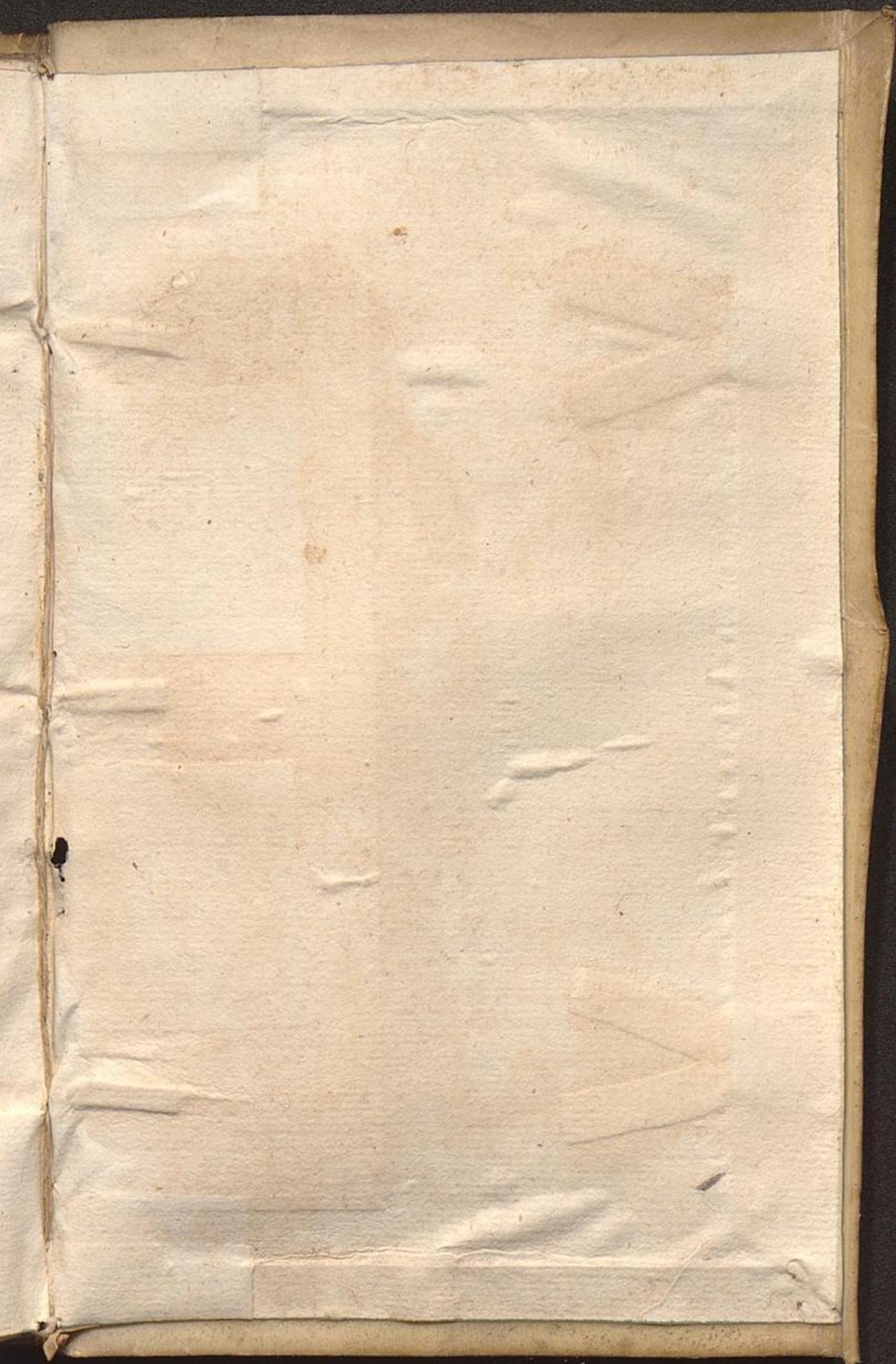
FINIS.

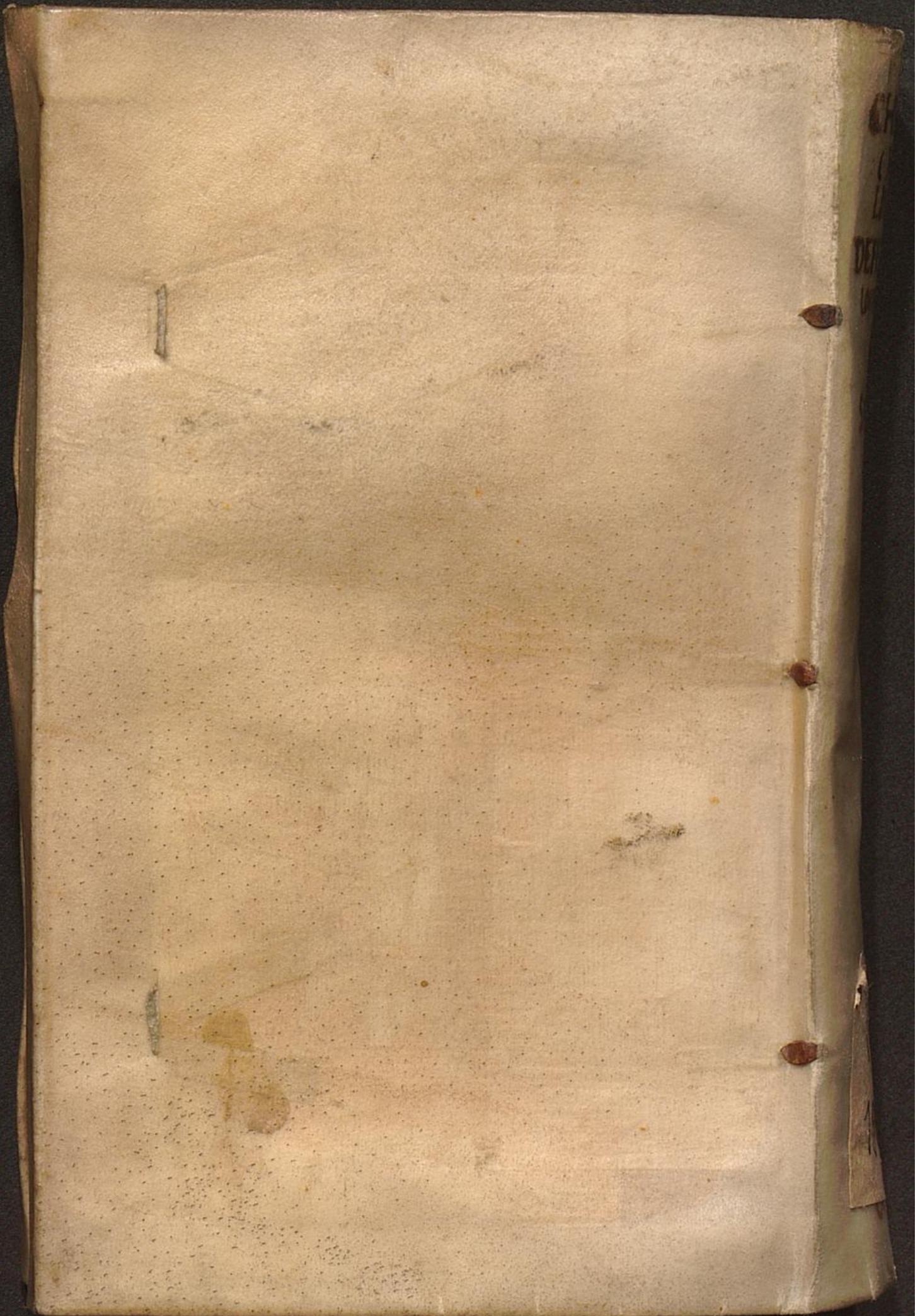
Societatis Jesu Paderbornæ
Anno M. D. XXXII.

““









CHRISTOMA
CHIA
LINDANI
DEFENSIO APO
LOGIAE DE ADORAT
DE
SACERDOTIO

Th
1903